

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
RESİM-İŞ ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

FARKLI ORTAÖĞRETİM PROGRAMLARINDAN GELEN
ÖĞRENCİLERİN RESİM-İŞ EĞİTİMİ LİSANS PROGRAMI
SANAT TARİHİ DERSLERİNDEKİ BAŞARILARININ İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Selin GÜNEŞTAN

Ankara
Şubat, 2011

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
RESİM-İŞ ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

FARKLI ORTAÖĞRETİM PROGRAMLARINDAN GELEN
ÖĞRENCİLERİN RESİM-İŞ EĞİTİMİ LİSANS PROGRAMI
SANAT TARİHİ DERSLERİNDEKİ BAŞARILARININ İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Selin GÜNEŞTAN

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Sema BİLİCİ

Ankara
Şubat, 2011

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

Selin GÜNEŞTAN'ın “Farklı Ortaöğretim Programlarından Gelen Öğrencilerin Resim-İş Eğitimi Lisans Programı Sanat Tarihi Derslerindeki Başarılarının İncelenmesi” başlıklı tezi 10/02/2011 tarihinde, jürimiz tarafından Resim-İş Öğretmenliği Bilim Dalı, Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

İmza

Başkan: Yrd. Doç. Dr. Sevil BÜYÜKALAN FİLİZ

.....

Üye (Tez Danışmanı): Yrd. Doç. Dr. Sema BİLİCİ

.....

Üye : Yrd. Doç. Dr. Meltem KATIRANCI

.....

ÖNSÖZ

Eğitim; bireylerin yaşamları boyunca doğrudan ya da dolaylı olarak elde ettikleri kazanımlardır. İnsanoğlu hayatının her aşamasında; eleştiri gücünün, estetik kaygısının ve yaratıcılığının gelişmesi için eğitimin içerisinde yer alan sanata ve sanat eğitimine gereksinim duymaktadır. Sanat eserleri, uygarlık tarihinin en somut verileri olarak nitelendirilebilir. Bu verileri inceleyip tarihsel süzgeçten geçiren sanat tarihidir. Bu nedenle sanat tarihi ve sanat tarihi eğitimi, kültür mirası bakımından oldukça zengin olan ülkemizin tanınması, tarihini ve kültürünü bilen bireyler yetişmesi ve ülkemizde her alanda hissedilmekte olan kültürlü insan eksikliğinin giderilmesi için oldukça önemlidir.

Bu araştırma, sanat eğitiminin iskeletini oluşturan sanat tarihi eğitimi, ortaöğretim sürecinde alan ve almayan öğrencilerin, lisans eğitimlerindeki başarıları arasındaki farklılığı ölçerek ülkemizde ki sanat tarihi eğitimi sorgulamak amacıyla yapılmıştır.

Üzerinde şimdiye kadar durulmamış bir konuyu ele alarak, alana önemli bir katkısının olacağı inancıyla başladığım tezimin her aşamasında engin bilgi ve birikimini esirgemeyerek yol gösteren, her daim yanımda olduğunu hissettiren ve beni destekleyen değerli hocam, sevgili danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Sema BİLİCİ'ye, önemli görüş ve bilgileriyle tezi şekillendirmeme yardımcı olan Yrd. Doç. Dr. Sevil BÜYÜKALAN FİLİZ'e, özellikle yöntem bölümünün oluşumunda büyük katkısı olan Yrd. Doç. Dr. İbrahim KILIÇ'a, bilgi ve deneyimlerini hiç tereddütsüz benimle paylaşan tüm kıymetli hocalarıma, her zaman yanımda olarak desteklerini esirgemeyen sevgili arkadaşlarıma teşekkür ederim. Aynı zamanda beni insan olmanın gerektirdiği gibi yetiştirip eğiten, maddi ve manevi desteklerini esirgemeyerek bu günlere gelmemi sağlayan, başarılarımda en büyük rolü üstlenen sevgili anneciğim Nahide GÜNEŞTAN'a ve rahmetli babacığım M. Selim GÜNEŞTAN'a da teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

Selin GÜNEŞTAN

ÖZET

FARKLI ORTAÖĞRETİM PROGRAMLARINDAN GELEN ÖĞRENCİLERİN RESİM-İŞ EĞİTİMİ LİSANS PROGRAMI SANAT TARİHİ DERSLERİNDEKİ BAŞARILARININ İNCELENMESİ

GÜNEŞTAN, Selin
Yüksek Lisans, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı
Resim-İş Öğretmenliği Bilim Dalı
Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Sema BİLİCİ
Şubat-2011

Bu araştırmanın amacı, “Farklı ortaöğretim programlarından gelen öğrencilerin Resim-İş Eğitimi lisans programı sanat tarihi derslerindeki akademik başarıları arasında fark var mıdır?” sorusuna cevap aramaktır. Bu amaç doğrultusunda öncelikle gerekli literatür taraması yapılmış sanat tarihi eğitiminin ortaöğretimdeki ve yükseköğretimdeki gelişimleri tespit edilmiştir.

Araştırmada, araştırmanın amacı doğrultusunda küme örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini, 2009-2010 eğitim öğretim yılında Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı 1.sınıfta öğrenim gören öğrenciler, örneklem grubunu ise bu öğrenciler içerisinde Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi mezunlarından 30 ve diğer lise mezunlarından 30 olmak üzere toplam 60 öğrenci oluşturmaktadır.

Yapılan araştırma sonucunda, Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri ile diğer liselerden mezun olarak üniversitelerin Resim-İş Eğitimi lisans programlarına özel yetenek sınavını geçerek alınan öğrencilerin, sanat eğitiminin iskeletini oluşturan sanat tarihi derslerine hazır bulunuşlukları arasında önemli bir fark olduğu saptanmıştır. Bu fark kendisini öncelikle ön testte Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinden gelen öğrencilerin diğer liselerden gelenlere göre daha donanımlı olduklarını gösterirken, son test ve fark sonuçları lisans programı içerisinde bir yarıyıl boyunca alınan sanat tarihine giriş dersinin, diğer liselerden gelen öğrencilerin genel başarıları üzerinde daha etkili olduğu sonucunu ortaya koymuştur. Bu bulgular ışığında, ortaöğretim programlarında sanat tarihi eğitiminin iyileştirilmesine yönelik öneriler sunulmuştur.

ABSTRACT

EXAMINATION OF THE SUCCESS OF STUDENTS FROM DIFFERENT SECONDARY EDUCATION PROGRAMS ON ART HISTORY COURSE IN ART- CRAFT EDUCATION UNDERGRADUATE PROGRAM

GÜNEŞTAN, Selin
Postgraduate, Department of Fine Arts Education
Department of Art-Craft Teaching
Thesis Supervisor: Asst. Prof. Dr. Sema BİLİCİ
February - 2011

The aim of this research is to look for an answer to the question "Is there a difference in the academic success of students from different secondary education programs in art history course of Art-Craft Teaching undergraduate program?". In line with this aim, the necessary literature review was made and the development of the art history course in secondary and higher education was established first.

In the research, cluster sampling method was used in line with the aim of the research. The research population consisted of 1st-year students studying in the Department of Art-Craft Teaching, Department of Fine Arts Teaching, Gazi Faculty of Education in Gazi University and the sample group consisted of a total of 60 students, 30 among those graduated from Fine Arts and Sports High School and 30 among those graduated from other school.

In consequence of the research conducted, it was determined that there is a significant difference between the preparedness of students graduated from Fine Arts and Sports High Schools and of those graduated from other high schools and enrolled in Art-Craft Education Undergraduate programs of the universities on art history classes which constitute the basis of art education. While this difference showed that students from Fine Arts and Sports High Schools are more well-equipped in the pretest than those coming from other high schools, results from the posttest and difference revealed that the art history class taken for a semester within the undergraduate program is more effective on the general success level of students from other high schools. In light of these findings, recommendations were made on the improvement of art history education in secondary education programs.

TABLÖLER LİSTESİ

Tablo 1. Katılımcıların Cinsiyetine Göre Dağılımı.....	49
Tablo 2. Eğitim-Öğretim Görülen Ortaöğretimde Sanat Tarihi Dersi Alma Durumu....	50
Tablo 3. Sanat Tarihi Dersine Branş Öğretmeninin Girme Durumu.....	50
Tablo 4. Alınan Sanat Tarihi Dersinin Lisans Eğitimine Tam Anlamıyla Hazırlama Durumu.....	50
Tablo 5. Sanat Eğitiminde Sanat Tarihi Donanımının Gereklik Durumu.....	51
Tablo 6. Sanat Tarihi Dersi Almadan Önce Bu Alana Özel Bir İlgi Olma Durumu.....	51
Tablo 7. Ailede Sanat Tarihi İle İlgilenenlerin Olma Durumu.....	51
Tablo 8. Yaşanılan Şehirdeki Müze ve Tarihi Yerleri Ziyaret Etme Durumu.....	52
Tablo 9. Sanat Tarihi Dersi Almadan Önce Bu Alana Özel Bir İlgi Olma Durumunun Mezun Olunan Ortaöğretim Programına Göre Dağılımı.....	52
Tablo 10. Ailede Sanat Tarihi İle İlgilenenlerin Olma Durumunun Mezun Olunan Ortaöğretim Programına Göre Dağılımı.....	53
Tablo 11. Yaşanılan Şehirdeki Müze ve Tarihi Yerleri Ziyaret Etme Durumunun Mezun Olunan Ortaöğretim Programına Göre Dağılımı.....	53
Tablo 12. Öğrencilerin Ön Test ve Son Test Sonucundaki Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	54

Tablo 13. Öğrencilerin Ön Test ve Son Test Sonucundaki Puanlarının Mezun Olunan Orta Öğretim Programına Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular (Bağımsız Örneklem İçin T Testi Sonuçları).....	56
Tablo 14. Öğrencilerin Ön Test ve Son Test Sonucundaki Puanlarının Daha Önce Sanat Tarihi Alanına Özel Bir İlgi Olma Durumu ve Mezun Olunan Ortaöğretim Programına Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	59
Tablo 15. Öğrencilerin Ön Test ve Son Test Sonucundaki Puanlarının Ailede Sanat Tarihi İle İlgilenenlerin Olma Durumu ve Mezun Olunan Ortaöğretim Programına Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	61
Tablo 16. Öğrencilerin Sanat Tarihine Yönelik Başarıları İle Derse Devam Durumu Arasındaki Korelasyon Katsayıları.....	62

ŞEKİLLER LİSTESİ

- Şekil 1.** Öğrencilerin Ön Test ve Son Test Sonucundaki Puanlarının Grafikle Gösterimi.....55
- Şekil 2.** Öğrencilerin Ön Test ve Son Test Sonucundaki Puanlarının Mezun Olduğu Orta Öğretim Kurumuna Göre Grafikle Gösterimi.....57

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

ÖNSÖZ.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
TABLolar LİSTESİ.....	iv
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	vi

1. GİRİŞ

1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Problem Cümlesi.....	5
1.3. Araştırmanın Amacı.....	5
1.4. Araştırmanın Önemi.....	7
1.5. Araştırmanın Varsayımları.....	8
1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	8

2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....10

3. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

3.1. Kavram Olarak Sanat Tarihi: Önemi, Kapsam ve İçeriği.....	15
3.2. Türkiye’de Sanat Tarihi Eğitiminin Gelişimi.....	20
3.2.1. Ortaöğretim Programlarında Sanat Tarihi Dersi.....	24
3.2.2. Yükseköğretim’de Sanat Tarihi Eğitimi.....	38

4. YÖNTEM

4.1. Araştırmanın Modeli.....	45
4.2. Evren ve Örneklem.....	45
4.3. Verileri Toplama Teknikleri.....	46
4.4. Verilerin Analizi.....	47

5. BULGULAR ve YORUM

5.1. Kişisel Özelliklere İlişkin Bulgular.....	49
5.2. Katılımcıların Ön Test ve Son Test Başarılarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	54
5.3. Öğrencilerin Sanat Tarihine Yönelik Başarılarının Mezun Olunan Orta Öğretim Programına Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	56
5.4. Öğrencilerin Sanat Tarihine Yönelik Başarılarının Bazı Bireysel Özelliklerine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	58
5.5. Öğrencilerin Sanat Tarihine Yönelik Başarıları İle Derse Devam Durumu Arasındaki İlişkiye (Korelasyona) Ait Bulgular.....	62

6. SONUÇ ve ÖNERİLER

6.1. Sonuç.....	64
6.2. Öneriler.....	73

KAYNAKÇA.....	76
----------------------	-----------

EKLER LİSTESİ.....	83
---------------------------	-----------

Ek 1. Türkiye Lise Haftalık Ders Çizelgeleri.....	85
Ek 1.1. 1949 Lise Müfredat Programına Göre Haftalık Lise Ders Dağıtım Çizelgesi.....	85
Ek 1.2. 1952-1955 Yılları Arasında Uygulanan 4 Yıllık Lise Müfredat Programına Göre Haftalık Lise Ders Dağıtım Çizelgesi.....	86
Ek 1.3. 1956-1957 Lise Müfredat Programına Göre Haftalık Lise Ders Dağıtım Çizelgesi.....	87
Ek 1.4. 1957-1970 Lise Müfredat Programına Göre Haftalık Ders Dağıtım Çizelgesi.....	88
Ek 1.5.1. 1974-1975 Öğretim Yılında Modern Fen ve Matematik Programları Uygulanan Liselerde İzlenecek Yeni Haftalık Ders Dağıtım Çizelgesi.....	89
Ek 1.5.2. 1974-1975 Öğretim Yılında Modern Fen ve Matematik Programları Uygulanmayan Liselerde İzlenecek Yeni Haftalık Ders Dağıtım Çizelgesi.....	90
Ek 1.6. 1991 Lise Haftalık Ders Dağıtım Çizelgesi.....	91
Ek 1.7. 2004-2005 Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi, Resim Alanı Haftalık Ders Dağıtım Çizelgesi.....	92
Ek 1.8. 2009-2010 Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Haftalık Ders Çizelgeleri Kurul Kararı.....	94
Ek 1.9. 2009-2010 Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi, Resim Alanı Haftalık Ders Dağıtım Çizelgesi.....	95
Ek 1.10. 2009-2010 Gazi Üniversitesi, Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı Lisans Programı Ders Çizelgesi.....	97

Ek 2. Türkiye’de Ortaöğretim Sanat Tarihi Müfredat Programı.....	101
Ek 2.1. 1949 Tarihli Resim Dersi Müfredat Programı.....	101
Ek 2.2. 1952 Tarihli Sanat Tarihi Müfredat Programı.....	104
Ek 2.3. 1957 Tarihli Sanat Tarihi Müfredat Programı.....	105
Ek 2.3.1. 1957 Tarihli Sanat Tarihi Müfredat Programına 1987 Yılında Atatürkçülükle ilgili Yapılan Eklemeler.....	107
Ek 2.4. 1991 Tarihli Sanat Tarihi Müfredat Programı (10-11 Sınıf).....	108
Ek 3. Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı, Sanat Tarihine Giriş Dersi İçeriği.....	166
Ek 4. Başarı Testinin Hazırlanmasında Görüşleri Alınan Uzmanlara Ait Bilgiler.....	167
Ek 5. Kişisel Bilgi Formu.....	168
Ek 6. Başarı (Ön ve Son Test) Testi.....	169
Ek 7. 2009 Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri Yönetmeliği.....	173

1.GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

İnsan yaratıcılığının bir ürünü olarak sanat, yine insanın kendisini anlattığı bir alandır. Paleolitik dönemden günümüze ulaşan mağara resimleri, yazının keşfinden çok önce insanoğlunun kendisini ifade etmenin en evrensel yolunu bulduğunu gösterir. Bu resimlerdeki keskin doğa gözlemciliğinin yanı sıra biçim ve anlatım gücündeki üstün başarı; tarih öncesi çağlardan itibaren gerçeğin türlü görüntüsünün sanatçısının hassas estetik süzgecinden geçtiğine işaret eder.

İnsanlar; ilk çağlardan günümüze kadar duygularını ve düşüncelerini; seslerle, çizgilerle, renklerle, simgeler halinde şekillere dönüştürerek yansıtmışlardır. Çağlar boyunca, insan çabasının kutsal olduğu bilincinden yola çıkılarak, sanatsal çalışmalar, yaşamda önemli bir yer tutmuştur (Erbay, 2000: 1).

Ünver'e (2002: 3) göre; sanat, "kültürlerin biçim kazanmış, somutlaşmış anlatımıdır". Artut'a (2007: 20) göre ise sanat kavramı "günümüzde, genellikle plastik veya görsel dediğimiz sanatlar anlamında kullanılır. Gerek plastik gerek görsel tüm sanatların ortak özelliklerinde özgünlüğün (doğallığın) yakalanması ve hoşla giden bağlantıları oluşturma çabası yatar. Sanat, insan ile doğa arasındaki nesnel gerçekler arasındaki estetik ilişkinin dışı vurumudur".

İnsanla doğadaki nesnel gerçeklik arasındaki estetik ilişkinin sonucunda gelişen sanat eserleri, uygarlık tarihinin en somut verileri olarak nitelendirilebilir. Toplumların binlerce yıllık gelenek ve inançlarını günümüze taşıyan bu eserler, uzak ya da yakın geçmişi tanımamızı ve geçmişle günümüzü ilişkilendirmemizi sağlayan en değerli belgelerdir.

Tarih koşullarından doğan maddi kültür verilerini inceleyen bir bilim dalı olarak sanat tarihi ise, kronolojik bir sistemle karmaşık sanat olgularının hiyerarşisini çözümlerken, sanat eserlerinde toplumsal ve tarihsel değerler yansıtan karakterleri de saptamaya çalışır (Mülayim, 1989: 34).

Sanat tarihinin malzemesini tarih içerisinde üreten varlık insandır. Ancak insan süreç içerisinde gelişmelere bağlı olarak sürekli değişim geçirdiğinden, bu bilim dalı gelişme ve değişimlerin sosyolojik, psikolojik, felsefi ve tarihsel nedenlerini sorgulayarak yasalar elde etmeye çalışır. Sanat, sanatçı ve sanat biçimlerini tarihsel süreçte değerlendirerek insanlık ve kültür tarihi içerisindeki yerini saptamaya çalışan sanat tarihi disiplini, kuramsal olarak estetik bilimi ile ortak kriterlerden yararlanır (Mülayim, 1989: 27, 34).

Günümüzde sanat ve sanat tarihinin öneminin topluma aktarılmasında sıkıntı yaşanmaktadır. Gerekliliklerinin, amaç ve kazanımlarının neler olduğu konusunda her kesimden bireyin bilgilendirilmesi gerekmektedir. İnankur (2004: 23) “Türkiye’de sanat tarihinin öneminin anlaşılması, toplumun sanat tarihine gereken ilgiyi göstermesi için ortaöğretim programlarına sanat tarihi derslerinin konması gereklidir” sözleriyle bizi desteklemektedir.

Sanat tarihi dersi 1949-1991 tarihleri arasında sadece ‘resim’, ‘edebiyat ve fen’ ile ‘sosyal bilimler’ alanlarında zorunlu iken 1991 yılından itibaren var olan bütün kollar ile lise ve dengi bütün okulların lise ikinci ve üçüncü sınıflarında zorunlu dersler kapsamına alınmıştır. Ancak 1996 yılında lise ve dengi tüm okullarda ‘alan seçmeli’ ders haline getirilmiştir. 2005-2006 yılında gerçekleştirilen değişiklikle sanat tarihi dersi ne yazık ki Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri yeni adıyla Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri hariç bütün alanlar için seçmeli ders haline getirilmiştir.

Görüldüğü üzere ortaöğretimde bir dönem zorunlu olarak okutulan sanat tarihi dersi, daha sonraları seçmeli ders statüsüne alınmıştır. Günümüzde ise; üniversitelerin ilgili lisans programlarına öğrenci yetiştirmek amacı ile kurulan Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri dışındaki diğer ortaöğretim programlarından sadece bir kısmında seçmeli ders olarak okutulmaktadır. Sanat tarihi dersinin müfredatları, ders çizelgeleri ve hangi branş öğretmeni tarafından verileceği devamlı olarak değiştirilmiş ve bu nedenle tam olarak oturtulamamıştır. Bu durum günümüzde de sanat tarihi eğitimin en büyük sorunlarından biri olarak varlığını sürdürmektedir. Demiriz de (1995: 16) “Sanat tarihi eğitimi, son yıllarda sık sık değişen sistem ve müfredat programları içinde giderek önemini yitirmiştir” ifadesinde aynı soruna dikkat çekmek istemiştir.

Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri'nin kuruluş gerekçesi ve amacı, ilgili yönetmeliğin (16.6.2009/27260) 2. bölümünde yer alan 5. ve 6. maddelerde açıkça belirtilmiştir. Buna göre 5. Maddede okulun kuruluş gerekçesi; “Güzel sanatlar ve spor liseleri, Anadolu lisesi statüsünde olup güzel sanatlar ve spor eğitimi alanında yatılı, gündüzlü ve karma olarak ilköğretim üzerine 4 yıl eğitim ve öğretim yapılan okullardır. Bu okullar, öncelikle güzel sanatlar ve sporla ilgili yükseköğretim kurumlarının bulunduğu yerlerde açılır” ifadesi ile yer alırken, 6. maddede ise bu okulların kuruluş amaçları belirtilmiştir (MEB, 2009). Buna göre;

Öğrencilerin Türk Millî Eğitiminin genel ve özel amaçları yanı sıra güzel sanatlar ve spor alanlarında;

a) İlgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda güzel sanatlar ve spor eğitimi ile ilgili temel bilgi ve beceriler kazanmalarına yönelik eğitim-öğretim görmelerini ve alanlarında başarılı bireyler olarak yetişmelerini,

b) Güzel sanatlar ve sporla ilgili yükseköğretim programlarına hazırlanmalarını,

c) Türk sanat, kültür ve sporuna katkıda bulunan ve başarıyla temsil eden bireyler olarak yetişmelerini,

ç) İş birliği içinde çalışma ve dayanışma alışkanlığı kazanarak takım ruhu ile hareket etmelerini,

d) Alanlarıyla ilgili araştırma yaparak yorum ve uygulama yetkinliğine ulaşabilmelerini,

e) Millî ve milletlerarası sanatsal ve sportif faaliyetleri takip ederek bilgi ve kültürlerini geliştirmelerini,

f) Spor disiplini ve centilmenliği ile sanatçı duyarlılığını benimseyen bireyler olarak yetişmelerini sağlamaktır.

İlgili yönetmeliğin 6. maddesinin özellikle “e” bendindeki amaçta öğrencilerin “Millî ve milletlerarası sanatsal ve sportif faaliyetleri takip ederek bilgi ve kültürlerini geliştirmelerini” ifadesi yer almakla birlikte, bu değerlerin kazandırılacağı sanat tarihi derslerinin, resim alanı için geçerli dört yıllık programda sadece 11. ve 12. sınıflarda toplam sekiz ders saati ile sınırlandırılması ve bu derslerin de alan uzmanlığı olmayan resim öğretmenleri tarafından yürütülmesi bir çelişki olarak dikkati çekmektedir.

1949’dan şimdiye kadar olan tüm müfredat programların ders çizelgelerine bakıldığında sanat tarihi dersi için belirlenen haftalık ders saatlerinin 1-2 saati geçmediği görülmektedir. Ancak bu durum Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinde, sanat tarihi konularının farklı ders isimleriyle işlendiği resim alanı için geçerli değildir. 2009-2010 haftalık ders dağılım çizelgesi incelendiğinde resim alanında 11. Sınıfta “Türk Resim ve Heykel Sanatı” dersi, haftada 2 saat, 12.sınıfta ise “Sanat Tarihi” dersi, haftada 2 saat, “Çağdaş Dünya Sanatı” dersi, haftada 2 saat ve “Sanat Eserleri İnceleme” dersi, haftada 2 saat olmak üzere düzenlenmiştir. Güzel Sanatlar ve spor liselerinde resim alanında toplamda 8 saat sanat tarihi derslerine yer verilmektedir.

Resim-iş Eğitimi lisans programında ise;

II. yarıyıda, alan eğitimi dersleri kapsamında “Sanat Tarihine Giriş” dersi haftalık, teorik 2 saat,

III. yarıyıda, genel kültür dersleri kapsamında “Batı Sanatı Tarihi” dersi haftalık, teorik 3 saat, zorunlu seçmeli dersler kapsamında “Mitoloji-İkonografi” dersi haftalık, teorik 2 saat,

V. yarıyıda; genel kültür dersleri kapsamında “Türk Sanatı Tarihi” dersi haftalık, teorik 3 saat,

VI. yarıyıda, genel kültür dersleri kapsamında “Çağdaş Sanat” dersi haftalık, teorik 3 saat olmak üzere düzenlenmiştir.

Yetenek sınavı sonuçlarına göre öğrenci alan üniversitelerin “Resim-İş Eğitimi” lisans programlarına, Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri dışında farklı ortaöğretim programlarından da öğrenci kabul edilmektedir. Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri’nden gelen öğrenciler sanat tarihi dersleri alarak, farklı programlardan gelen öğrenciler ise çoğunlukla hiç sanat tarihi eğitimi almadan, lisans düzeyinde ortak bir programa tabi olmaktadır.

Bu bağlamda; Güzel Sanatlar ve Spor liselerinden mezun olan öğrenciler ile diğer ortaöğretim programlarından mezun olan öğrencilerin lisans düzeyinde görmüş oldukları sanat tarihi derslerine ait başarı durumlarının karşılaştırılarak çözüm önerileri getirilmesi sureti ile alana katkı sağlanabileceği öngörülmektedir.

1.2. Problem Cümlesi

Farklı ortaöğretim programlarından gelen öğrencilerin, Resim-İş Eğitimi lisans programı sanat tarihi derslerindeki akademik başarıları nasıldır?

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, “Farklı ortaöğretim programlarından gelen öğrencilerin Resim-İş Eğitimi lisans programı, sanat tarihi derslerindeki akademik başarıları arasında fark var mıdır?” sorusuna cevap aramaktır.

Araştırmanın alt amaçları şunlardır;

- 1) Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinden gelen öğrencilerin ön ve son test sonuçları nasıldır?
- 2) Farklı ortaöğretim programlarından gelen öğrencilerin ön ve son test sonuçları nasıldır?
- 3) Tüm öğrencilerin ön ve son test sonuçları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

3.1) Kronoloji bilgisine göre anlamlı bir fark var mıdır?

3.2) Kuramsal bilgiye göre anlamlı bir fark var mıdır?

3.3) Alan bilgisine göre anlamlı bir fark var mıdır?

4) Öğrencilerin ön ve son test sonuçları arasında mezunun olunan ortaöğretim programına göre önemli bir fark var mıdır?

4.1) Kronoloji bilgisine göre anlamlı bir fark var mıdır?

4.2) Kuramsal bilgiye göre anlamlı bir fark var mıdır?

4.3) Alan bilgisine göre anlamlı bir fark var mıdır?

5) Öğrencilerin demografik özelliklerine göre başarıları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

5.1) Mezun oldukları Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinde branş öğretmenlerinden ders alan ve almayan öğrencilerin başarı durumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

5.2) Mezun oldukları Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinde aldıkları sanat tarihi dersinin kendilerini lisans programına tam anlamıyla hazırladığını düşünen ve düşünmeyen öğrencilerin başarı durumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

5.3) Sanat eğitiminde sanat tarihi donanımının gerekli olduğunu düşünen ve düşünmeyen öğrencilerin başarı durumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

5.4) Sanat tarihi dersi almadan önce bu alana özel bir ilgisi olan ve olmayan öğrencilerin mezun olunan ortaöğretim programına göre başarılarının arasında anlamlı bir fark var mıdır?

5.5) Ailesinde Sanat tarihiyle ilgilenenlerin bulunduğu öğrenciler ile ailesinde sanat tarihiyle ilgilenenlerin olmadığı öğrencilerin mezun olunan ortaöğretim programlarına göre başarıları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

5.6) Yaşadığı şehirdeki müze ve tarihi yerleri ziyaret eden ve etmeyen öğrencilerin başarı durumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

6) Resim-iş Eğitimi lisans programında verilen ‘Sanat Tarihe Giriş’ dersinin öğrencilerin başarıları üzerinde anlamlı bir katkısı var mıdır?

1.4. Araştırmanın Önemi

Farklı ortaöğretim programlarından gelen öğrencilerin Resim-İş Eğitimi lisans programında yer alan sanat tarihi derslerine hazır bulunuş farklılıkları ile süreç sonunda elde edilen kazanımlar ve yeterlilikleri arasındaki farklılıklarının tespit edilmesine aynı zamanda Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinde verilen sanat tarihi derslerinin öğrencileri ilgili lisans programlarına ne derecede hazırladığına ve diğer liselerin müfredatlarında seçmeli ders olarak açılan sanat tarihi derslerinin ne denli yeterli olduğuna yönelik yapılan ilk çalışma olması, konunun özgünlüğünün ve öneminin başlıca göstergeleridir.

Sanat tarihi eğitiminin 20.yüzyılın başlarından itibaren gündeme gelerek önem kazandığı ancak yeterli derecede üzerinde durulmadığı gerek ilgili lisans programlarında gerekse ortaöğretim programlarında şimdiye dek bu konu hakkında yeterli çalışmaların yapılmadığı görülmektedir.

Böyle bir araştırma, ortaöğretimde sanat tarihi eğitimi alan ve almayan öğrencilerin eğitim olanak ve fırsatlarının karşılaştırılması, lisans düzeyinde öğrenci ilgi ve temel alan bilgi birikimlerinin belirlenmesi bakımlarından önemli ve gereklidir.

Farklı ortaöğretim programlarından gelen öğrencilerin lisans düzeyinde aldıkları sanat tarihi derslerindeki başarılarını tespit etmeyi amaçlayan bu araştırmanın;

-Tarihi ve kültürel bilincin sağlanmasında, sanata ve çevresinde bulunan sanat yapıtlarına daha duyarlı ve bilinçli bireylerin yetişmesinde aynı zamanda sanat tarihi eğitiminin öneminin kavranmasına katkı sağlayacağı,

-Ortaöğretim programlarındaki sanat eğitimi ve sanat tarihi dersleri ile ilgili eksikliklerin, lisans düzeyindeki akademik başarıya etkisine dikkat çekeceği,

Yapılacak karşılaştırmalar sonucunda ortaöğretim programları ile Resim-iş Eğitimi lisans programlarında verilen sanat tarihi eğitiminin yeterlilik ve eksiklikleri tespit edilecektir. Elde edilen sonuçlara yönelik sunulacak çözüm önerilerinin gerekli kurum ve kuruluşlarının dikkatini çekeceği,

-Bu konuda yapılacak araştırmalara kaynak olabileceği düşünülmektedir.

1.5. Araştırmanın Varsayımları

- 1- Araştırmada verilerin geçerlik ve güvenilirlik derecesinin yüksek olduğu,
- 2- Seçilen okulun evreni yansıttığı,
- 3- Örneklem grubunun sayı ve özellik bakımından evreni temsil ettiği,
- 4- Öğrencilerin kişisel bilgi formu ile ön ve son test başarı testi sorularını içtenlikle ve gerçeği yansıtacak şekilde yanıtladıkları varsayılmıştır.

1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma; 2009-2010 eğitim-öğretim yılında Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı'nda lisans eğitimi gören 1. sınıf öğrencileriyle sınırlıdır.

2. Araştırma Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakóltesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-İř Eğitimi Anabilim Dalı lisans programının II. yarıyılında verilmekte olan ‘Sanat Tarihine Giriş’ dersi ile sınırlıdır.

3. Ortaöğretim programları arasında yapılan mukayese Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri ile diğeri liseler arasında sınırlıdır.

4. Araştırmada kullanılan başarı testi (ön-son testi); araştırmacı tarafından, toplam 4 uzman görüş ve onayı alınarak hazırlanan sorularla sınırlıdır.

2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Konuyla ilgili yapılan literatür taramasında ‘sanat tarihi eğitimi’ ve ‘sanat tarihinin ülkemizdeki gelişimi’ ile ilgili çok az hatta hemen hemen hiç kaynak bulunmayışı kaynak oluşturma dönemi içerisinde sıkıntı yaratan bir durum olmuştur. Bunun dışında sanat tarihinin konusunu oluşturan alanlara ilişkin kaynakların yeterli miktarda mevcut olduğu tespit edilmiştir.

İlgili kaynaklar şunlardır:

Özsezgin’in (1975) “Sanat Tarihi Öğretiminin Yirmi Yılı” isimli makalesi sanat tarihi eğitiminin başlangıcından itibaren üniversiteler ve ortaöğretimde nasıl var olduğuna ilişkin konulara süreçleriyle birlikte değinilmesinden dolayı önemlidir. Makalede, sanat tarihi öğretiminin akademik düzeyde nasıl başladığına bu başlangıca kimlerin önayak olduğuna, makalenin yazıldığı zaman itibarıyla var olan sanat tarihi öğretimi sorunlarına, ortaöğretime getirilen sanat tarihine ve bu sayede ulaşılmak istenilen amaçlara ve genel olarak sanat tarihi öğretiminin nasıl olması gerektiğine değinilmiştir.

Mülayim’in (1983,1994), “Sanat Tarihi Metodu” isimli çalışmasının 1983 ve 1994 yıllarında basılan her iki baskısı da kullanılan kaynakçalar arasında yer almaktadır. Bu eser, tezin kavramsal çerçevesinde kullanılan en önemli kaynaklardan biri olmuştur. Dünyada ve yurdumuzda yer alan sanat tarihine geniş bir pencereden bakan bu kitap, sanat tarihini başlangıcından ele alarak diğer bilimlerle olan ilişkisini incelemiş ve sanat tarihinin metod problemi üzerinde durmuştur.

Aslanapa (1995), Sanatsal Mozaik dergisinin 4. sayısında yer alan “Sanat Tarihi Derslerinin İlkokullardan Başlanılarak Okutulmasının Önemi ve Gerekçeleri” isimli makalesinde; sanat tarihine, ülkemizde o döneme kadar sanat tarihi eğitime gerekli önemin verilmeyişine, sanat tarihi eğitiminde kullanılması gereken kitapların özellikleri ile yardımcı malzemelerin neler olduğuna yer vermiştir. Aslanapa, ayrıca makalesinde sanat tarihi eğitimi için ilkökul kitaplarına, Türk Sanatı’ndan seçme eserlerin renkli resimlerinin kısa açıklamaları ile konulmasının ve konuya hakim olan

öğretmenler tarafından öğrencilere müze ziyaretlerinin yaptırılmasının önemine değinmiştir.

Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesinin Kuruluşunun 10. Yılı'nın kutlanması programı içerisinde “Sanatla, sanat eğitimiyle ilgili kişileri bir araya getirmesi ve sanata bilimsel yaklaşımlarla yeni yolların ve çağdaş bakış açılarının sergilenmesine katkısı olacağı” düşünülerek düzenlenen 15-17 Mayıs 1995 tarihli sempozyumun yazılı dökümanından; Erdağ Aksel’in *‘Talep ve Gereksinim: Güzel Sanatlar Fakülteleri’*, Zehra Çobanlı’nın, *‘Sanat Eğitiminin Gelişimi ve Bu Gelişim İçinde Eskişehir Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Örneği’*, Erol Eti’nin *‘Neden Sanat’*, Ali Uçan’ın *‘Türkiye’de Güzel Sanatlar Fakültelerinin Yeniden Yapılanması ve Eğitim Programlarının Yeniden Düzenlenmesi’* ve Filiz Yenişehirlioğlu’nun *‘Güzel Sanatlar, Sanat Tarihi, Görme Biçimleri’* bildirileri kaynak olarak kullanılmıştır.

Batur, A ve Diğerleri (2002), Afife Batur, Ali Akay, Günsel Renda, Uğur Tanyeli ve Zeynep İnankur gibi isimler ‘Türkiye’de Sanat Tarihi Eğitimi ve Sorunları” adını taşıyan toplantıda bir araya gelerek ‘sanat tarihi’ ve ‘sanat tarihi eğitimi’ üzerine görüşlerini bildirmiş ve bu görüşler üzerine tartışmışlardır. Gerçekleştirilen bu toplantının yazılı dökümanı kavramsal çerçevede kaynak olarak kullanılmıştır.

Ünver’in (2002) “Sanat Eğitimi” ve (2010) “Sanat ve Eğitimi Üzerine” isimli sanat, sanat eğitimi ve sanat eğitiminin gelişimini ve ülkemizden alan eğitimi veren üniversitelerimize kadar sanat eğitiminin sorunlarına değindiği her iki kitabı kaynaklar arasında yer almaktadır.

Eyice (2003), Sanat ve Plastik Sanatlar Eğitimi isimli derginin 1. Sayısında yayınlanan “Sanat Tarihi Eğitimi” ve “Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bilimlerinin Geçerliliği” isimli makalelerinde; Sanat tarihi’nin tanımına, sanat tarihi eğitimi adına ülkemizde atılan ilk adımlara ve ortaöğretim kurumlarındaki gelişmelere, sanat tarihi ile arkeoloji bilimlerinin tanımlarına, bu iki bilim dalını birbirlerinden ayıran farklılıklara ve aynı zamanda benzerliklerine yer vermiştir. Eyice, sanat tarihinin, her aydın olduğunu iddia eden kişinin, bir dereceye kadar bilmesi gereken bir konu olduğunu düşünmektedir.

“Sanat Tarihi Eğitiminin İrdelenmesi” isimli 12-13 Mayıs 2004 tarihli sempozyum bildirileri, gelişmeler açısından yol gösterici olacağı düşünülerek eğitim programlarında “sanat tarihi” dersi bulunan İstanbul’daki dört üniversite mensubu akademisyenler tarafından ele alınmıştır. Aynı zamanda yalnızca akademik görüşlerin yeterli olmayacağı da düşünülerek öğrencilerin ve “Sanat Tarihi Derneği” üyelerinin de gözlem ve görüşlerine yer verilmiştir. 2004 yılında gerçekleştirilmiş olan bu sempozyum, ‘Sanat Tarihi Eğitimi’ üzerine yapılan detaylı ve sorgulayıcı bir çalışma olmasından dolayı kavramsal çerçevenin oluşturulmasında kullanılan en önemli kaynaklardan bir tanesi olmuştur. Ayda Arel’in *‘Türkiye’nin Sanat Tarihi: Kuramını Arayan Bir İnceleme Alanı’*, Gönül Cantay’ın *‘Sanat Tarihi Nedir?’*, Ayla Ödekan’ın *‘Sanat Tarihi Eğitiminin Sorgulanması’*, Zeynep İnankur’un *‘Sanat Tarihi Eğitimin Sorunları’*, Nuri Seçgin’in *‘Sanat Tarihi Eğitiminde Terminoloji Sorunları’*, Zeynep Gür’ün *‘Orta Öğretimde Sanat Tarihi Eğitimi’*, Nazan Yavuzoğlu Atasoy’un *‘Sanat Tarihçisi Kimliğinden Hareketle’* ve Ara Altun’un *‘Kapanış Konuşması’* tezde kullanılan önemli bildirilerdir.

Alakuş ve Mercin’e (2009) ait, “Sanat Eğitimi ve Görsel Sanatlar Öğretimi” isimli çalışmada; Görsel Sanatlar Eğitiminin doğası ve yapılandırmacı (oluşturmacı) öğrenme yaklaşımının ilkeleri gereği, hem kuramsal boyutta verilmesi gereken bilgiye dayalı bölümlere, hem de uygulama örneklerini içeren bölümlere yer verilmiştir. Bilgiye dayalı bölümler içerisinde sanat, sanat eğitiminde tarihsel süreç, görsel sanatların dili, eser eleştirisi, estetik, sanat ve diğer disiplinlerle ilişkisi, düşünce tarihi temelinde sanat kuramları, yaratıcılık, çocuğun grafiksel gelişim basamakları, görsel algı ve imgelem gücü, yetenekli çocukların keşfi, ilköğretimde tasarım eğitimi, görsel sanatlar eğitimi ve çoklu zeka kuramı, müze eğitimi, sanat eserini değerlendirme ve sergileme konularına yer verilmiştir.

Sanat tarihi dersinin gelişim aşamalarının değerlendirilmesinde kullanılan en önemli kaynaklardan bir diğerini Milli Eğitim Şuraları oluşturmuştur. Ülkemizdeki eğitim sisteminin sorgulandığı, görüşlerin bildirilip, tartışmaların yapıldığı ve uygulanacak kararların alındığı toplam 18 şura yapılmıştır. Şuraların ilki olan ‘I. Maarif Kongresi’ 1921 yılında, son şura olan ‘18. Milli Eğitim Şurası’ ise 1 Kasım 2010 tarihinde gerçekleştirilmiştir.

Tezin konusuyla ilgili yüksek lisans ve doktora düzeyindeki araştırma konuları ise şunlardır;

Ağaoğlu, 1986 tarihli “Farklı Ortaöğretim Programlarından Gelen Öğrencilerin Yükseköğretimdeki Başarılarının İncelenmesi isimli” yüksek lisans tez çalışmasının yapılma amacını; “Değişik ortaöğretim programlarından gelen öğrencilerin Anadolu Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültelerinde ulaştıkları başarı düzeylerin farklı olup olmadığının incelenmesi” olarak belirtilmiştir.

Altuner, 2007 tarihli “Türkiye’de Ortaöğretim Müfredatındaki Sanat Tarihi Derslerinin Tarihi Süreç İçinde Değerlendirilmesi ve Avrupa Birliği Ülkeleriyle Karşılaştırılması” isimli doktora tezinin yapılma amacını; “Sanat tarihi eğitime dikkat çekmek ve Cumhuriyet’in ilanından itibaren geçirdiği aşamaları tarihsel süreç içinde incelemek” olarak belirtilmiştir. Yapılan tezde, Türkiye’de ortaöğretim kurumlarındaki sanat tarihi eğitiminin durumu, Avrupa ülkeleriyle (Almanya, Fransa, İtalya), müfredat programları boyutunda karşılaştırılarak tespit edilmeye çalışılmıştır.

Demirağ’a ait 2007 tarihli “Ortaöğretimde Sanat Tarihi Eğitimi Öğretimi Ve Problemleri (1957- 2005)” isimli yüksek lisans tezi çalışması; Sanat Tarihi eğitimi nasıl başlamış ve nasıl devam etmiştir? Bu alanda MEB.’in ne tür çalışmaları olmuştur? Sanat tarihi dersi alan öğrenciler veya sanat tarihi lisans eğitimini bitirmiş sanat tarihçiler bu hususta neler düşünüyorlar? gibi sorulara cevap bulabilmek amacıyla yapılmıştır.

Gülbeyaz’a (2009) ait, “Plastik Sanatlar Eğitiminde Sanat Tarihinin ve Eleştirinin Yeri Ve Uygulanışı” isimli yüksek lisans tezinin amacı; ilköğretim yedinci sınıf görsel sanatlar dersinde uygulanan sanat tarihi ve sanat eleştirisi öğretiminin öğrenci kazanımlarına etkisini belirlemektir.

Yılmaz’a (2008) ait, “Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalında Okutulan Sanat Tarihi Dersinin Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” isimli yüksek lisans tezinin konusunu “Türkiye’de Eğitim Fakültelerinde Resim-İş Anabilim Dallarında okutulan sanat tarihi dersinin, öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi” oluşturmaktadır.

Yapılan tez konusuyla ilgili yüksek lisans ve doktora düzeyindeki çalışmalara bakıldığında, bu araştırma konusunun alanında ilk kez ele alındığı ve daha önce bu konuya ilişkin herhangi bir çalışmanın yapılmadığı anlaşılmaktadır. Buradan yola çıkarak yapılan çalışmanın özgünlüğü bir kez daha vurgulamak mümkündür.

3. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

3.1. Kavram Olarak Sanat Tarihi: Önemi, Kapsam ve İçeriği

Kültür mirası olarak adlandırılan eski eserlerin, tanıtılması ve öğretilmesi ile uğraşan bilim dalına "sanat tarihi" denir. Eyice'ye (2003) göre; "Sanat tarihi, her aydın olduğunu iddia eden kişinin, bir dereceye kadar bilmesi gereken bir konudur".

Sanat tarihinin anlaşılabilmesi ve doğru olarak tanımlanabilmesi için öncelikle "sanat" kavramını irdelemek gerekmektedir. Yenişehirlioğlu'na (1995: 127) göre; Sanat kelimesinin kökeni arapça "san'at" sözcüğüdür. Sözlük anlamıyla "herhangi bir etkinliğin ya da bir işin yapılmasıyla ilgili yöntemlerin, bilgilerin ve kuralların tümüdür". Günlük dilde kullandığımız, konuşma sanatı, sevmeye sanatı, yazı sanatı ve benzeri tümceler belirdiği alan, bir işi veya olguyu yansıtacak biçimde onun gerçekleşmesine olanak sağlayacak kurallar ve yöntemler olmaktadır. Sanat kelimesinin bu anlamı, Latince kökenli 'ars' kelimesinde de bulunmaktadır. Yunancası 'techne' olan sanat, antik düşünürlere göre bilgi ve yetenekten kaynaklanır.

Sanatın insanın ruhsal, duygusal, zihinsel ve fiziksel tatminini sağlayan, yaratıcısına ve tüketicisine mutluluk veren çok kapsamlı bir kavram olduğunu belirten Mercin (2009: 1); sanatın, insanın vazgeçemediği gereksinimlerinden bir tanesi olduğunu, insanın fizyolojik ve psikolojik yapısındaki boşluğu dolduran bir olgu olduğuna dayandırmaktadır.

"Eski eserlerin araştırılması konusunu işleyen bilim dalları, arkeoloji ile sanat tarihidir. Bunlar geçmiş kültürlerin, taşınabilir veya taşınamaz maddî varlıklarını araştıran ve değerlendiren bilim dalları olup, tarih bilimine de yardımcı dallardır. Önceleri, bu iki bilim dalı birbirinden tamamen ayrı olarak düşünülür ve uygulamaları yapıldı. Halbuki, yakın tarihteki gelişmeler şunu göstermiştir ki sanat tarihi ve arkeoloji birbirine girift iki bilim dalıdır" (Eyice, 2003). Arkeoloji yaklaşık M.S. 4. yüzyıla kadar uzanabilmektedir. Sanat tarihi ise yaklaşık M.S. 4. Yüzyıldan sonraki sanat ürünlerini içermektedir (Cantay, 2004: 10).

“Bazılarının ileri sürdükleri gibi ‘tarih’ nasıl masal gibi okunacak bir bilim değilse, onun yardımcısı olan arkeoloji ve sanat tarihi de geçmişin izlerini ve kalıntılarını eşleyip meydana çıkaran ve bunların ne olduklarını meraklılarına anlatmaya çalışan bilim dalları değildir. Bunlar, geçmiş insanların faydalandıkları birçok hususları günümüzün insanlarına da işaret eden, yol gösteren bilgileri aktarırlar” (Eyice, 2003).

“Sanat tarihi, arkeolojiden farklı olarak her türlü maddi kültür bulgusuyla değil, kültür nesnelerini sanat yapıtı mertebesine taşıyan formel değer ve anlam içerikleri üzerinde durur. Bu formel değer ve anlamların zaman içindeki değişim ve dönüşümlerini, mekan içindeki farklılaşmalarını inceler, bu yoldan da sanat yapıtına bir tarihsel belge değeri kazandırır. Demek ki, arkeoloji ile sanat tarihi disiplinleri arasındaki başat ayırım kullanılan yöntem ve yapılan çalışmanın içeriğine ilişkindir” (Arel, 2004: 3).

Sanat tarihi, bütün zamanların içinde üretilen eserlerin tümünü kapsar. Öyle ki Prehistorik dönemlerden başlayıp İlkçağ devletlerinin, orta ve yakın çağ ve devletlerinin ürettikleri, sanat eserlerini kapsar. Bu ürünler ister mekan sanatı (şehir-meydan-yapı) isterse güzel sanat ürünlerinin (resim-heykel-süsleme-kitap vs.) herhangi biri olsun (Cantay, 2004: 7).

Yenişehirlioğlu’na (1995: 130-131) göre; “sanat tarihi, toplumların ve bireylerin ürettiği plastik ve görsel sanat ürünlerini tarihsel bir süreç içerisinde inceleyen bir bilim dalıdır. Kültür tarihinin ayrılmaz bir parçası olan sanat tarihi, özgün görsel yaratı örneklerini inceleyerek, onları toplumsal ve kültürel bağlamları içerisinde dönemlere göre değerlendirmeye çalışır. Görsel sanat ürünlerinin görsel bir dili vardır. Sanat Tarihi bu dili çözümler ve dönemlere göre incelemelerde bulunarak bu ifade biçiminin değişik yönlerini tanımlar. Teknolojinin gelişimi yeni alanların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Fotoğraf, grafik, video, sinema, özgünbaskı ve benzeri yöntemlerle üretilen imgeler de sanat tarihinin araştırma kapsamına girmiştir. Böylece her türlü görsel tasarım biçimi sanat tarihinin ilgi alanına girmektedir. Çünkü imge görsel sanatların özünü oluşturur. Değişik kültür ortamlarında imgelerin oluşumunun araştırılması, kullanımı ve yaygınlığı, imgelerin biçim ve içerik olarak değişimi, imgelerin

anlamalarının neler olduğunun araştırılması ve bunları yansıtabilmek için sanatçı tarafından kullanılan teknik ve üsluplar sanat tarihi araştırmalarının özünü oluşturur”.

Her imge, belli bir toplumda, belli bir dönemde, bir anlayış biçiminin, inancın, maddi ve manevi değer yargılarının sanatçı aracılığıyla somut bir biçimde dışa yansımastır. Her imge ve imgelerin kurgulanması özünde bir ifade biçimi yani görsel bir ifade biçimidir. Dolayısıyla nasıl ‘Edebiyat’ sözel bir dilin yaratı alanını kapsar ve incelerse ‘Sanat Tarihi’ de görsel bir dilin yaratı alanını kapsar ve inceler. Görselliğin iletişimini inceleyen sanat tarihi, bu görselliğin oluşum süreçlerini, tekniklerini, ortaya çıkmasında rol oynayan toplumsal ve bireysel etkenleri incelemeye alır (Yenişehirlioğlu, 1995: 131).

Sanat tarihinin görevi, yalnızca geçmiş uygarlıkların sanat eserlerindeki “güzellik”leri arayıp bulmak değil; bu eserler arasında toplumsal, tarihsel değerler yansıtan karakterleri tespit etmektir. Biçimsel olarak “Sanat Tarihi” bir sanat eserinin, sanatçının ve eserle ilgili öteki bilgilerin incelenmesidir. Sanat tarihi, eserin yapıldığı ortama bağlıdır ve yaşanan sosyo-kültürel düzen içinde yaratma sürecinin ve sanat eserinin araştırmasını kapsar (Ünver, 2004: 120-121).

Güncel antika tutkusu ve sanat eşyasını yalnızca bir ticari değer olarak görme alışkanlığı bir yana bırakılabildikçe, sanat tarihi de başlı başına bir uğraş alanı olabilmıştır. Zamanla sanat eseri toplayıcılığı ile sanat gelişmesinin tarihsel yükünü kavrayanlar arasındaki mesafenin açılması, bağımsız bir bilim dalının kurulmasını da zorunlu hale getirmiştir. Sanat eşyası/nesnesi ve bunun tarih içindeki değişmesi söz konusu olduğunda; bu özel konuyu araştırmak üzere özel bir alanında oluşması gerekmektedir. İşte, sanat biçimlerinin değişme durumlarını araştırma söz konusu olduğu zaman sanat tarihi bilimi de başlamış sayılır (Mülayim, 1994: 64, 66). Ödekan’a (2005: 333) göre, toplumsal bir gereksinimden doğan sanat tarihi bilim dalının kökü tarih öncesi inancına değin uzanan uzun bir yaratma ve düşünce geleneğinin uzantısıdır.

Hiçbir bilim dalının bağımsız gelişmediği düşünülecek olursa, insanların çok yönlü etkinliklerinden birini inceleyen sanat tarihinin de, onların bütün yaratmalarını kuşatan kültür bilimleri ile kaçınılmaz ilgiler içinde olduğunu kabul etmek gerekmektedir. Çağımızın bilimler sınıflamasına göre, üç ana gruptan (Din Bilimleri,

Doğa Bilimleri ve İnsan Bilimleri), daha çok İnsan bilimleri grubuna dahil olan sanat tarihi; tarih bilimi ile sanat olgusunun kavşak yerinde bulunmaktadır (Mülayim, 1994: 70). Nitekim buradan da anlaşıldığı üzere tarih bilimi ile sanat tarihi birbirleriyle tamamen aynı olmamakla birlikte ortak özellikler taşıyarak bazı noktalarda birleşmektedirler. Örneğin; her iki bilim dalı da deneysel bilimlerden uzaktır, kullandıkları örnekler sınırlı değildir aynı zamanda vardıkları sonuçlar ve çıkardıkları yasalar da deneysel bilimlerin kullandıkları yöntemlerden oldukça uzaktır.

Bağımsız bir bilim olarak gelişen sanat tarihinin deneysel özellik taşıyor olması bilimselliğini engelleyecek bir etken değildir. Mülayim ‘de (1994: 70) bu görüşe kitabında şöyle yer vermektedir; “Bütün bilimler, aynı şekilde akıl yürütme işine başvurumaktadırlar. Hepsi de, olguların, eşyaların yasalarını, onlara hakim olabilecek tarzda kavramak isterler. Sanat tarihinin bir deney bilimi olmadığı bilinmektedir. En azından doğa bilimleri gibi, malzemesi bitki ve hayvan örnekleriyle sınırlı değildir. Zaman içinde akıp giden sanat olaylarını inceleyen sanat tarihi, bazı yasalar çıkarmaya çalışır. Ancak bu yasalar onu fizik ve kimya gibi, deneysel bir bilim haline getirmemektedir”.

Gerçek anlamda sanat tarihi çalışmaları, 16. yüzyılda sanat tarihçisi gibi çalışan Georgio Vasari (1511-1574) tarafından başlatılmıştır. “Le Vite” (hayatlar) adını taşıyan ünlü eserinde, Grekler, Romalılar ve Etrüsklerden başlayarak Rönesans döneminin bütün sanatçılarını incelemiştir. İlk basımı 1550’de yapılan bu eserde Vasari’nin bir ressam olmasına rağmen gerçek bir sanat tarihçisi gibi kurmuş olduğu şema içinde sanatçıları değerlendirdiği ve üslupsal özelliklerinden bahsettiği görülmektedir (Mülayim, 1994: 88-89).

18. yüzyıl modern anlamda sanat tarihinin oluştuğu dönemdir. Bu yüzyılda, politika, endüstri, kültür alanlarında büyük değişimler yaşanmış ve eski eser toplayıcılığı hız kazanmıştır. Bu yüzyılda pek çok sanat tarihçisi, ulusal, yöresel ayrımları, yani evrensel dinlerin geniş etki alanlarından çok sosyolojik grupları esas almışlardır. Bu anlayış içinde, Johan Joachim Winckelmann (1717-1768) gerçek anlamdaki sanat tarihinin doğuşunu sağlayan araştırmacıdır (Mülayim, 1994: 95). İlk kez “tarih” ve “sanat” kelimelerini birleştiren bir kitap yazan Winckelmann, hem modern sanat tarihinin hem de bilimsel arkeolojinin yaratıcısı olarak kabul edilmektedir

(Minor, 1994: 89). Shiner da, (2004: 155) J.J. Winckelmann'ın 1764 yılında, yazdığı kitabın başlığında ilk defa sanat tarihi ibaresini kullandığını belirtmiştir.

Sanat tarihinin Türkiye’de bir bilim dalı olarak gelişimi oldukça geç tarihlerde, Cumhuriyet döneminde gerçekleşmiştir. Hatta sanat tarihinden önce arkeoloji gelişmiş ve bu alan belli bir dolgunluğa ulaştınca sanat tarihine yönelmiştir (Mülayim, 1983: 54).

Tanyeli’ye (2002: 69, 70) göre; “merkez dünyasında sanat tarihi ve mimarlık tarihi ulusalcılık öncesinde ortaya çıkmış, büyük ölçüde akademik ortamda belirmiş ve akademik amaçlarla kullanılmış bir disiplindir. İsterseniz Vasari’ye kadar uzatın, isterseniz Winckelmann’dan başlatın, ulusalcılık ve onun ulus inşa etme amaçlarıyla bağlantılı bir sanat tarihi disiplini merkez dünyasında hiçbir biçimde yok. Türkiye’de bu disiplinin doğuşu doğrudan doğruya ulus inşa etme girişimi ile bağlantılı olarak ortaya çıkmış. Ne zaman ki Geç Osmanlı ve Erken Cumhuriyet kuşakları bir ulus inşa etmek zorunda kalmışlar, o zaman kaçınılmaz olarak da sanat tarihi ve mimarlık tarihi disiplinlerini de araçsal olarak gündeme getirmişler. Çünkü ulusalcı ideolojinin işlerlik kazanabilmesi için şöyle bir kurgu gerekli: Bir ulusun var olabilmesi onun tarihsel varlığını kanıtlayan sanatsal ürünlerin varlığına bağlıdır”.

“Üzerinde düşünebilmek ve neyin ne olduğunu anlayabilmek için önce malzemenin toplanması gerek. Yorum ancak üzerinde konuşulabilecek yeterli malzeme toplandıktan sonra üretilebilir. 1950-1980 arası Türkiye’de sanat tarihi alanında malzeme toplama dönemi olmuştur. Bu dönem sanat tarihi konusunu tanıma dönemidir. Sanat tarihinin kültür olgusunun bir parçası olduğu konusu zamanla bu malzeme toplamanın ardından geldi. 1980’lerden sonra yeterli birikim oluştuktan sonra yoruma açılmaya başladı” (Ödekan, 2004: 20).

Türkiye’deki sanat tarihi araştırmacılığının gelişimi, 19. Yüzyıl Osmanlı Türkiye’sinden bugüne farklı çizgiler gösteriyor. Önce tarihçeler ve nüvizmatlar, sonra da müzeci, arkeolog ve mimarlar arasında boy atan sanat tarihçiliği giderek gazeteci, koleksiyoncu ve hatta tıp doktorları arasından taraftar bulmuştur. Bu gelişmeye göre, sanat tarihinin güzel şeylerle uğraşmak anlamına geldiği, her dönemin kendine göre bir sanat tarihçisi tipini yarattı kuralının altını çizmek bir kez daha mümkün oluyor. Safkan sanat tarihçisinin ortaya çıkışını görebilmek için, üniversitelerin sanat tarihi kürsüleri ya

da bölümlerinin açılmasını beklemek gerekmiştir. Bugünkü konumuyla sanat tarihçisi (hemen her ülkede) sonuç olarak aydın kesimin bir parçasıdır. Tarihsel gelişme toplumsal katmanlaşma onu bu konumda tutarken, sanat tarihçisi, sanatın güncel uygulananışıyla fazla ilgilenmez, sonuçta bir tarihçidir (Mülayim, 2004: 71-72).

Gerek öğretim, gerek araştırma planında bir bilim dalı olarak sanat tarihinin sorunları çok yönlü ve ayrıntılıdır. Sorunlara açıklık ve çözüm getirmede, devletin önemli bir sorumluluk yüklenmesi, en azından gereklidir. Bu ise kültür politikasının saptanması ve uygulanmasıyla mümkün olacaktır. Çünkü sanat tarihinin sorunları, genel kültür sorunlarının bir bölümüdür (Özsezgin, 1975: 17).

3.2. Türkiye’de Sanat Tarihi Eğitiminin Gelişimi

Sanat, sanat eğitimi ve sanat tarihi gibi alanlarla gerektiği kadar ilgilenilmediğinde, ne derecede önemli oldukları vurgulanmadığında ve gerekli düzenlemeler yapılmadığında toplumlar uzun vadede birikmiş olan kültürel miraslarını zaman içinde kaybetmeye başlar. Ülkemiz için de geçerli olan bu durumun böyle bir kısır döngü içerisine girmeden önlenmesi için sanat tarihi bilincinin toplumun her kesimine verilmesi gerekmektedir. Bunun da yolu hiç şüphesiz ki “Sanat Tarihi Eğitimi”nden geçmektedir.

Günümüzde toplumların uygarlık ölçütü, yetiştirdiği başarılı sanatçılar ve sanat yapıtlarıdır. Bu açıdan da önemini yadsıyamayacağımız sanat eğitimi günümüze kadar evrensel oluşum gerçeklerine uygun bir şekilde değişip gelişmektedir (Çobanlı, 1995: 27).

Batur (2002: 87), Türkiye’de sanat tarihinin eğitim programına girişinin, 20. yüzyıl başına tarihlenebileceğini ayrıca Türkiye’de sanat tarihinin doğuş koşullarının, Avrupa metropolüne oranla çok farklı bir oluşum göstermekte olduğunu belirtir.

“Türkiye’de altmış küsur yıllık bir geçmişi olan sanat tarihi eğitiminin ülke genelinde yerine oturduğunu söylemek herhalde bir abartı olacaktır. Sanat tarihi eğitiminin Türkiye’de başlatılması, birçok farklı alanda olduğu gibi, gelişmiş batı

dünyasının eğitim dağarında yer alan bir disiplin olmasındandır. Üstelik bu disiplin genç Cumhuriyetin varlık ve meşrutiyetini dayandırdığı ulusal yapının kültürel kurgulanışına bir araç olacak, ulusal tarih yazımının dayandırıldığı paradigmaya kültürel tanımların harcını katacak, bu paradigmanın bir bakıma belkemiğini oluşturan özerk ve erkil bir ulusal kültürün çerçevesini çizecektir.” (Arel, 2004: 1).

Müfredatların çoğunda sanat yapıtı, insan topluluklarının yaşamını yönlendiren düşünce, akım ve hareketlerle ilişkilendirmek yerine, tanıtılmış genel tarih bilgilerinden oluşan bir kronolojik arka düzlemle yetinilir. Türkiye’nin sanat tarihini genel bir dünya sanatı perspektifi içinde ele almak, onu sanat ontolojisini ilgilendiren kuramlar açısından incelemek genelde söz konusu olmadığı gibi, Türkiye’nin sanat etkinliğini günümüze bağlamak bile sanat tarihi eğitimi veren birçok kurumun ilgisini çekmemektedir (Arel, 2004: 1-2).

Çok zengin bir tarihe sahip olan Türkiye’de sanat eğitimi ve sanat tarihi eğitimi, genel eğitimin en önemli temel yapı taşları haline getirilmelidir. Tüm bireyleri bilinçlendirecek, genç jenerasyonu sanata, kültüre ve tarihe yöneltecek yeni reformlar eğitim sistemi içerisinde detaylı bir şekilde yapılandırılmalıdır. Kehnemuyi de (1993: 42), “orta ve lise çağı gençliğinin sanat sevgisi ve yaratıcılığını sürdürebilmesine yardımcı olabilmek için okullardaki eğitim sisteminde özenli bir program düzenlenmesi gerekmektedir” sözleriyle bizi desteklemektedir.

Arel’e (2004: 5) göre, sanat tarihi eğitiminin bizde gereksindiği başlıca entelektüel çaba, kendisine bugüne kadar dayatılan kalıpları sorgulamak ve gerekiyorsa o kalıpların dışına çıkmaktır. Bunun yanı sıra, bu eğitimin çağdaşlaşması, bir sanat yapıtını içinde yer aldığı ortamı tanımaya yardımcı olacak öteki disiplinlerle işbirliğine girecek esnekliğe kavuşturulmasıdır.

Sanat tarihi öğretmenin amacı ne kuru bir uygarlık tarihi öğretmek ne de kronolojik bir sıralama içinde sanatın tarihine yaklaşmaktır. Amacın; öğrenciye yaşayan, canlı bir sanat tarihi bilinci kazandırmak olduğunu belirten Kırıçoğlu (2005: 136) böyle bir sanat tarihi öğretiminin; sanatı tanımak, öğrenmek ve seçmek için bir

birikim sağlayacağı gibi öğrencilere yeni biçimler yaratma da temel oluşturacağı” düşüncesiyle sanat tarihi eğitiminin önemine dikkat çekmektedir.

Okullarımızda bugün okutulmakta olan sanat tarihinin içerik ve yöntem olarak belirttiği amacı gerçekleştirmekten uzak olduğunu da kitabında belirten Kırıçoğlu (2005: 136), “çoğu kez Mısır, Mezopotamya uygarlıkları ile başlayan sanat tarihi öğretiminin yakın çağa ve çağdaşa bir türlü ulaşamadığını da düşündüğünü belirtmektedir.

Sanat ve sanatçı kavramının yozlaştığı, okuma alışkanlığının yerleşmesi ve desteklenmesi için yapılan çabaların yetersiz kaldığı günümüzde öğrenci kitlesine sanat tarihini sevdirmek ve öğretebilmek gittikçe zorlaşmaktadır. Bu noktada öğretmenin amacı salt belirli bir bilgiyi aktarmak değil, o bilgilerle yaşam arasındaki bağı öğrenciye göstermek olmalıdır. Öğrencide bilinçle birlikte estetik duyarlılık ve sanatsal haz uyandırabildiği ölçüde sanat tarihi öğretmeni başarılı olacaktır (Gür, 2004: 51). Sanat tarihi öğretiminde karşılaşılan en önemli sorun sanat tarihinin öğrenciyi sıkıcı ve tepkisiz bırakan öğretim biçimidir. Bu sorun öğretmenlerin sanat tarihi konusundaki yetersiz eğitimlerinden kaynaklanır (Kırıçoğlu ve Stokrocki, 1997: 1.31).

Bugün pek çok ortaöğretim kurumunun ders programlarında sanat tarihi derslerine yer verilmemektedir. Sanat tarihi derslerinin olduğu okullarda ise bu derslere genellikle Güzel Sanatlar Fakültesi mezunlarından resim veya iş eğitimi derslerini vermek üzere alınan öğretmenler girmektedir. Eğer ki eğitimde yeni bir yapılandırmaya gidiliyorsa, ilköğretimden üniversiteye uzanan süreçte sanat tarihinin de gerektiği yerden ve gereken özenle başlatılması, söz konusu yapılanmanın sağlıklı işleyişi açısından bir zorunluluktur (Seçgin, 2004: 27). Sanat tarihi dersinin bir ders yılı içinde seçmeli olarak açılıp açılmayacağına karar verilirken göz önünde bulundurulacak; öğretim yılı ders dağıtım çizelgesinin durumudur. Sanat tarihi öğretmeni olmayan okullarda, haftalık resmi ders saati limitini doldurmakta zorluk çeken öğretmenlere, kendi branşları dışında ders verilmektedir (Gür, 2004: 49). Renda da (2002: 87), Türkiye gibi bir ülkede, lisede sanat tarihinin ancak resim alanına ayrılmış olan öğrencilerin seçmeli olarak almalarını ve resim hocaları tarafından verilen bir ders konumunda olmasını son derece yanlış bulduğunu belirtmektedir.

Sanat tarihi derslerinin gelişimi ve etkili olabilmesi, kimler tarafından ve nasıl okutulması gerektiği sorusunun yanıtıyla yakından ilgilidir. Araştıran ve kendi bilgi birikimini oluşturmak için çaba harcayan bir toplum olmadığımız için öğretmen ögesi eğitimin kalitesinde en önemli faktördür (Gür, 2004: 50). Gür’ünde belirttiği önemli bir faktör olan öğretmen kalitesi, sanat tarihi derslerinin kimler tarafından okutulması gerektiği sorusunun irdelenmesi gerektiğinin göstergesidir. Sanat tarihi dersleri, saatleri doldurmaları için verilen resim-iş öğretmenleri tarafından mı yoksa sanat tarihçisi kimliğini bu branşta eğitimini tamamlayan sanat tarihçileri tarafından mı okutulmalıdır? Hangisi daha sağlıklı bir eğitiminin temelini atarak hedef ve kazanımlara doğrudan ulaşılmasını sağlar? Bu sorular araştırılması gereken ayrı bir tez konusunun alt problemlerini oluşturur niteliktedir.

Sanat tarihi dersinin doğru ve güvenilir bilgilerle verilmesi gerektiği ve bunun için bu dersin farklı branşlardaki öğretmenler tarafından değil de sanat tarihçileri tarafından verilmesi şarttır görüşünü savunurken yanıtlanması gereken bir diğer soru akla gelmektedir. Bu da “Sanat tarihçisi kimdir?” sorusudur.

”Sanat Tarihçisi kimdir?” sorusuna yönelik görüşlerini dile getirirken “Lisans düzeyinde temel eğitimi alıp, yalnız bir diplomaya sahip olanlar mı? Temel eğitimi almadan, lisansüstü programlarında bu kimliği kazananlar mı? Bir kurs belgesi ile kimliği kullanma hakkını kendin de görenler mi? Bilgi sahibi olmadan, derlemelerle yayın hazırlayan fikir sahipleri mi?” Sorularıyla sanat tarihçisinin kim olduğunun sorgulanması gerektiğini vurgulayan Atasoy (2004: 58), bu soruları çoğaltmanın olası olduğunu belirtir. Atasoy, “Sanat Tarihçisi” kimliğinin tanımlanmasında, öncelikle sanat tarihi temel eğitiminin alınması gerekliliğine inanlardan biri olduğunu ancak “Sanat Tarihçisi” kimliğinin oluşumunda, günümüz koşullarında bunun yeterli olmayacağını da açık olduğunu düşünmektedir ve bu nedenle temel eğitim sonrasında alınacak lisansüstü ve doktora programlarındaki öğrenim ve araştırmalarla kazanılacak deneyim ona göre gerçek sanat tarihçisi kimliğinin kazanılmasında etkili olacaktır.

Eyice (2003), Türk gençlerinin, yeterli ve inandırıcı bir eğitim ile yetiştiği, takdirde; yaşadığı çevrenin içindeki eski sanat eserlerini daha iyi görüp tanıyabileceğini ve bunları daha iyi değerlendireceğini, sanat dallarında yetişecek olanların, yurdun eski sanat verilerini tanıyarak, bunların sağladıkları bilgileri kendi kabiliyetleri ile

kaynaştırıp Türk sanatının gelişmesini, hatta yeni akımların ortaya çıkmasını sağlayabileceklerini ve yaşamlarında da bunların verdiği ilhamla verimli olabileceklerini düşünür. Böylece yetişmiş gençlerin, çevrelerinde yaşayanlara hatta arkalarından gelecek kuşaklara uyarıcı olup, yurdun kültür seviyesinin daha da yükselmesine yardımcı olabileceklerini belirtir.

3.2.1. Ortaöğretim Programlarında Sanat Tarihi Dersi

Örgün eğitim, belirli yaş grubunda ve aynı seviyedeki bireyler için, amaca göre hazırlanmış programlarla okul çatısı altında yapılan düzenli eğitimidir. Türkiye’de örgün eğitim; Okul Öncesi Eğitim, İlköğretim, Ortaöğretim ve Yüksek öğretim olmak üzere dört döneme ayrılmaktadır.

Ortaöğretim; ilköğretime dayalı, en az dört yıllık öğrenim veren 14-16 (2008-2009 eğitim öğretim yılından itibaren 14-17) yaş grubu çocukların eğitimini kapsayan genel liseler ile meslekî ve teknik liselerden oluşur.

Ortaöğretimin görevi öğrencilere; önce kişisel ve toplumsal hayatın gerektirdiği nitelikte ortak bir genel kültür ve yurttaşlık bilgisi kazandırmak, sonra da onları ilgi, eğilim ve yeteneklerine göre iş alanlarına, mesleklere veya yükseköğrenime hazırlamaktır.

İlköğretimi tamamlayan her öğrenci, ortaöğretime devam etme ve ortaöğretim imkânlarından ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde yararlanma hakkına sahiptir.

Genel ortaöğretim türleri:

- Genel Liseler
- Anadolu Liseleri
- Fen Liseleri
- Anadolu Öğretmen Liseleri
- Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri
- Sosyal Bilimler Liseleri

- Spor Liseleri

Genel liseler dışındaki ortaöğretim kurumlarına giriş merkezi bir sınavla olmaktadır. Anadolu Güzel Sanatlar liseleri ile Spor liselerine (2007 yılı itibari ile Güzel Sanatlar ve Spor Liselerine) ise yetenek sınavıyla öğrenci alınmaktadır.

Meslekî ve teknik ortaöğretim okulları; ülkemiz endüstrisinin ve hizmet sektörünün gereksinim duyduğu iş alanlarına orta kademe teknik insan gücü yetiştiren ve öğrencileri yükseköğretime hazırlayan öğretim kurumlarıdır.

Meslekî ve teknik ortaöğretim türleri:

- Erkek Teknik Öğretim Okulları
- Kız Teknik Öğretim Okulları
- Ticaret ve Turizm Öğretimi Okulları
- Din Öğretimi Okulları
- Özel Eğitim Okulları
- Sağlık Meslek Liseleri
- Tarım Meslek Liseleri
- Adalet Meslek Liseleri
- Tapu ve Kadastro Meslek Liseleri
- Anadolu Meteoroloji Meslek Liseleri

Ortaöğretim kurumlarında sanat tarihi eğitiminin gelişimi;

Daha çok kültür ve milli kültür meseleleri üzerinde durulan 15-21 Şubat 1943 tarihli 2. Maarif Şurası'nda söz alan Muhsin Adil Binal, 1921 yılında gerçekleştirilen 1. Maarif Şurası'nda liselerde talebeye okutulacak dersler mevzubahis olurken “Sanat Tarihi” ve “Türk Tefekkür Tarihi” derslerinin lise programlarına alınması gerekliliğini belirttiğini ve gerçekleşmekte olan 2. Maarif Şurası'nda da bu gerekliliği bir defa daha tekrar etme ihtiyacı hissettiğini belirtmiştir (TCMV, 1991: 235-236).

2. Maarif Şurası'nda, Tarih öğretiminin yardımcı vasıtaları konuşmaları sırasında geçen bazı temenniler alt başlığı altında 2. maddede yer alan “Liseler 11'den 12'ye çıkarıldığı takdirde sanat tarihinin ya ayrı bir ders olarak veya lise kitaplarının

konuları arasında daha geniş bir yer alacak surette okutulması çok faydalı olacaktır” temennisiyle ilk kez ‘Sanat Tarihi’ dersinin liselere konulması gerekliliği dile getirilmiş ve tartışılmıştır (TCMV, 1991: 205).

Muhsin Adil Binal’dan hemen sonra söz alan Celal Saraç; komisyonun hazırladığı raporun temenniler kısmının ikinci maddesinde, liselerin 11’den 12 seneye çıkarılması halinde tarih öğretimi yanında sanat tarihine de yer verilmesi teklifine kesinlikle katıldığını, ancak sanat tarihi tabirinin başına bir de ‘bilim’ kelimesi konulmak suretiyle, ‘Bilim ve Sanat Tarihi’ şeklinde genişletilmesi gerektiğini belirtmiş ve en azından liselerin 12 seneye çıkarılması takdirinde ve mümkünse ayrı bir ders halinde bilim ve sanat tarihine lise müfredatlarında yer verilmesinin uygun olacağı düşüncesine konuşmasında yer vermiştir. (TCMV, 1991: 236).

2. Maarif Şurası’nda görüşlerini bildiren bir diğer konuşmacı Suut Kemal Yetkin konuşmasında;

“Tarih Komisyonunda görüşülen mühim bir nokta üzerine dikkati çekmiş, tarih kitaplarına sanat tarihinin eklenmesi lüzumuna işaret etmiştim. Çünkü sanatın ahlaki karakteri üzerinde Ahlak Komisyonu uzun boylu durdu ve birçok vesilelerle bunu tekrarladı. Tarih bir ilim olduğu kadar büyük bir ahlak kitabıdır da. Bu bakımdan sanat, ahlakın kuvvetli bir yardımcısıdır. Halbuki sanat tarihinin okutulması, tarih komisyonunun hazırladığı raporda, dilekler kısmında liselerin 11’den 12’ye çıktığı zaman dikkate alınacağı bildirilmektedir. Sanat tarihi okutulması hususunun belli olmayan bir zamana bırakılması ve Tarih Komisyonu raporunun ancak dilekler kısmında yer alması da gösteriyor ki, sanat tarihine gereken ehemmiyet verilememiştir. Ben, sanat tarihinin muhakkak surette tali değil asli şekilde yer almasına taraftarım” (TCMV, 1991: 227-228).

Yetkin’e göre ikinci önemli nokta; “okutulacak olan sanat tarihinin, sanatkarların hayatından veya içinde sanatkarların yetişmiş olduğu çevrelerden bahseden bir tarih olmamasıdır. Çünkü tarih kitaplarından beklediğimiz şey ahlaki

yoğurucu olan bir sanat dersidir. Bu ise talebeye doğrudan doğruya sanat eserlerinin gösterilmesi, onların incelenmesi, formlar arasındaki münasebetin tespit edilmesi ile mümkündür. Ancak bu şekilde verilecek olan bir sanat öğretimi faydalı olur” (TCMV, 1991: 228).

Tüm görüş, öneri ve temennileriyle 2. Maarif Şurasının sonunda liselerin 12’ye çıkarılması, sanat tarihi, sanat ve ilim tarihi dersi konması veya bu konuların daha geniş ölçüde tarih kitaplarına girmesi konularının içerisinde bulunduğu rapor oybirliğiyle kabul edilmiştir (TCMV, 1991:265).

22-31 Ağustos 1949 Tarihli 4. Milli Eğitim Şurasının son günü 5. Birleşim 2. Oturumunda liselerin 3 yıldan 4 yıla çıkarılması gerekliliği pek çok konuşmacının söz alarak görüş bildirip, öneriler sunması ile detaylı bir şekilde tartışılmıştır.

Ömer Lütfi Barkan, Liselerin 4 yıla çıkarılması hakkındaki görüşlerine konuşmasında şöyle yer vermiştir; “Lise tahsil müddetinin üç seneden dörde çıkarmak, genç münevver nesillerin hayata bir sene daha geç atılmalarını icab ettirecek ve dolayısıyla manen ve maddeten memlekete pek pahalıya mal olabilecek olan bir meseledir”. Barkan bu sözleriyle liselerin 4 yıla çıkarılmasını onaylamadığını açıkça belirtmektedir. Barkan konuşmasında ‘Tarih’ derslerinin 3 seneye göre de ayarlanabileceğini söyler ve “bu derse bir saatlik sanat tarihi dersi ilavesi için fazla saat istemeye lüzum yoktur. Çünkü bu malumatın tarih dersleri çerçevesi içinde ve tarih hocaları tarafından verilmesi icabeder. Tarih dersleri içinde sanat tarihi kadar ilimlerin, dinlerin, tekniğin ve içtimai meselelerin de tarihleri vardır” sözleriyle de yalnız sanat tarihine önem verilmesinin yanlış olacağını konuşmasına ekler (MEB, 1991: 432, 435).

Zeki Faik İzer konuşmasında yapılmakta olan 4. Milli Eğitim Şurasının eğitim tarihinde bir dönüm noktası olduğunun altını çizmiş “resim dersi ve bu dersi destekleyici, zeka üzerinde rol oynayan sanat tarihi dersi dört senelik lise programlarında en mühim unsurlar arasında bulunmaktadır” sözleriyle öğrenci için büyük önem taşıdığına inandığı sanat tarihi dersinin bağımsız bir ders olarak 4 yıllık lise programında yerini alması gerektiğini belirtmiştir (MEB, 1991: 463).

Liselerin 4 yıla çıkarılması görüşmelerinin yapıldığı 4. Milli Eğitim şurasında ders programları da ele alınmış ve bu konuda da görüşler bildirilmiş ve tartışmalar yapılmıştır. Şura sonunda içerisinde liselerin 4 yıl olması gerekliliğinin bulunduğu rapor oylamaya sunulmuş ve oy birliğiyle kabul edilmiştir. Şura da geçilmesi planlanan 4 yıllık lise uygulamasına uygun olarak öneri mahiyetinde bir ders programı hazırlanmıştır. Alınan kararlar ve hazırlanan haftalık ders çizelgesi 26 Eylül 1949 yılında yayınlanan Tebliğler Dergisinde yer almıştır (Bkz. EK 1.1.). Bu çizelgede ‘Sanat Tarihi’ dersi, bağımsız bir ders olarak değil ‘Resim’ dersi içerisinde, son sınıfın Edebiyat ve Fen kollarında haftada birer saatlik seçmeli ders olarak gösterilmiş ve bu dersin Resim öğretmeni tarafından okutulmasına karar verilmiştir (MEB, 1949: 113).

Bu karara göre 1949 tarihli Resim Dersi Müfredat Programında (Bkz. EK 2.1.); resim dersi içerisinde tabiattan resim yaptırma yolu ile öğrencilerin sanat eğitimi kuvvetlendirilir ve son sınıfta görecekları sanat tarihi dersine hazırlanmaları sağlanır maddesi ile ‘Resim’ ve ‘Sanat Tarihi’ derslerini layıkıyla öğretmek için her okula bir projeksiyon makinesi ile röprodüksiyonlar tedarik edilmelidir (MEB, 1949: 117) maddesine yer verilmiştir.

4. Şurada alınan kararlar ve yeni ders çizelgesi 1952 yılında uygulamaya konulabilmiştir (Bkz. EK 1.2.). Uygulamaya konulan bu programla birlikte ilk kez bağımsız bir ders olarak verilen sanat tarihinin, ilk müfredat programı da böylece oluşturulmuştur (Bkz. EK 2.2.). 1957 yılında müfredat üzerinde gereksinimlere yönelik önemli değişiklikler yapılmış ve uzun bir dönem yeni değişikliklerle düzenlenen 1957 tarihli müfredat programı kullanılmıştır (Bkz. EK 2.3.).

1961 tarihli Güzel Sanatlar Komitesi Raporunda “Liselerde bugünkü durum” başlığı altında sanat tarihi derslerine yer verilmiştir. Sanat tarihi derslerinin durumu ile ilgili aşağıdaki şu madde yer almaktadır (MEB, 1961: 48);

- Lise müfredat programlarına sanat tarihi derslerinin konmuş olması eğitim alanında alınmış isabetli kararlardan biridir.

Bununla beraber, bu dersin bugünkü şekli ile küçük çapta bir deneme ödevi bile göremediğini on yıllık uygulama sonuçları açıkça göstermektedir. Bu sebeple konuyu yeni baştan ele almak ve ona gereken şekli vermek zaruridir.

Komite bu probleminden yola çıkarak ‘Çareler’ başlığı altında sanat tarihi dersleri için yapılması gereken şu bilgilere yer vermiştir (MEB, 1961: 48);

- Sanat tarihi dersleri fen kolları da dahil, liselerin her üs sınıfında okutulmalıdır.
- Sanat tarihi müfredatı üçe bölünmeli ve konuları tarih dersleriyle paralel yürütülmelidir.
- Ders kitapları yetkili kurullar tarafından yazdırılmalıdır.
- Konuların ele alınışında ve işlenişinde belirli bir metod uygulanmalıdır.
- Kitaplar, öğretmene uygulamadan başka bir iş bırakmayacak şekilde özlü olmalıdır.

5-15 Şubat 1962 tarihli 7. Milli Eğitim Şurası komisyonu, Güzel Sanatlar Komitesi raporundaki teklif ve tedbirleri esas olarak kabul etmiş aynı zamanda her çeşit liselerde ‘Sanat Tarihi’nin mecburi ders olarak programlara alınmasını uygun görmüştür (MEB 2, 1991: 289).

8. Milli Eğitim Şurası’nın devamı olan 9. Milli Eğitim Şurası, özellikle orta eğitim programları üzerinde ayrıntılı çalışmalar yapmış ve kararlar almıştır. Her kurum için ayrı ayrı ders dağıtım çizelgeleri ve bu çizelgelerde ayrı dozlarda meslek, genel ve seçmeli dersler saptanmıştır (MEB 4, 1991: 71). Toplumda çeşitli alanlarda reform ihtiyacının doğduğu bir dönemde toplanan “Milli eğitim sistemimizin bütünlüğü içinde programlar ve öğrenci akışını düzenleyen kurallar” konusunu ele alarak, köklü yenilik ve değişiklikler yapan 24 Haziran- 4 Temmuz 1974 tarihli 9. Milli Eğitim Şurası’nda Modern fen ve matematik programlarını uygulayan ve uygulamayan okullar için kabul edilen yeni ders çizelgelerinin 1974-75 öğretim yılında uygulanmasına ve sonuçları alındıktan sonra 1975-76 öğretim yılından itibaren bütün liselerde ve dengi okullarında uygulanmaya geçeceği kararına varılmıştır (MEB 3, 1991: 366). Bu çizelgeye göre sanat tarihi dersinin, seçmeli dersler arasında yer alması, lise on ve on birinci sınıfların edebiyat kollarında zorunlu ders olarak verilmesi kabul edilmiştir.

Ortaöğretim kurumlarına sanat tarihi dersinin konulması, onuncu ve onbirinci sınıfların edebiyat kollarında bu dersin zorunlu dersler arasında okutulması, akademik düzeyde verilmeye başlanan sanat tarihi eğitimi ile aynı yıllara rastlar. O zamana kadar tarih kitaplarında pek yüzeysel biçimde değinilen sanat tarihine ilişkin konular, böylece bağımsız bir dersin kapsamı içinde ayrıntılı olarak ele alınacak, öğrenciye öncelikle kendi kültürünün bu yönü üzerinde doyurucu, özendirici, bilinç aşılayıcı bilgiler verilecekti” (Özsezgin, 1975: 17).

Aynı zamanda 9. Şurada Modern fen ve matematik programını uygulayan okullarda sanat tarihi dersinin onuncu sınıf edebiyat şubesinde 2 saat, on birinci sınıf dil ve edebiyat şubesinde 1 saat (Bkz. EK 1.5.1.), Modern fen ve matematik programı uygulamayan okullarda ise onuncu sınıf edebiyat şubesinde 2 saat, on birinci sınıf edebiyat şubesinde 1 saat okutulmasına karar verilmiştir (Bkz. EK 1.5.2.).

9. şurada alınan bir diğer önemli karar; bütün ortaöğretim kurumlarının ‘Lise’ adı altında bütünleştirilmesidir (MEB 3, 1991:393).

18-22 Temmuz 1988 tarihli 12. Milli Eğitim Şurasında “Sanat tarihi, resim ve müzik dersleri programlarının; Türk ve İslam sanatları bilgisini de içine alacak ve sanat kültürü kazandıracak şekilde yeniden geliştirilmesi” alınan kararlar içerisinde 19. karar olarak yer almaktadır (MEB, 1989: 537).

1991 yılında Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı bünyesinde kurulan "Sanat Tarihi Program Geliştirme Özel İhtisas Komisyonu"na hazırlanıp uygun bulunan; Lise ve Dengi Okulların II. ve III. sınıflarına ait "Sanat Tarihi Dersi Öğretim Programları, 1991 - 1992 öğretim yılından itibaren denenip geliştirilmek üzere bağlı örneğine göre kabul edilmiştir (Bkz. EK 2.4.). Kabul edilen yeni “Sanat Tarihi Dersi Öğretim Programı”yla birlikte Talim ve Terbiye Kurulu'nun 21.9.1957 tarih ve 215 sayılı' kararıyla kabul edilen lise "Sanat Tarihi Dersi Öğretim Programı” yürürlükten kaldırılmıştır (Bkz. EK 2.3.).

Komisyon tarafından 1991-1992 öğretim yılından itibaren yürürlüğe girecek olan yeni sanat tarihi dersi öğretim programıyla ilgili aşağıda yer al alan şu açıklamalar yapılmıştır (MEB 5, 1991: 3).

1) Bu program, lise ve dengi okulların II. ve III. sınıf öğrencileri için hazırlanmıştır.

2) Programda, Anayasamızda ve 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda ifadesini bulan ortaöğretimin amaç ve ilkeleriyle Sanat Tarihi dersinin hedefleri arasında, öğrenci düzeyi de dikkate alınmak suretiyle bir paralellik kurulmaya çalışılmıştır.

3) Lise II. sınıf konularının seçiminde, Dünya Sanat Tarihinin başlangıcından günümüze kadar gelişimi, bu gelişimin başlıca sanatçıları ve bu sanatçıların eserleri tanıtılmaya çalışılmıştır.

Bu sınıfta, öğrencilerin, Sanat Tarihi dersinin içeriğini anlayabilmeleri için "Sanat Tarihine Giriş" adı altında yeni bir ünite eklenmiştir. Mezopotamya Sanatını işlerken sadece "Sümer Sanatına yer verilmiştir. Çünkü Mezopotamya Sanatım en iyi şekilde tanıtılabilen örneklerin Sümer Sanatında yer aldığı düşünülmüştür. Konuların Anadolu ağırlıklı olması sebebiyle "Ege Uygarlığı" (Miken - Girit) bu programa alınmamıştır. "Rönesans ve Barok Sanatı"nda ise sanatçılarla ilgili sınırlamalar getirilerek, öncü sanatçılara yer verilmiştir. "19. y.y. Sonrasında Gelişen Sanat Akımları" ve sanatçıları için program içerisinde ayrıca örnek işleniş plânı çıkarılmıştır.

Lise III. sınıfta ise, "Anadolu Öncesi ve Anadolu Türk Sanatı"ndaki gelişme, bu gelişim süreci içinde gerçekleştirilen sanat eserleri, çeşitli yönleriyle ele alınarak incelenmiştir.

Ayrıca, "Orta Asya Türk Sanatı" ile "İslâm Sanatı" işlenirken çeşitli resimlerle bu sanatın belirgin özellikleri üzerinde durulmuştur. Ünite içerisinde yer verilen konulara (Emevi Sanatı - Abbasi Sanatı - Endülüs Emevi Sanatı - Memlük - Fatimi - Gazne Sanatı) ait eserler İslâm sanatının gelişimine göre sıralanmıştır.

4) Bu programda, Sanat Tarihi dersinin genel amaçlarına dayalı olarak, sınıf amaçları tek tek ele alınmıştır. Bu amaçların ölçülebilir ve gözlenebilir hale getirilebilmeleri için her amacın altına, amaçla ilgili davranışlar konulmuştur. Amaçların ve davranışların sırası öğretmen tarafından değiştirilebilir.

5) Amaç ve davranışlar bölümünden sonra konu başlıkları; her işlenişin başına ise konu ile ilgili amaçlar sıralanmıştır. Bu amaçlara göre konunun örnek işleniş yapılmıştır. Ünite içerisinde yer alan ve işleniş verilmeyen diğer amaçların işlenişleri ise öğretmene bırakılmıştır. Konuların işlenişinde genel olarak düz anlatım, soru-cevap yöntemi kullanılmışsa da her konunun özelliğine göre değişik işleniş yöntemlerine yer verilebilir. Örnek olarak V. Üniteye yer alan, "Ayasofya Camii" ve "Kapadokya Bölgesi ve Kiliseleri" ile ilgili işleniş, çıkartılan plân ve sorular doğrultusunda grup yöntemiyle işlenebilir.

6) Program içerisinde yer alan değerlendirmeler, verilen örnek işlenişlere göre seçilmiştir. Buna göre diğer işlenişlerde de amaçlara uygun değerlendirmeler, öğretmen tarafından yapılacaktır

7) Sanat Tarihi dersinde, konuların, teorik olarak işlenmesinin yanı sıra, görsel eğitimin de uygulama içerisinde önemli ve tamamlayıcı bir rolü vardır. Derslerin bu programa uygun olarak işlenebilmesi için film, slayt ve video kasetlerinden yararlanılması, öğretmenin; okul ve çevre olanaklarını kullanması gerekmektedir. Okul idareleri tarafından konularla ilgili slayt ve film temin edebilir. Okul idareleri bunun için her ilde bulunan Halk Eğitim Müdürlüğüne bağlı Eğitim Araçları Merkezi'ne ya da Film - Radyo - Televizyon ile Eğitim Merkezine (FRTM - Ankara) başvurulabilir.

8) Konuların işlenişinde, Atatürk'ün Kişisel Özellikleri, Çeşitli Yönleri ve Atatürkçü Düşüncede Özellik Taşıyan Önemli Yaklaşımlara yer verilmiştir. Buna bağlı olarak Lise II. sınıfın I. ünitesinde, "Tarihî Eserlerin Korunmasının Önemi", III. ünitesinde, "Atatürk'ün Arkeoloji ve Arkeolojik Kazılara Verdiği Değer" üzerinde durulmuştur. Lise III. sınıfta, III. üniteye, "Türk Tarihinin Zenginliği" işlenmiş, VII. üniteye "Milletlerin Tanınmasında Güzel Sanatların Rolü" ile ilgili olarak bir okuma parçasına yer verilmiştir.

Sanat Tarihi dersi, öğrencilere, millî kültürümüzün ürünü olan sanat eserlerimizi tanıtır onlarda millî duyguların daha bilinçli ve köklü yerleşmesini sağlar (MEB 5, 1991: 4).

Sanat tarihi dersi, 1991 tarihli Talim Terbiye Kurulu kararına göre belirlenen, Lise ve dengi okullara ait haftalık ders dağılım çizelgelerine göre; lise ve dengi okullarda, 2. ve 3. sınıflarda ikişer saat okutulacaktır (Bkz. EK 1.6.).

1998-1999 yılından itibaren sekiz yıllık kesintisiz eğitime geçilmesiyle liselerde uygulanan ders çizelgesi de değişmiştir. 19.08.1998 tarih, 174 sayılı kararla yeni haftalık ders dağılım çizelgesi yürürlüğe girmiş ve 28.05.1996 tarihli 206 sayılı kararla uygulanan haftalık ders dağılım çizelgesi uygulamadan kaldırılmıştır.

2004 yılında haftalık ders dağılım çizelgesinde bazı değişiklikler yapılmıştır. 2004 yılı 2560 sayılı Tebliğler dergisinde açıklanan bu değişikliklere sanat tarihi dersi dahil edilmemiştir. Anadolu güzel sanatlar lisesi resim alanında ise değişikliğe gidilmiş bu değişikliğe göre yeni çizelgede ‘Sanat Tarihi’ dersinin adı ‘Plastik Sanatlar Tarihi’ olarak değiştirilmiştir (Bkz. EK 1.7.).

Talim ve Terbiye Kurulunun 14.07.2005 tarih ve 193 sayılı Kararıyla 2005 - 2006 Öğretim yılından itibaren 9. sınıfta başlamak ve kademeli olarak uygulanmak üzere orta öğretim kurumları haftalık ders çizelgeleri kabul edilmiştir. Bu düzenleme ile alınan kararda, liseler dört yıla çıkarılmış ve ‘Sanat Tarihi’ dersi, Fen Liseleri, Sosyal Bilimler Lisesi ve İmam Hatip Liseleri, Anadolu Meslek Lisesinde, Teknik Liselerde, Anadolu Teknik Lisede, Sağlık Meslek Liseleri hariç bütün liselerde ve dengi okullarda seçmeli ders haline gelmiştir. Bu kararla birlikte daha önce ortaöğretim kurumlarında ‘alan dersi’ ya da ‘alan seçmeli ders’ olarak müfredat programında yer alan ‘Sanat Tarihi’ dersi tamamen seçmeli ders haline getirilmiştir.

Milli Eğitim Temel Kanunu’ndan hareketle, 1989-1990 eğitim öğretim yılında İstanbul’da, 1990-1991 eğitim-öğretim yılında Ankara, İzmir, Bursa, Eskişehir’de ve daha sonraki yıllar Anadolu’nun diğer kentlerinde Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri kurulmuştur (Ünver, 2010: 93-94).

Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri (Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri), sanat eğitimin gelişmesi için önemli bir adımdır. Sanat eğitiminin gelişmesi, üretken bir topluma ulaşmanın gereklerinden birisidir. Bu nedenle, toplumun yaşamına nitelikli

sanatı katabilecek bir politika oluşturulmalıdır. Sanatın ve eğitimin önemi kavratılmalıdır (Ünver, 2010: 99).

Talim ve Terbiye Kurulu tarafından alınan 11.09.2009 tarih ve 151 sayılı kararıyla hazırlanan 2009-2010 öğretim yılında Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri'nin ders çizelgelerine bakıldığında, resim alanında 11. Sınıfta "Türk Resim ve Heykel Sanatı" dersi haftada 2 saat, 12.sınıfta ise "Sanat Tarihi" dersi haftada 2 saat, "Çağdaş Dünya Sanatı" dersi haftada 2 saat ve "Sanat Eserleri İnceleme" dersinin haftada 2 saat olmak üzere düzenlenmiş olduğu görülmektedir (Bkz. EK 1.9.).

" Milli ve milletlerarası sanatsal ve sportif faaliyetleri takip ederek bilgi ve kültürlerini geliştirmelerini sağlamak" ifadesi Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinin kuruluş amaçlarında yer almakla birlikte, bu değerlerin kazandırılacağı sanat tarihi derslerinin, Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinde dahi sadece "Resim Alanı"nda var olması ve diğer alanlarda olmaması (müzik ve spor), akıllarda ayrı bir soru işareti oluşturmaktadır. Ayrıca "Sanat Tarihi" derslerinin toplamda 8 saat ile sınırlandırılarak yalnızca 11. ve 12. sınıflarda okutulması ve buna ek olarak ta derslerin branş öğretmenleri tarafından verilmeyişi bu eğitimin ne derecede beklenen hedef ve kazanımlara ulaşabildiği konusunda büyük bir muamma oluşturmaktadır. Yakın çevre ilişkisinin de hemen hiç uygulanmadığı öğrencilerin mezun olurken ilgili lisans programlarına ne derece hazırlıklı olup, olmadıkları üzerinde durulması gereken bir konudur.

Yukarıda değindiğimiz konuya ilişkin görüşlerini belirten Gür (2004: 48), Milli Eğitim Bakanlığı 2488 sayılı Tebliğler dergisinde Atatürk'ün kişisel özelliklerinin bu alanlara yansımaları ve Atatürkçü yaklaşımların sanat tarihi derslerinde nasıl ele alınacağını da yayınlamıştır. Bu yeni programın derse önemli katkılar sağlamasına, "sanat tarihi dersi lise ve dengi okullarında okutulur" denmesine karşın, bugün genel liseler dışında, fen Anadolu, Anadolu öğretmen ya da çok programlı liselerde sanat tarihi dersinin adı "seçmeli ders" olarak dahi geçmemektedir. Sanat tarihi bir tek Anadolu güzel sanatlar lisesinde resim bölümü öğrencileri için zorunlu derstir. Ama aynı lisede müzik sınıfı için seçmeli ders olarak bile sunulmamaktadır.

Bugün yapılan uygulamalarla; sanat tarihi ile birlikte beşeri bilimlerin ve sanatla ilgili daha pek çok alanın lise eğitiminde arka plana itilmiş olduğunu görüyoruz. Dolayısıyla ortaöğretimde sanat tarihinin yerini tartışırken, sorunu daha geniş toplumsal bir çerçeveden görmemiz gerekmektedir. Bu çerçeveyi bu gün Türkiye’de ne yazık ki üniversite sınav sistemi çizmektedir. Liselerin üniversite sınavına hazırlık sınıfları haline gelmiş olması, sınavda kültüre ve sanata yönelik alanlara ilişkin sorunların yok denecek kadar az olması bizi bugünkü tablo ile karşı karşıya bırakmaktadır (Gür, 2004: 49). Ortaöğretim ve yükseköğretime hazırlık aşamasında tıkanan bir yer var. Üniversite giriş sınavlarında: Sanat tarihinden bir soru bazen geliyor bazen gelmiyor düşüncesiyle zaten seçmeli olan ortaöğretimdeki sanat tarihini kimse seçmiyor (Altun, 2004: 101).

Gür’e göre (2004: 50), Lise sanat tarihi eğitiminde değinilmesi gereken diğer bir konu da ders kitaplarıdır. Geçmişe oranla ders kitaplarında gözle görülür bir iyileşme söz konusu olmasına karşın, kitapların tümü için geçerli olan, hazırlanma aşamasında yazarların yanı sıra tasarımcı, psikolog ve pedagoğlardan oluşan bir çalışma grubunun eksikliği sanat tarihi kitaplarında da hissedilmektedir. Ayrıca; Talim Terbiye Kurulu’ndan onay alınırken sanat tarihi uzmanlarının bu kurulda yer almaması üzücüdür. Ders kitabı yazarlarının çok keskin kurallarla sınırlanmış programa uygun olarak kitap hazırlama zorunluluğu ne yazık ki kitapların birbirine benzemesine neden olmaktadır.

Sanat tarihi ders kitaplarının, çok iyi kağıt üzerine, kaliteli bir baskıyla basılan bol ve net resimlerle, özellikle renkli konularda eserlerin renkli klişelerinin kullanılması ile zenginleştirilmesi gerektiğini belirten Aslanapa (1995: 14, 15), kitap dışında sanat tarihi dersinden tam olarak fayda sağlanılabilişmesi için bir projeksiyon makinası ile başlıca sanat eserlerine ait dia koleksiyonunun bulunması ve derslerde kullanılması gerekliliğine de değinmektedir.

Sanat tarihi eğitiminin nasıl olması gerektiği konusunda ki bazı görüşler şöyledir;

“Türkiye’de sanat tarihinin öneminin anlaşılması, toplumun sanat tarihine gereken ilgiyi göstermesi için orta öğretim programlarına sanat tarihi dersleri konmalıdır. Eğer kısa vadede geçkeleşemiyorsa o zaman orta öğrenimde konunun

uzmanları tarafından verilecek konferanslarla ya da yine bu uzmanların hazırladığı konuyla ilgili CD'lerle bu eksiklik giderilmeye çalışılmalıdır.” (İnankur, 2004: 23).

İnankur'a (2002: 75) göre; Türkiye'deki, sanat tarihi anlayışında ve eğitiminde salt kataloglama yaklaşımından, sanat yapıtını sadece bir belge olarak kuru kuruya anlatmaktan kesinlikle vazgeçilmesi gerekmektedir. Çünkü sanat tarihi, doğası gereği interdisipliner bir alandır. Dolayısıyla sadece resim, heykel ya da mimarlık sanatının tarihini anlatmak yeterli değil, aynı zamanda sanat yapıtının üretildiği dönemin politikası, ekonomisi, dini inanışları ve felsefesiyle de ilişki kurmak zorunluluğu vardır. İnankur'a göre bu açıdan bakıldığında, sanat tarihçisinin her şeyi çok daha geniş bir perspektif içerisinde değerlendirmesi gerekmektedir. İnankur (2002: 76) ayrıca sanat tarihi eğitiminde öğrenciyi ezbere yönlendiren ve ona bilgiyi kalıplar halinde veren yaklaşımdan vazgeçilmesi gerekliliğinin altını çizerek vurgulamıştır.

Çağdaş sanat eğitimcileri sanat tarihini, bir disiplin ve bir sanat tarihsel anlayış süreci olarak öğretmelidirler. Sanat öğretmenleri, öğrencilerini bir sanat tarihçisinin rolünü üstlenmeye, onları bir sanat yapıtı ile ilgili sorular sormaya, bir yapıt ve onun kendilerine verdiği kültür hakkında nasıl bilgi edineceklerini öğrenmeye yönlendirmelidirler (Kırıçoğlu ve Stokrocki, 1997: 1.27).

Sanat tarihi, bir seyahat, dünyaya açılan pencere, öykü anlatımı ve yeni görüş açıları edinmek gibi bir takım eğritileme biçimlerinde düşünebilir. Öğretmenler, kendi sanat tarihi ünitelerini bu konular gibi eğretilmelerle yapılandırır ve sıralarlar (Kırıçoğlu ve Stokrocki, 1997: 1.28).

Sanat tarihini, Orta öğretimde öğretme şekli farklıdır ve daha çok etkin araştırma gerektirir. Soruşturmaya dayalı bu yaklaşım çok daha yararlıdır. Soruşturma bir soru sorma sürecidir. Soru sorma öğrenme, yönlendirici ve açık uçlu bir yöntem olup kişiyi sanat tarihçileri gibi davranmaya yöneltir (Kırıçoğlu ve Stokrocki, 1997: 1.28).

Ortaöğretim öğrencilerinin, değişik nesnelere ve sanat nesnelere karşı doğal bir ilgi ve merakları vardır. Her şeyi merak ederler. Nedenlerini araştırmaya ve sorular sormaya bayılırlar. Onların ilgileri aşağıda verilen konulara çekilmeye çalışılır. Bu yapıtın o zamanki insanlar için anlamı neydi? Sanatçıya hangi soruları sormak

isterdiniz? Bu iki soru da öğrencilerin dikkatini sanat tarihsel bir yoruma çekecektir. Onlara sanat tarihçilerin de sanat yapıtlarını bu şekilde incelemeye başladıkları söylenir. Bu yolla düşünceler ortaya çıkacak ve buradan yeni sorular gelişecektir (Kırıçoğlu ve Stokrocki, 1997: 1.30).

“Bir başka yönden sanat tarihi öğretimi, ülkemizde genelde uygarlık tarihi ve kapsamı içinde düşünülür. Öğretim süresinin kısalığı da görsel sanatlara ve çağdaşa eğilmeyi engeller. Sanat tarihi öğretiminde yakın çevre ilkesi hemen hiç uygulanmaz. Müzeye gitme, müzedeki yapıtları yerinde görme alışkanlığından yoksun kalan öğrenciler bu bağlamda gerçek yapıt görmekten de uzak kalırlar. Böylece sanat tarihi yalnız okuma, tekrarlama, yazma yönteminin kuruluşu içinde sürer. Bu nedenle de öğrencide beklenen ilgi uyanmaz” (Kırıçoğlu, 2005: 136).

Sanat tarihi derslerine gereken önemin verilmeyip, ders saatlerinin 1 ile 2 saat arasında değişerek lise ikinci ve üçüncü sınıflarda seçmeli olarak verilmesi dersin verimliliğini azaltmaktadır. Bu görüşümüzü Atasoy’un (2004: 59) “Ortaöğretimde, kronolojik tarih bilgisinin yanı sıra, tarihsel dönemlere ışık tutacak toplumsal, kültürel ve sanatsal bilgi ve donanım kazandırmak amacıyla kronolojik tarihe koşut olarak, zorunlu sanat tarihi derslerinin lise birinci sınıftan başlayarak uygulamaya konulması gereklidir. Bunun için ders planı hazırlanması ve ilgili bakanlığa bu yolda girişimde bulunulması gerekmektedir” sözleri destekler niteliktedir.

Gençlerin üniversite sınav sistemi çarkına kapılmış öğretmenlerden, aile bireylerinden, televizyonda gördükleri uzman bürokrat ve başarı figürlerinden algıladıkları, devamlı sayısal alanların sözel alanlara göre “daha önemli, daha gerekli ve daha değerli” olduğudur. Sonuçta felsefe, sanat tarihi ve arkeoloji gibi alanların matematik ve fen bilimlerine göre daha önemsiz olduğuna inanan, yaratıcılıktan yoksun, pratik çözümler üretemeyen, tek boyutlu bakış açısına sahip gençlerin geleceğin Türkiye’inde söz sahibi olacak olmaları acıdır (Gür, 2004: 49).

“Sanat tarihi bölümüne aldığınız öğrenci orta öğretimde bile sanat tarihini görmemiş. Yani motive değil. Dolayısıyla siz ortaöğretim de sanat tarihinin ne olduğunu sanat tarihi öğretiminin temel ilkelerini vermezseniz bir takım öğrenciler karşınıza çıkar ve siz bu öğrencileri ne motive edebilirsiniz ne de yönlendirebilirsiniz ne

de doğru dürüst bir şeyler öğretebilirsiniz. Ortaöğretime bir şekilde sanat tarihini getirmek lazım. İkincisi bir yetenek yahut da ön bilgi sınavıyla yahut da başka başka ölçütler getirip çok daha kısıtlı sayıda öğrenciyi çok daha yüksek puanla sanat tarihi eğitimine göndermek lazım” (Arel, 2004: 93).

Sanat tarihi dersinin liselerdeki bugünkü çerçevesini çizdiğimizde sanat tarihinin birinci ve en önemli sorununun “var olma” sorunu olduğunu görmekteyiz. Bu sorun o kadar önemli ve büyüktür ki ancak bu aşıldığı takdirde öneri ve çözümler değer kazanabilir. Bu sorunun aşılmasının ayırım yapılmaksızın tüm lise ve dengi okullarda zorunlu ders olarak okutulmasına bağlıdır. Ancak yeni bir planlamayla, sanat tarihi dersine ilköğretimde 7. ve 8. sınıflarda başlanarak yaygınlık kazandırılmasıyla “var olma” sorununa bir çözüm getirilebilir (Gür, 2004: 51).

3.2.2. Yükseköğretim’de Sanat Tarihi Eğitimi

Türkiye de yükseköğretim; ortaöğretime dayalı en az iki yıllık, yüksek öğrenim veren her kademedeki eğitim kurumlarının tümünü kapsar.

Türk yükseköğretiminde geçmişten (11. Yüzyılda Selçuklu Türklerinin Bağdat’ta kurmuş oldukları Nizamiye Medresesi ile başlayan süreç) günümüze kadar olan değişimi değerlendirdiğimizde medreseden-üniversiteye uzanan bir süreci görmekteyiz. Bu süreçte Batı’lı anlamdaki ilk yükseköğretim kurumumuz 1773’de kurulan “Mühendishane-i Berr-i Hümayun”dur (1933 yılında bir yasayla İstanbul Teknik Üniversitesine dönüştürülmüştür) (Erdem, 2004).

“Bizde 19.yy’ın ortalarından itibaren denenmeye başlanan batılı sisteme göre eğitim ve öğretim ancak ana konuları öğretmeye gayret etti. Dolayısıyla yurdumuzda Osmanlı döneminde sanat tarihi öğrenimi hiçbir vakit olamadı” (Eyice, 2003).

Eyice 2003 yılında yayımladığı makalesinde sanat tarihinin yükseköğretimdeki gelişmelerinden bahsetmektedir. Eyice’nin belirttiğine göre “Önceleri adı Darü’lfünun olan tek yükseköğretim kurumumuzda bir sanat tarihi öğretimi yoktu. Ancak, 1930 yıllarına doğru Fransız Prof. A. Gabriel’e Türk mimarlık tarihi dersleri verdirilmişti.

Üniversitede Atatürk'ün isteği üzerine 1933'te yapılan büyük reform hareketinde, eski Darülfünun batılı bir sisteme göre yeniden düzenledi." Bu arada yeniden düzenlenen edebiyat fakültesinde bir arkeoloji bölümü de kuruldu. Bu bölümde yalnız arkeoloji değil sanat tarihi üzerinde de çalışılacaktı".

Batı dünyasında çoktan yerini almış olan sanat tarihi kürsüsü, Darülfünun'un İstanbul Üniversitesi'ne dönüştükten sonraki ilk 10 yıl içerisinde kurulmuştur. Renda (2002: 72), "Türkiye'de 1943 yılında sanat tarihi kürsüsü kurulduğu zaman, Avusturya ve Alman ekolü egemen oldu çünkü göçmen profesörler ve özellikle Viyana'dan gelen Prof. Ernst Diez, Berlin Müzesi'nde yetişmiş Kurt Erdmann, Bizans sanatı uzmanı Steven Runciman aynı kürsüde ders veriyorlardı. Bu dönemde daha çok arkeolojik yöntemle yapılan bir sanat tarihi eğitimi ve aşırma süreci vardı" bilgilerini aktarırken. Batur (2002: 88), Cumhuriyet döneminde sanat tarihi eğitiminin kuruluşundaki arkeolojik yöntemin kısıtlarının son zamana kadar aşılamadığını belirtmektedir.

Eyice (2003), Edebiyat Fakültesinde ayrı bir sanat tarihi bölümünün 1943 yılında olduğunu ve o yıl içinde Avusturya'dan getirtilen sanat tarihçisi Prof. Dr. E. Diez'in genel İslam ve Türk sanatı konularında dersler vermeye başlamasıyla İstanbul Üniversitesinde sanat tarihi bilim dalının da başlamış olduğunu belirtmektedir. Özsegin (1975: 17) bu döneme dair düşüncelerini şöyle belirtmiştir "Kimi batılı bilim adamları, sanat tarihçileri konunun önemini bizden önce kavramış görünüyorlardı. Gabriel ve Diez gibi araştırmacılar, Türk bilim adamlarının üstlenmesi gereken görevlere sahip çıkarak, bizim kültürümüzün savunmasını yapmaktaydılar".

Ankara'da sosyal bilimler üzerinde çalışacak Dil-Tarih ve Coğrafya Fakültesi'nin kurulduğunu ve burada da sanat tarihinin başına yine batıda öğrenim görmüş olan Prof. Dr. Remzi Oğuz Arık'ın getirildiğini belirten Eyice'ye (2003) göre; yüksek öğrenim, bu iki ana merkezden sonra diğer kurulan üniversitelerde de yavaş yavaş gelişmeye başlamıştır.

İstanbul Üniversitesi'nde Mazhar Şevket İprişoğlu, kendi Almanya eğitiminin sonucunda sanat tarihine bir renk getirmiş, estetik kavramını yerleştirmeye çalışmıştır. Fransa eğitilmiş Suut Kemal Yetkin ise Ankara'da aynı çizgiyi sürdürmüştür. İstanbul

Üniversitesi'nde Avrupa sanatı kürsüsünü oluşturan kişi de Mazhar Şevket İpşişoğlu olmuştur (Renda, 2002: 72).

Makalesinde İstanbul Üniversitesinde 1948-1950 yıllarında sanat tarihi öğrenci sayısının 4-5'i geçmediğini ancak zamanla bu sayının arttığını dile getiren Eyice (2003), bir taraftan da Ankara Üniversitesi ve arkasından yeni kurulan diğer üniversitelerin bu dallarda gençleri yetiştirmeyi sürdürdüklerini de belirtmiştir. Eyice, İstanbul Üniversitesi'nde sanat tarihi bölümünün başında bulunan öğretim üyelerinin; bu daldan mezun olanlara iş imkânı sağlamak için bu öğrencilerin orta öğretimde öğretmen olabileceklerini düşündüklerini, bunun için de öğrencilerin normal dersler dışında birde pedagoji dersini görmeleri ve bu sınavı vermeleri gerektiği kuralının getirildiğini de makalesine eklemiştir.

Ankara ve İstanbul Üniversitelerine bağılı olarak kurulan sanat tarihi kürsülerinin amacı, bir yandan Türk sanatı üzerindeki araştırma ve inceleme çabalarını yoğunlaştırmak, öte yandan kültür kurumlarının ihtiyacı olan elemanların yetişmesini sağlayarak kültürümüzün geleneksel yönlerinden en başta gelenini ön plana çıkarmak; yıllardır gerektiği gibi ele alınmamış bu kültür dalının sistemli eğitimine öncelik vermektir. Üniversitelerde kurulan yeni kürsüler, bilimsel çalışmaları hızlandıracak, araştırmaları yönlendirecek ve sanat tarihi literatürümüzün zenginleşmesine yeterli ortamı hazırlayacaktı (Özsezgin, 1975: 17).

Özsezgin'e (1975: 17) göre; Sanat tarihimizin karanlıkta kalmış, henüz tartışma düzeyinden kurtulamamış nice konusuna açıklık getirilmesi, bilimsel gerçeklerin su yüzüne çıkarılması, batılı sanat tarihçilerinin kuşkuyla baktıkları Türk sanatına ilişkin niteliklerin belirlenmesi ve ortaya serilmesi kurulan sanat tarihi kürsüleri sayesinde olacaktı. Özsezgin, Gabriel ve Diez'le birlikte başkalarının da konuya eğildiğini ve bizi uyarıcı yayınlar yaptıklarını belirtmiş ve şu bilgilendirmeyi yapmıştır "İlki 1959'da Ankara'da düzenlenmiş olan 'Uluslararası Türk Sanatları Kongresi', bu tür uyarıların bizim açımızdan bir kültür sorunu haline dönüşmesi gerektiğini gösteren ilginç bir başlangıç oldu. O kongreye katılan yabancı bilim adamlarının, sanat tarihçilerinin hemen tümü gözden kaçmış ya da kasten ihmal edilmiş gerçeklere dikkati çekmişler, özgün bir Türk sanatının varlığını kanıtlayan örnekler öne sürmüşlerdi. Demek ki, bir

bilim dalı olarak örgütlenmesi kaçınılmaz olan sanat tarihi eğitimi için gerekli ortamın yaratılmasından daha doğal bir şey olamazdı”.

Türkiye’de sanat tarihi öğretiminin yirmi yılı doldurması nedeniyle Türk Tarih Kurumu Konferans Salonunda Ankara ve İstanbul Üniversitelerine bağlı öğretim üyelerinin katıldığı tartışmalı oturumda üzerinde durulan bir konu da gerek akademik düzeyde gerekse ortaöğretim planında sanat tarihi dersinin, bilimsel gereklere uygun koşullarla okutulmadığı gerçeğiydi. Özsezgin’e (1975: 17) göre; gerçektende üniversitelerimizin sanat tarihi kürsüleri, öğrenciye gerekli malzemeyi, ders araç ve gereçlerini sağlamaktan uzaktır. Öğrenilen şeyler, kuramsal bir bilgi yığınınan, görülmeden algılanmış ezberden öteye pek geçmemektedir.

Sanat tarihi eğitiminin ve çalışmalarının akademik düzeyde başlangıcı esnasında yapılan ilk bilimsel çalışmaların bir bölümü yabancı kaynaklı veya yabancı kaynakların tercümesi şeklinde olmuştur. Bu durum sanat tarihi terminolojisinin oluşumunu doğrudan etkileyen bir husustur (Seçgin, 2004: 28).

Sanat tarihi kavram ve terimlerinde görülen sorunlar açısından bir başka etkenin sanat tarihi eğitiminin akademik anlamda çok uzun bir geçmişe sahip olmaması olduğunu belirten Seçgin (2004: 28), bu konuyla ilgili şu bilgileri vermiştir; “20. yüzyılın başlarından itibaren Osman Hamdi Bey ve Celal Esad Arseven’in başını çektiği bazı kişiler tarafından sanat tarihi konusunda çalışmalar yapıldığı bilinmektedir. Yine bu dönemde ve 19. yüzyılın sonlarında Anadolu’ya gelen yabancı gezginler veya yabancı ülke temsilciliklerinde görev yapan bazı kişiler de daha sonraki dönemlerde kaynak olarak kullanılan çalışmalar yapmışlardır. Ancak sanat tarihi eğitiminin akademik düzeyde başlangıcı İkinci Dünya Savaşı sırasında Almanya’dan kaçarak Türkiye’ye gelen ve İstanbul Üniversitesi’nde görev verilen öğretim üyelerinin çekirdeğini oluşturduğu bir kadro ile olmuştur. 1940’lı yıllardaki bu başlangıcın üzerinden yaklaşık 60 yıl geçmiştir”. Seçgin, bildirisinde 60 yılın insan hayatında uzun ancak geniş kitleleri ilgilendiren oluşumlar için kısa bir süre olduğunu vurgulamıştır.

Ondokuzuncu yüzyılda üniversitelerde sanat tarihi araştırmaları, arkeoloji, antropoloji, klasik ve antik sanatlar gibi konuları kapsıyordu. Sanat öğretmenleri, sanat tarihini kronolojik, tematik, biçemsel ve kıyaslamalı olarak öğretiyordu. Bu yaklaşımlar

doğru olup hala üniversitelerde kullanılmaktadır. Kronolojik yani tarih sırasına göre öğretme, daha çok konu üzerindeki açıklamaları kapsayan pasif bir öğretim yöntemidir. Bu yaklaşımda öğrenci isimleri, tarihleri ve ayrıntıları ezberler ve soru sorma şansları ise hemen hemen yok gibidir (Kırıçoğlu ve Stokrocki, 1997: 1.28).

“Çağdaş eğitim metodu, araştırarak, inceleyecek, uygulayacak, gerekli tüm bilgiye ve donanımına ulaşma yollarını öğrenecek ve sorgulayacak yaratıcı ve aktif bir öğrenci tipi yetiştirmeyi hedeflemektedir. Bu yeni nesillerin kendi tarihine, kültürüne ve sanatına yabancılaşmadan evrensel değerleri de yerli yerine oturtabilecek olgunluğa erişmeleri gerekmektedir. Bu noktada, eğitim fakülteleri hayati bir fonksiyon taşırlar” (Akkaya, 2005).

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı, 1996 yılı başında Eğitim Fakülteleri öğretmen yetiştirme programlarının yeniden düzenlenmesi, çalışmalarına başlamış ve Eğitim Fakültelerinde lisans ve lisansüstü düzeylerde yürütülen programlarda bazı değişiklikler yapılmıştır. YÖK-Dünya Bankası, Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi Projesi 1998'de bitirilmiştir. Bu projede çeşitli konu alanlarında program geliştirme çalışmaları da yapılmıştır. Aynı bağlamda Eğitim Fakültesi - Uygulama Okulu İşbirliği Programı başlatılmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullardan seçilen uygulama öğretmenleriyle seminerler yapılmıştır. Yeni Yapılanmanın sağlıklı bir şekilde yürüyebilmesi için de YÖK kararıyla Eğitim Fakültelerinde uygulanan programları denetlemek, değerlendirmek ve geliştirmek amacıyla "Öğretmen Yetiştirme Millî Komitesi" kurulmuştur. Neticede, Öğretmen Yetiştirme Programlarında yer alan dersler ve içerikler yeniden belirlenmiştir. Bu yenileme çerçevesinde Eğitim Fakültelerinin bağımsız bölümleri olan Resim-İş Eğitimi Bölümleriyle - Müzik Eğitimi Bölümleri tek bir çatı altında toplanmış ve Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü olarak yapılandırılmıştır. Milli Eğitim Politikamızda, sanat eğitimi ile onu tamamlayan sanat tarihi konuları da ne yazık ki sağlam bir zemine oturtulamamıştır (Akkaya, 2005).

Aksel' e (1995: 17) göre; “Sanat ve sanat eğitimi, içinde var olduğu tarihsel ve toplumsal koşullardan bağımsız olarak ele alınamaz. Sanat eğitimi kurumları, içinde sanat ve sanatçının yanı sıra, sanat izleyicisi, sanat eleştirmeni, sanat tarihçisi, sanat hamisi, sanat koleksiyoncusu, sanat alıcısı, sanat galerisi, sanat müzesi, sanat dergisi ve benzeri birçok unsur ve mekanizmayı barındıran ve bunların karşılıklı karmaşık ilişkilerini içeren geniş ve zengin bir sosyal makinenin bir parçasıdır”.

Sanat tarihinin bir bilim alanı olarak düşünülduğünde onu kitle eğitiminden ayrılması gerek. 60-100 kişiyle yapılan eğitimde ideal eğitimi gerçekleştirmek olası değildir. Sanat tarihinin kültür birikimi isteyen bir alandır. Orta eğitimin her alanda boşluğunu üniversite karşılamaya çalışıyor. Sanat tarihi okumamış bir kitleye sanat tarihinden başlamak gerekiyor. Ayrıca da niye sanat tarihine girdiğini bilmeyen bir gruba sanat tarihinin ne olduğunu öğretmek gerekiyor. Ayrıca bir galeriye ya da müzeye ayak basmamış bir öğrenci grubuna sanat ilişkisini kurmak ve geliştirmek gerekiyor (Ödekan, 2004: 22).

“Sanat tarihinin bir bilgi alanı olarak konumu neyse, sonunda akademik sisteminin içindeki yeri de o olacaktır” düşüncesini dile getiren Tanyeli (2002), “sadece ders programlarıyla oynayarak, ders programlarını zenginleştirerek sanat tarihinin ya da tarihin ya da ne aklınıza geliyorsa bütün bilgi alanlarının sorunlarını çözmenin olanağı yoktur” diyerek devamlı değiştirilen ve bir türlü tam olarak oturtulamayan ders çizelgeleri ve programlarından duyduğu sıkıntıyı ve bunun bir çare olamayacağını belirterek önemli bir noktaya değinmiş ve görüş bildirmiştir.

Genel Sanat Eğitimi, yaşı, kimliği, okulu, bölümü, kolu, dalı, alanı, programı, işi ve mesleği ne olursa olsun, her aşamada, her düzeyde, herkese yönelik olup temelde, sağlıklı-dengeli ve mutlu bir insanca yaşam için gerekli “ortak genel sanat kültürünü veya buna ilişkin davranışlar kazandırmayı/davranış değişiklikleri oluşturmayı amaçlar (Uçan, 1995: 118).

Görsel Sanatlar Eğitimi’nin sanat tarihi, estetik, eser eleştirisi ve uygulama alanlarını içeren bir yöntemle verilmesi, bireylerin sanatı uygulaması yanında onu anlamasını ve ona değer vermesini teşvik ettiği bilinmektedir. Bu açıdan düşünüldüğünde, bu yöntemin öğrenci merkezli bir uygulama olduğu da görülecektir.(Alakuş ve Mercin, 2009: iii).

“Ulu önder Atatürk, Cumhuriyet’in kuruluşundan itibaren ulusal kültürü geliştirme ve her yandan çağdaşlaşmada ulusal eğitime çok önem verir, sanatçı ve sanat eğitiminin önemini vurgulardı, bu amaçla Türkiye’ye davet ettiği eğitimci John Dewey ve Prof. Frey’den Türk eğitim sisteminin yeniden yapılanması için istediği raporda, her iki eğitimcinin Resim-iş derslerinin önemini ve bu konuda yurt dışına öğrenci

gönderilmesi önerilerini dikkate alarak yine dışarıya Resim-iş eğitimi amacıyla öğrenci gönderilmesine ön ayak oldu. Bu grup döndükten sonra 1932 yılında Gazi Eğitim Enstitüsü, Resim-iş bölümünü kurdular. Bu kurum sanat eğitimi ile ilgili idealleri hayata geçiren, ihtiyaç duyulan Resim-iş Öğretmeni yetiştirmekteki sorumluluğunu başarıyla yerine getiren, Türk resim sanatında etkili bir kurum olmuştur” (Çobanlı, 1995: 32).

Resim-iş eğitimi lisans programlarına mezun olunan ortaöğretim programları ayırt edilmeden özel yetenek sınavları ile öğrenci alınmaktadır. Resim-iş Öğretmeni yetiştiren köklü bir kurum olan ve araştırmanın evreni olarak seçilen Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Resim-iş Eğitimi Bölümünü özel yetenek sınavını geçerek bu bölümde okumaya hak kazanan öğrenciler sanat tarihi derslerine 1. sınıfın 2. yarıyılında verilen “Sanat Tarihine Giriş” dersi ile başlamaktadırlar. Bu ders, ilgili lisans programına girmiş olan tüm öğrencilerin zorunlu ders kapsamı içerisinde 4 yıl boyunca görecekleri sanat tarihi eğitiminin iskeletini oluşturmaktadır. Teorik ve zorunlu dersler arasında yer alan sanat tarihi dersleri 4 yıllık lisans programı kapsamında yıllara dağıtılmıştır.

4. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama yöntemi ve verilerin çözümlenmesinde uygulanan istatistiksel analizler yer almaktadır.

4.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, Resim-iş Eğitimi lisans programında öğrenim gören ve farklı ortaöğretim programlarından gelen öğrencilerin sanat tarihi derslerindeki akademik başarılarının belirlenmesi ve karşılaştırılmasına yönelik tarama araştırması niteliğindedir. Araştırmada, Resim-iş Eğitimi lisans programında öğrenim gören ve farklı ortaöğretim programlarından gelen öğrencilere sanat tarihi dersi verilmeden önce ön test uygulanmış ve bir yarıyıl (güz) boyunca (14 hafta ve haftada iki saat olmak üzere toplam 28 saat) sanat tarihi dersi verildikten sonra son test uygulanmıştır.

4.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evreni, 2009-2010 eğitim-öğretim yılında, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı 1. sınıfta öğrenim gören ve sanat tarihine giriş dersini alan öğrencilerden oluşmaktadır. Gazi Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı'nda sanat tarihine giriş dersi alan 1. Sınıf öğrencileri birinci ve ikinci öğretim olmak üzere toplam 167 öğrenciden oluşmaktadır. Bu öğrenciler farklı ortaöğretim programlarından gelmekte olup, bir bölümü Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi'nden gelirken, bir bölümü de diğer liselerden gelmektedir. Araştırmada farklı ortaöğretim programlarından gelen öğrencilerin sanat tarihine giriş dersindeki akademik başarıları incelendiği için, araştırmanın amacı doğrultusunda küme örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Küme örnekleme yöntemi, evreni oluşturan birimlerin, bağlı bulunduğu gruplar (kümeler) seçildiğinde kullanılmaktadır (Ural ve Kılıç, 2005: 35).

Bu çerçevede, araştırmanın örneklem grubu, Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi ile diğer liselerden mezunlar olmak üzere iki kümede ele alınmış ve Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi mezunlarından 30 ve diğer lise mezunlarından 30 olmak üzere toplam 60 öğrenciden oluşmaktadır.

4.3. Verileri Toplama Teknikleri

Bu araştırmada, veri toplama tekniği olarak a) kişisel bilgi formu anketi b) akademik başarı testi kullanılmıştır. Ek-5'te verilen kişisel bilgi formunda, öğrencilerin demografik ve bazı bireysel özelliklerine (cinsiyet, mezun olunan ortaöğretim programı, eğitim-öğretim görülen ortaöğretimde (lisede) sanat tarihi dersi alma durumu, sanat tarihi dersine branş öğretmeninin girme durumu, alınan sanat tarihi dersinin lisans eğitimine tam anlamıyla hazırlama durumu, sanat eğitiminde sanat tarihi donanımının gerekliliği, sanat tarihi dersi alınmadan önce bu alana özel bir ilgi olma durumu, ailede sanat tarihi ile ilgilenenlerin olma durumu ve yaşanan şehirdeki müze ve tarihi yerleri ziyaret etme durumu) yer verilmiştir.

Araştırmada öğrencilerin sanat tarihine giriş dersindeki akademik başarılarını ölçmek amacıyla bir başarı testi hazırlanmıştır. Hazırlanan başarı testi, gerek ön test gerekse son test için aynı sorular yöneltilerek uygulanmıştır. Üç alt boyutu içeren başarı testinde; 3 adet kronoloji bilgi sorusu, 3 adet kuramsal bilgi sorusu ve 18 adet alan bilgisi sorusu olmak üzere toplam 24 soru yer almaktadır. Ek-6'da verilen başarı testinde yer alan ve hem ön test hem de son teste yöneltilen 24 sorunun bazıları kapalı uçlu (bireylere seçenek sunulmuş) olup bazıları ise boşluk doldurma şeklindedir. Uygulanan başarı testinin hazırlanmasında sanat tarihi alanından 3 (üç) ve eğitim bilimleri alanından 1 (bir) olmak üzere 4 (dört) uzman görüşü alınmış ve teste son hali verilmiştir. Söz konusu uzman kişilere ait bilgiler Ek-4'te verilmiştir.

Hazırlanan ölçme aracı ön test için örneklem grubunu oluşturan 60 kişinin tamamına uygulanırken, son test için 59 kişiye uygulanmıştır. Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi'nden mezun 1 (bir) öğrenci araştırmanın son test uygulamasına katılmamıştır.

4.4. Verilerin Analizi

Araştırmada, gerek ön test ve gerekse son test uygulaması sonucunda elde edilen cevaplar doğru veya yanlış şeklinde değerlendirilmiş olup, her bir test (ön test, son test) ve her bir boyut (kronoloji bilgisi, kuramsal bilgi ve alan bilgisi) için doğru sayıları bir puan olarak değerlendirilerek bilgisayar ortamına taşınmıştır.

Verilerin SPSS 14.01 programı ile analiz edildiği araştırmada, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin kişisel bilgi formu ile toplanan özellikleri frekans ve yüzde dağılımları şeklinde verilmiştir. Bununla birlikte, öğrencilerin mezun olduğu ortaöğretim programı ile kişisel bilgilerine ilişkin bazı değişkenler arasında çapraz tablolar oluşturulmuş ve bu değişkenler arasındaki ilişkiler Ki-Kare testi ile incelenmiştir.

Tüm öğrencilerin ön test ve son test puanları arasında 0,05 anlamlılık düzeyinde (%95 güven düzeyi) anlamlı bir farklılık olup olmadığı parametrik testler (t testi vb.) kullanılarak analiz edilmiştir. Parametrik testlerin kullanım koşulları aşağıda verilmiştir (Gökçe, 1992: 157; Sümbüloğlu ve Sümbüloğlu, 2002: 124; Ural ve Kılıç, 2005: 57):

- Veriler nicel özellikte olmalıdır.
- Veriler normal dağılıma sahip olmalıdır.
- Varyanslar homojen olmalıdır.
- Örneklemi oluşturan birimler -denekler- evrenden yansız olarak seçilmelidir.
- Örneklemi oluşturan birimler -denekler- birbirinden bağımsız olmalıdır. (Bir deneğin seçimi diğer deneklerin seçimini etkilememelidir.)
- Bir gruptaki örneklem büyüklüğü 10'dan az olmamalıdır.

Yukarıdaki koşullar bu araştırmada sağlandığı için tüm öğrencilerin genel olarak sanat tarihine ilişkin ön test ve son test sonucundaki puanlarının karşılaştırılmasında, Tekrarlı (İlişkili veya Eşleştirilmiş) Ölçümler İçin T Testi (Paired Samples T Test) kullanılmıştır. Ön test ve son test sonuçları ile fark (Son test-Ön test) puanlarının mezun olunan orta öğretim programına göre karşılaştırılmasında ise Bağımsız Ölçümler İçin T Testi'nden (Independent Samples T Test) yararlanılmıştır. Diğer taraftan, öğrencilerin ön test, son test ve fark puanlarının daha önce sanat tarihi alanına özel bir ilgi olma

durumu ve mezun olunan ortaöğretim programına göre karşılaştırılması ve bu puanların ailede sanat tarihi ile ilgilenenlerin olma durumu ve mezun olunan ortaöğretim programına göre karşılaştırılmasında iki faktörlü varyans analizinden (two way ANOVA) yararlanılmıştır. Ayrıca, sanat tarihine ilişkin başarı (ön test, son test ve fark (Son test-Ön test) puanları) ile derse devam etme durumu arasındaki ilişki Pearson Korelasyon Katsayısı hesaplanarak belirlenmiştir.

5. BULGULAR ve YORUM

Bu başlık altında, araştırmanın örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin kişisel özelliklere ilişkin bulgular ile araştırmanın amaçlarına yönelik diğer bulgulara yer verilmiştir.

5.1. Kişisel Özelliklere İlişkin Bulgular

Resim-iş Eğitimi lisans programında öğrenim gören ve farklı ortaöğretim programlarından gelen öğrencilerin sanat tarihi derslerindeki akademik başarılarının incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmada, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin kişisel bilgi formu ile toplanan özelliklerine ilişkin frekans ve yüzde dağılımları Tablo 1 ve Tablo 11 arasında verilmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların Cinsiyetine Göre Dağılımı

Grup	Sayı (f)	Yüzde (%)
Kız	50	83.3
Erkek	10	16.7
Toplam	60	100.0

Tablo 1'e göre, araştırma kapsamındaki öğrencilerin 6'da 5'i (5/6'sı) kız öğrencilerden oluşmaktadır.

Tablo 2: Eğitim-Öğretim Görülen Ortaöğretimde Sanat Tarihi Dersi Alma Durumu

Cevap	Sayı (f)	Yüzde (%)
Evet	30	50.0
Hayır	30	50.0
Toplam	60	100.0

Tablo 2’de verilen katılımcıların eğitim-öğretim görülen ortaöğretimde sanat tarihi dersi alma durumuna göre dağılımı incelendiğinde, yarısının diğer bir ifade ile Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi’nden gelenlerin sanat tarihi dersi aldığı, diğer yarısının (diğer liselerden mezun olanların) ise bu dersi almadığı görülmektedir.

Tablo 3: Sanat Tarihi Dersine Branş Öğretmeninin Girme Durumu

Cevap	Sayı (f)	Yüzde (%)
Evet	-	-
Hayır	30	100.0
Toplam	30	100.0

Tablo 3’ göre, Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi’nden mezun olan öğrencilerin tamamı sanat tarihi dersine branş öğretmenin girmedğini belirtmiştir.

Tablo 4: Alınan Sanat Tarihi Dersinin Lisans Eğitimine Tam Anlamıyla Hazırlama Durumu

Cevap	Sayı (f)	Yüzde (%)
Evet	7	23.3
Hayır	23	76.7
Toplam	30	100.0

Tablo 4’e göre, öğrencilerin yaklaşık 1/4’ü aldıkları sanat tarihi dersinin lisans eğitimine tam anlamıyla hazırladığını, yaklaşık 3/4’ü ise hazırlamadığını ifade etmiştir.

Tablo 5: Sanat Eğitiminde Sanat Tarihi Donanımının Gereklilik Durumu

Cevap	Sayı (f)	Yüzde (%)
Evet	60	100.0
Hayır	-	-
Toplam	60	100.0

Tablo 5’e göre örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin tamamı sanat eğitiminde sanat tarihi donanımının gerekliliğine inanmaktadır.

Tablo 6: Sanat Tarihi Dersi Almadan Önce Bu Alana Özel Bir İlgi Olma Durumu

Cevap	Sayı (f)	Yüzde (%)
Evet	40	66.7
Hayır	20	33.3
Toplam	60	100.0

Tablo 6’ya göre, öğrencilerin 2/3’ü sanat tarihi dersi almadan önce bu alana özel bir ilgi duyduğunu belirtirken, 1/3’ü ise ilgi duymadığını ifade etmiştir

Tablo 7: Ailede Sanat Tarihi İle İlgilenenlerin Olma Durumu

Cevap	Sayı (f)	Yüzde (%)
Evet	10	16.7
Hayır	50	83.3
Toplam	60	100.0

Tablo 7’deki dağılım incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin 1/6’sının ailesinde sanat tarihi ile ilgilenenlerin olduğunu, 5/6’sının da böyle bir ilginin ailesinde bulunmadığını belirttikleri görülmektedir.

Tablo 8: Yaşanılan Şehirdeki Müze ve Tarihi Yerleri Ziyaret Etme Durumu

Cevap	Sayı (f)	Yüzde (%)
Evet	49	81.7
Hayır	11	18.3
Toplam	60	100.0

Tablo 8’e göre, öğrencilerin yaklaşık 4/5’inden fazlası yaşadıkları şehirdeki müze ve tarihi yerleri ziyaret ettiklerini, yaklaşık 1/5’i de ziyaret etmediklerini ifade etmişlerdir.

Tablo 9: Sanat Tarihi Dersi Almadan Önce Bu Alana Özel Bir İlgi Olma Durumunun Mezun Olunan Ortaöğretim Programına Göre Dağılımı

Mezun Olunan Ortaöğretim Programı		Sanat tarihine özel bir ilgi olma durumu		Toplam	χ^2	p
		Evet	Hayır			
Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi	Sayı (f)	21	9	30	.300	.584
	Yüzde (%)	70.0	30.0	100.0		
Diğer Liseler	Sayı (f)	19	11	30		
	Yüzde (%)	63.3	36.7	100.0		

Tablo 9’da verilen öğrencilerin sanat tarihi dersi almadan önce bu alana özel bir ilgi olma durumunun mezun olunan ortaöğretim programına göre dağılımına yönelik çapraz tablo incelendiğinde değişkenler arasında önemli bir ilişkinin olmadığı görülmektedir ($\chi^2=.300$; $p>.05$). Gerek Güzel Sanatlar ve Spor Lisesinden mezun olanlardan ve gerekse diğer liselerden mezun olanlardan sanat tarihi dersi alınmadan önce bu alana özel bir ilgisi olduğunu belirtenlerin oranları birbirine yakındır.

Tablo 10: Ailede Sanat Tarihi İle İlgilenenlerin Olma Durumunun Mezun Olunan Ortaöğretim Programına Göre Dağılımı

Mezun Olunan Ortaöğretim Programı		Ailede sanat tarihi ilgilenenlerin olma durumu		Toplam	χ^2	p
		Evet	Hayır			
Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi	Sayı (f)	5	25	30	.000	1.000
	Yüzde (%)	16.7	83.3	100.0		
Diğer Liseler	Sayı (f)	5	25	30		
	Yüzde (%)	16.7	83.3	100.0		

Tablo 10'daki bulgulara göre, ailede sanat tarihiyle ilgilenenlerin olma durumu ile mezun olunan ortaöğretim programı arasında önemli bir ilişki gözlenmemiştir ($\chi^2=.000$; $p>.05$). Her iki ortaöğretim programından mezun olan öğrencilerin sadece 5'i (1/6'sı) ailede sanat tarihi ile ilgilenenlerin olduğunu belirtmişlerdir.

Tablo 11: Yaşanılan Şehirdeki Müze ve Tarihi Yerleri Ziyaret Etme Durumunun Mezun Olunan Ortaöğretim Programına Göre Dağılımı

Mezun Olunan Ortaöğretim Programı		Yaşanılan şehirdeki müze ve tarihi yerleri ziyaret etme durumu		Toplam	χ^2	p
		Evet	Hayır			
Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi	Sayı (f)	27	3	30	2.783	.095
	Yüzde (%)	90.0	10.0	100.0		
Diğer Liseler	Sayı (f)	22	8	30		
	Yüzde (%)	73.3	18.3	100.0		

Tablo 11'deki bulgular, yaşanılan şehirdeki müze ve tarihi yerleri ziyaret etme durumu ile mezun olunan ortaöğretim programı arasında önemli bir ilişki olmadığını göstermektedir ($\chi^2=2.783$; $p>.05$). Gerek Güzel Sanatlar ve Spor Lisesinden mezun olanların ve gerekse diğer liselerden mezun olanların büyük bir bölümü yaşadıkları şehirdeki müze ve tarihi yerleri ziyaret ettiklerini ifade etmişlerdir.

5.2. Katılımcıların Ön Test ve Son Test Başarılarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Resim-iş Eğitimi lisans programında öğrenim gören ve araştırmaya katılan öğrencilerin genel olarak ön test ve son test sonucundaki puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin Tekrarlı Ölçümler İçin T Testi (Paired Samples T Test) sonuçları Tablo 12’de verilmiştir. Ayrıca, öğrencilerin ön test ve son test sonucundaki puanlarının grafiklerle gösterimi Şekil 1’de sunulmuştur.

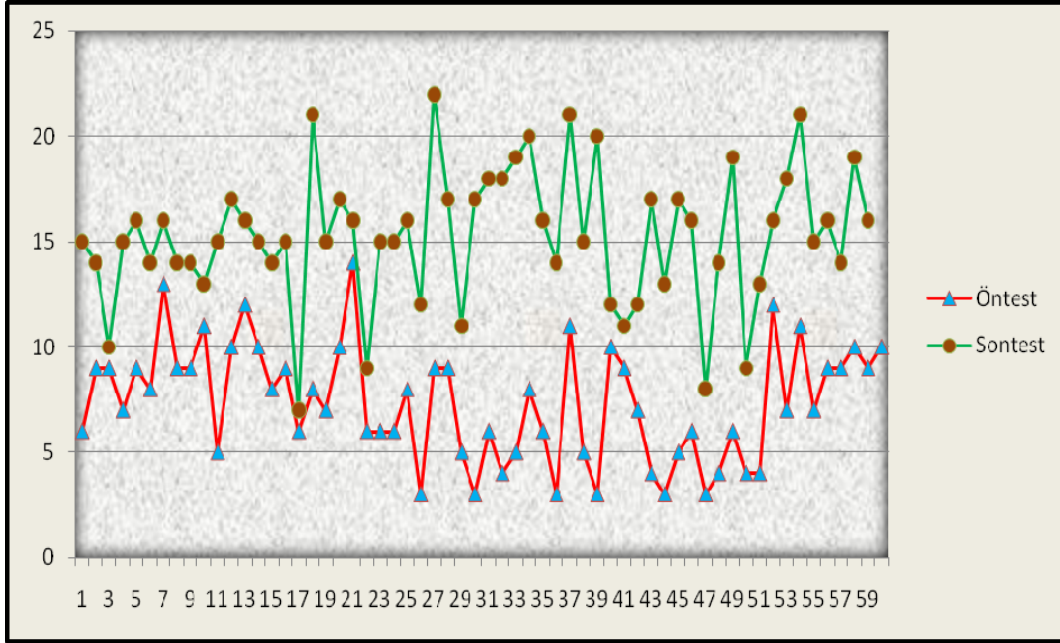
Tablo 12: Öğrencilerin Ön Test ve Son Test Sonucundaki Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Ölçüm	n	Kronoloji Bilgisi		Kuramsal Bilgi		Alan Bilgisi		Toplam (Genel)	
		$\bar{X}$	s.s.	$\bar{X}$	s.s.	$\bar{X}$	s.s.	$\bar{X}$	s.s.
Öntest	60	1.66	.82	1.05	.77	4.64	2.29	7.35	2.77
Sontest	59	2.29	.83	1.70	.65	11.27	2.89	15.26	3.22
t		4.27		5.06		15.55		16.24	
p		.000*		.000*		.000*		.000*	

* $p < .001$

Tablo 12’deki bulgulara göre, araştırmaya katılan öğrencilerin ön test sonuçlarına ait ortalamaları incelendiğinde, sanat tarihine giriş dersine ait kronoloji bilgiye ilişkin 3 sorudaki ortalama doğru sayısının 1.66, kuramsal bilgiye ilişkin 3 sorudaki ortalama doğru sayısının 1.05, alan bilgisine ilişkin 18 sorudaki ortalama doğru sayısının 4.64 ve bu üç boyuttaki toplam ya da genel bilgiye (başarıya) ilişkin 24 sorudaki ortalama doğru sayısı 7.35 olduğu görülmektedir. Tekrarlı Ölçümler İçin T Testi sonuçları incelendiğinde, tüm boyutlar ve genel başarı açısından ön test ve son test puanları (doğruları) arasında önemli bir farklılık olduğu (.001 önemlilik düzeyinde) saptanmıştır ($p < .001$). Öğrencilerin sanat tarihine giriş dersi aldıktan sonraki son test puanları kronoloji bilgisi için 2.29’a, kuramsal bilgi için 1.70’e, alan bilgisi için 11.27’ye ve toplam yada genel bilgi için 15.26’ya çıkmıştır. Bu sonuçlar, verilen sanat

tarihine giriş dersinin (yapılan uygulamanın) öğrencilerin başarı düzeylerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Diğer bir ifadeyle, (Şekil 1’den de görülebileceği gibi) sanat tarihine ilişkin verilen eğitim, öğrencilerin bilgi veya başarılarında önemli düzeyde artışa neden olmuştur.

Şekil 1: Öğrencilerin Ön Test ve Son Test Sonucundaki Puanlarının Grafikle Gösterimi

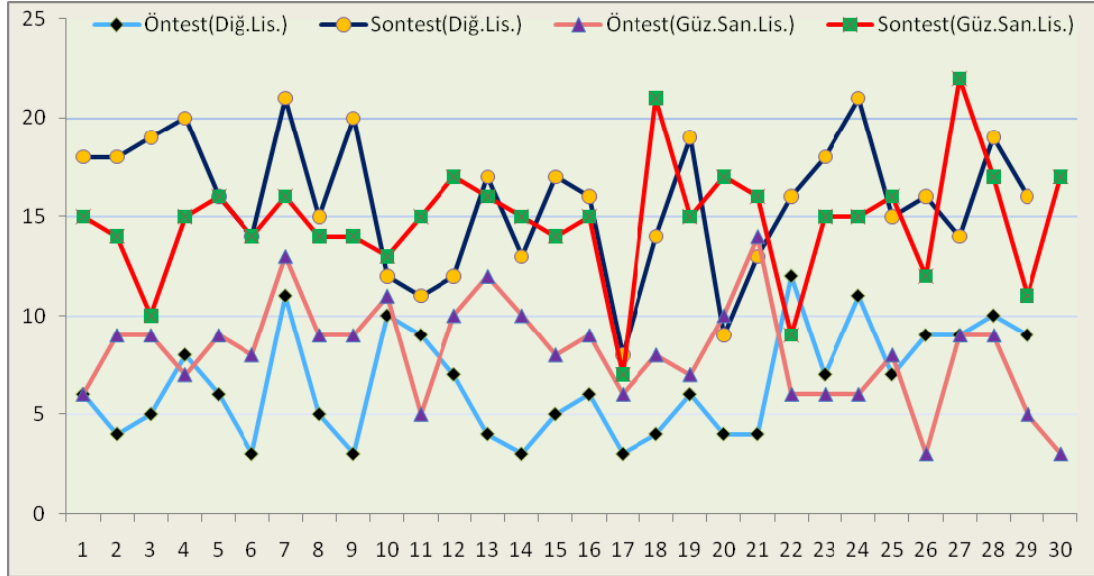
5.3. Öğrencilerin Sanat Tarihine Yönelik Başarılarının Mezun Olunan Orta Öğretim Programına Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Araştırmanın örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin ön test ve son test sonucundaki başarı düzeylerine yönelik puanlarının mezun olunan orta öğretim programına göre karşılaştırılmasına ilişkin Bağımsız Örneklem İÇİN T Testi Sonuçları Tablo 13’te verilmiştir. Ayrıca, öğrencilerin ön test ve son test sonucundaki puanlarının mezun olduğu orta öğretim kurumuna göre grafiklerle gösterimi Şekil 2’de sunulmuştur.

Tablo 13: Öğrencilerin Ön Test ve Son Test Sonucundaki Puanlarının Mezun Olunan Orta Öğretim Programına Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular (Bağımsız Örneklem İÇİN T Testi Sonuçları)

Boyut	Grup	Öntest			Sontest			Fark (Sontest- Öntest)		
		n	$\bar{X}$	s.s.	n	$\bar{X}$	s.s.	n	$\bar{X}$	s.s.
Kronoloji Bilgisi	Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi	30	1.77	.89	29	2.24	.73	29	.48	1.02
	Diğer Liseler	30	1.57	.73	30	2.33	.92	30	.76	1.22
p			.347			.675			.338	
Kuramsal Bilgi	Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi	30	1.10	.86	29	1.55	.57	29	.45	1.05
	Diğer Liseler	30	1.00	.69	30	1.83	.69	30	.83	.87
p			.517			.096			.132	
Alan Bilgisi	Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi	30	5.47	2.02	29	10.90	2.62	29	5.43	2.78
	Diğer Liseler	30	3.87	2.27	30	11.63	3.14	30	7.76	3.35
p			.006*			.333			.005*	
Toplam (Genel)	Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi	30	8.37	2.42	29	14.69	3.04	29	6.32	3.12
	Diğer Liseler	30	6.43	2.77	30	15.80	3.34	30	9.37	3.73
p			.006*			.188			.002*	

* $p < .01$

Şekil 2: Öğrencilerin Ön Test ve Son Test Sonucundaki Puanlarının Mezun Olduğu Orta Öğretim Kurumuna Göre Grafiklerle Gösterimi

Tablo 13'teki analiz sonuçları, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-iş Eğitimi lisans programında öğrenim gören öğrencilerin sanat tarihine giriş dersine ilişkin ön test sonuçlarında, alan bilgisi ve toplam (veya genel) sanat tarihi başarı düzeylerinin (ortalama puanlarının) mezun olunan orta öğretim programına göre önemli bir farklılık gösterdiği saptanmıştır ($p < .01$). Bununla birlikte, öğrencilerin son test puanlarının mezun olunan orta öğretim programına göre önemli bir farklılık göstermediğini ortaya koymaktadır ($p > .05$).

Tablo 13'teki ortalama puanlar incelendiğinde, Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi'nden mezun olanların diğer liselerden mezun olanlara göre alan bilgisi ve genel sanat tarihi ön test başarı düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bulgu, Şekil 2'den de doğrulanmaktadır. Elde edilen bu sonuçlar, Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi'nden mezun olan (daha önce sanat tarihi dersi alan) öğrencilerin ön test sonucunda alan bilgilerinin diğer liselerden mezun olanlara göre daha iyi olduğunu, ancak kronoloji ve kuramsal bilgi konusunda önemli bir farklılık gözlenmediğini ortaya koymuştur.

Bununla birlikte, Şekil 2'deki grafiksel gösterim ve Tablo 13'teki son test başarı puanları incelendiğinde, istatistiksel olarak önemli düzeyde olmasa da, diğer liselerden

mezun olanların Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi'nden mezun olanlara göre ortalama puanlarının çok azda olsa yüksek olduğu görülmektedir. Nitekim, bu durum alan bilgisi ve genel sanat tarihi bilgisine ait son test ve ön test farklılığında (Son test-Ön test) da kendini göstermiştir. Diğer bir anlatımla, öğrencilerin alan bilgisi ve genel sanat tarihi bilgisine ait son test ve ön test fark puanlarının mezun olunan orta öğretim programına göre önemli bir farklılık gösterdiği saptanmıştır ($p<.01$). Alan bilgisi ve genel sanat tarihi bilgisine ilişkin ortalama fark puanları incelendiğinde, diğer liselerden mezun olanların Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi'nden mezun olanlara göre daha fazla başarı gösterdiği görülmektedir. Diğer liselerden mezun olan öğrenciler alan bilgisi puan ortalamasını 3.87'den 11.63 çıkarırken (fark=7.76), Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi'nden mezun olanlar 5.47'den 10.90'a (fark=5.43) çıkarabilmiştir. Sanat tarihine giriş dersi toplam (genel) başarı düzeyinde ise diğer liselerden mezun olan öğrenciler 6.43 olan ortalamalarını 15.80'e taşıırken (fark=9.37), Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi'nden mezun olanlar 8.37'den 14.69'a (fark=6.32) taşıyabilmiştir.

Bu sonuç, bir yarıyıl boyunca alınan sanat tarihine giriş dersinin, (Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi'nden mezun olanlara nazaran) diğer liselerden mezun olanlar üzerinde alan bilgisi ve genel sanat tarihi bilgisi konularında daha etkili olduğunu ortaya koymuştur.

5.4. Öğrencilerin Sanat Tarihine Yönelik Başarılarının Bazı Bireysel Özelliklerine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-iş Eğitimi lisans programında öğrenim gören öğrencilerin sanat tarihine giriş dersine ilişkin ön test, son test ve fark (Son test-Ön test) puanlarının bireysel özelliklere ilişkin bazı değişkenlere (cinsiyet, eğitim-öğretim görülen ortaöğretimde (lisede) sanat tarihi dersi alma durumu, sanat tarihi dersine branş öğretmeninin girme durumu, alınan sanat tarihi dersinin lisans eğitimine tam anlamıyla hazırlama durumu, sanat eğitiminde sanat tarihi donanımının gerekliliği ve yaşanan şehirdeki müze ve tarihi yerleri ziyaret etme durumu) göre önemli bir farklılık göstermediği ($p>.05$) uygulanan Bağımsız Örneklemeler için T Testi sonucunda tespit edilmiştir. Bununla birlikte, sanat tarihine

giriş dersine ilişkin bazı boyutlarda ön test, son test ve fark (Son test-Ön test) puanlarının, “sanat tarihi dersi alınmadan önce bu alana özel bir ilgi olma durumu” ve “ailede sanat tarihi ile ilgilenenlerin olma durumu”na göre önemli bir farklılık gösterdiği gözlenmiştir ($p<.05$). Buna göre, öğrencilerin ön test, son test ve fark puanlarının daha önce sanat tarihi alanına özel bir ilgi olma durumu ve mezun olunan ortaöğretim programına göre karşılaştırılmasına ilişkin bulgular Tablo 14’te, söz konusu bu puanların ailede sanat tarihi ile ilgilenenlerin olma durumu ve mezun olunan ortaöğretim programına göre karşılaştırılmasına ilişkin bulgular ise Tablo 15’te sunulmuştur.

Tablo 14: Öğrencilerin Ön Test ve Son Test Sonucundaki Puanlarının Daha Önce Sanat Tarihi Alanına Özel Bir İlgi Olma Durumu ve Mezun Olunan Ortaöğretim Programına Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Boyut	Grup		Öntest				Sontest				Fark (Sontest- Öntest)			
			n	$\bar{X}$	s.s.	p	n	$\bar{X}$	s.s.	p	n	$\bar{X}$	s.s.	p
Kronoloji Bilgisi	Evet ^a	GSSL	21	1.85	.85	.054	20	2.35	.67	.945	21	1.85	.85	.156
		DL	19	1.36	.68		19	2.36	.95		19	1.36	.68	
		Toplam	40	1.63	.80		39	2.36	.81		39	.74	1.09	
	Hayır ^b	GSSL	9	1.55	1.01	.369	9	2.00	.86	.503	9	.44	1.23	.884
		DL	11	1.90	.70		11	2.27	.90		11	.36	1.20	
		Toplam	20	1.75	.85		20	2.15	.87		20	.40	1.18	
p			.581				.365				.272			
Kuramsal Bilgi	Evet ^a	GSSL	21	1.19	.92	.588	20	1.60	.59	.248	20	.45	1.19	.315
		DL	19	1.05	.62		19	1.84	.68		19	.78	.85	
		Toplam	40	1.12	.79		39	1.71	.64		39	.61	1.04	
	Hayır ^b	GSSL	9	1.00	.70	.798	9	1.44	.52	.224	9	.44	.72	.242
		DL	11	.90	.83		11	1.81	.75		11	.90	.94	
		Toplam	20	.95	.75		20	1.65	.67		20	.70	.86	
p			.416				.707				.756			
Alan Bilgisi	Evet ^a	GSSL	21	5.76	2.18	.048*	20	10.70	2.12	.618	20	4.95	2.28	.037*
		DL	19	4.31	2.28		19	11.15	3.43		19	6.84	3.13	
		Toplam	40	5.07	2.32		39	10.92	2.81		39	5.87	2.85	
	Hayır ^b	GSSL	9	4.77	1.48	.059	9	11.33	3.60	.423	9	6.55	3.57	.082
		DL	11	3.09	2.11		11	12.45	2.50		11	9.36	3.23	
		Toplam	20	3.85	2.00		20	11.95	3.01		20	8.10	3.59	
p			.048*				.200				.012*			
Toplam (Genel)	Evet ^a	GSSL	8.80	2.58		.022*	20	14.65	2.51	.480	20	5.90	3.04	.019*
		DL	6.73	2.90			19	15.36	3.68		19	8.63	3.87	
		Toplam	40	7.82	2.89		39	15.00	3.12		39	7.23	3.69	
	Hayır ^b	GSSL	9	7.33	1.73	.176	9	14.77	4.14	.263	9	7.44	3.20	.052*
		DL	11	5.90	2.58		11	16.54	2.65		11	10.63	3.26	
		Toplam	20	6.55	2.30		20	15.75	3.43		20	9.20	3.54	
p			.092				.402				.054			

* $p<.05$ ** $p<.01$

^asanat tarihine özel ilgi var

^bsanat tarihine özel ilgi yok

Tablo 14'teki bulgulara göre, öğrencilerin sanat tarihine giriş dersine ilişkin alan bilgisine ait ön test ve fark (Son test-Ön test) puanlarının bu alana özel bir ilgi olmasıyla ilişkili olduğu belirlenmiştir ($p<.05$). Buna karşılık son test puanlarının sanat tarihi dersi almadan önce bu alana özel bir ilgi olma durumuna göre önemli bir farklılık göstermediği saptanmıştır ($p>.05$).

Ortalamalar incelendiğinde, sanat tarihine daha önceden ilgisi olduğunu ifade eden öğrencilerin alan bilgisine ilişkin ön test puanlarının ($\bar{x}=5.07$), ilgisi olmayanlara ($\bar{x}=3.84$) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, sanat tarihine daha önceden ilgisi olduğunu ifade eden öğrencilerin alan bilgisine ilişkin fark (Son test-Ön test) puanlarının ($\bar{x}=5.87$), ilgisi olmayanlara ($\bar{x}=8.10$) göre daha düşük olduğu saptanmıştır. Bu sonuç, verilen sanat tarihine giriş dersinin daha önceden sanat tarihine özel bir ilgisi olmayanların alan bilgisine ait başarısı üzerinde daha fazla bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

Öğrencilerin ön test, son test ve fark puanlarının daha önce sanat tarihi alanına özel bir ilgi olma veya olmama durumu içerisinde mezun olunan ortaöğretim programına göre karşılaştırılması sonucunda; daha önce sanat tarihi alanına özel bir ilgi duyanların ön test ve fark alan bilgisi ile ön test ve fark toplam puanlarının mezun olunan ortaöğretim programına göre önemli bir farklılık gösterdiği saptanmıştır ($p<.05$). Ortalama değerler incelendiğinde, daha önce sanat tarihi alanına özel bir ilgi duyan ve Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi'nden mezun olan öğrencilerin ön test alan bilgisi ve ön test toplam puanlarının diğer liselerden mezun olanlardan daha yüksek olduğu, buna karşılık diğer liselerden mezun olan öğrencilerin fark alan bilgisi ve fark toplam puanlarının Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi'nden mezun olanlara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Tablo 14).

Tablo 15: Öğrencilerin Ön Test ve Son Test Sonucundaki Puanlarının Ailede Sanat Tarihi İle İlgilenenlerin Olma Durumu ve Mezun Olunan Ortaöğretim Programına Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Boyut	Grup		Öntest				Sontest				Fark (Sontest- Öntest)			
			n	$\bar{X}$	s.s.	p	n	$\bar{X}$	s.s.	p	n	$\bar{X}$	s.s.	p
Kronoloji Bilgisi	Evet ^a	GSSL	5	2.00	1.00	.524	5	2.60	.54	.115	5	.60	1.14	.481
		DL	5	1.60	.89		5	1.60	1.14		5	.00	1.41	
		Toplam	10	1.80	.91		10	2.10	.99		10	.30	1.25	
	Hayır ^b	GSSL	25	1.72	.89	.486	24	2.16	.76	.173	24	.45	1.02	.145
		DL	25	1.56	.71		25	2.48	.82		25	.92	1.15	
		Toplam	50	1.64	.80		49	2.32	.80		49	.69	1.10	
p			.566				.437				.318			
Kuramsal Bilgi	Evet ^a	GSSL	5	.60	.54	.056	5	1.80	.44	.373	5	1.20	.44	.373
		DL	5	1.40	.54		5	2.20	.83		5	.80	.83	
		Toplam	10	1.00	.66		10	2.00	.66		10	1.00	.66	
	Hayır ^b	GSSL	25	1.24	.87	.162	24	1.50	.58	.154	24	.29	1.08	.059
		DL	25	.92	.70		25	1.76	.66		25	.84	.89	
		Toplam	50	1.06	.80		49	1.63	.63		49	.57	1.02	
p			.769				.104				.210			
Alan Bilgisi	Evet ^a	GSSL	5	7.60	1.34	.008**	5	12.00	2.54	.439	5	4.40	3.20	.053
		DL	5	5.00	1.00		5	13.40	2.88		5	8.40	2.30	
		Toplam	10	6.30	1.76		10	12.70	2.66		10	6.40	3.37	
	Hayır ^b	GSSL	25	5.04	1.88	.026*	24	10.66	2.63	.462	24	5.66	2.71	.034*
		DL	25	3.64	2.39		25	11.28	3.12		25	7.64	3.54	
		Toplam	50	4.34	2.24		49	10.97	2.88		49	6.67	3.28	
p			.012*				.087				.812			
Toplam (Genel)	Evet ^a	GSSL	5	10.20	2.16	.134	5	16.40	2.70	.633	5	6.20	3.96	.156
		DL	5	8.00	2.00		5	17.20	2.38		5	9.20	1.64	
		Toplam	10	9.10	2.28		10	16.80	2.44		10	7.70	3.26	
	Hayır ^b	GSSL	25	8.00	2.34	.014*	24	14.33	3.03	.210	24	6.41	3.02	.005**
		DL	25	6.12	2.83		25	15.52	3.47		25	9.40	4.05	
		Toplam	50	7.06	2.74		49	14.93	3.28		49	7.93	3.84	
p			.032*				.096				.856			

* $p < .05$ ** $p < .01$ ^aailede sanat tarihi ile ilgilenen var ^bailede sanat tarihi ile ilgilenen yok

Tablo 15'teki analiz sonuçları, öğrencilerin sanat tarihine giriş dersine ilişkin alan bilgisi ile toplam (genel) sanat tarihine ilişkin ön test puanlarının ailede sanat tarihi ile ilgilenenlerin olma durumuna göre farklılık gösterdiğini ($p < .05$), buna karşılık sanat tarihine giriş dersine ilişkin son test ve fark (Son test-Ön test) puanlarının ailede sanat tarihi ile ilgilenenlerin olma durumuna göre önemli bir farklılık göstermediğini ortaya koymaktadır ($p > .05$),

Tablo 15'teki grup ortalamalarına göre, ailesinde sanat tarihi ile ilgilenenler olan öğrencilerin, alan bilgisi ile toplam (genel) sanat tarihine ilişkin ön test puanlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Diğer bir ifade ile ailesinde sanat tarihi ile ilgilenenler olduğunu ifade eden öğrencilerin alan bilgisi ile toplam (genel) sanat tarihine ilişkin ön

test başarısının daha yüksek olduğu, ancak ders sonunda her iki grup arasında istatistiksel olarak önemli bir başarı farkının olmadığı saptanmıştır.

Öğrencilerin ön test, son test ve fark puanlarının ailede sanat tarihi ile ilgilenenlerin olma veya olmama durumu dikkate alınarak mezun olunan ortaöğretim programına göre karşılaştırılması sonucunda; ailede sanat tarihi ile ilgilenenlerin olduğunu ifade eden Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi mezunlarının ön test alan bilgisi puanlarının diğer liselerden mezun olanlardan daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte, ailede sanat tarihi ile ilgilenenlerin olmadığını ifade eden öğrenciler içerisinde Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi'nden mezunların ön test alan bilgisi ve ön test toplam puanlarının diğer lise mezunlarından daha yüksek olduğu, buna karşılık diğer lise mezunlarının fark alan bilgisi ve fark toplam puanlarının Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi mezunlarına göre daha yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo 15).

5.5. Öğrencilerin Sanat Tarihine Yönelik Başarıları İle Derse Devam Durumu Arasındaki İlişkiye (Korelasyona) Ait Bulgular

Öğrencilerin sanat tarihine yönelik başarıları ile derse devam durumu arasındaki ilişkiye ait korelasyon katsayıları Tablo 16'da sunulmuştur.

Tablo 16: Öğrencilerin Sanat Tarihine Yönelik Başarıları İle Derse Devam Durumu Arasındaki Korelasyon Katsayıları

Boyut	Devam Durumu					
	Öntest		Sontest		Fark (Sontest- Öntest)	
	r	p	r	p	r	p
Kronoloji Bilgisi	.049	.779	.483	.012*	.191	.048*
Kuramsal Bilgi	.009	.985	.197	.047*	.294	.029*
Alan Bilgisi	.107	.326	.236	.041*	.298	.028*
Toplam (Genel)	.046	.803	.201	.047*	.270	.031*

* $p < .05$ r: Korelasyon Katsayısı

Tablo 16'daki korelasyon katsayılarının anlamlılığı incelendiğinde, öğrencilerin derse devam durumları ile sanat tarihine giriş dersine ilişkin ön test puanları arasında önemli ($p>.05$) bir ilişki olmadığı (ki ön test derse devamdan önce uygulandığı için bu durum beklenen bir sonuçtur), buna karşılık son test ve fark (Son test-Ön test) puanlarının derse devam etme durumu ile önemli bir ilişki içerisinde olduğu görülmektedir. İstatistiksel olarak anlamlı olan korelasyon katsayıları, öğrencilerin son test ve fark (Son test-Ön test) puanları ile derse devam etme durumu arasında zayıf da olsa pozitif yönlü (doğru orantılı) bir ilişki olduğunu göstermektedir. Bu sonuç, derse devam durumunun başarıyı az da olsa etkilediğini ve derse devam durumunun artmasıyla birlikte (az da olsa) son test ve fark (Son test-Ön test) başarısının arttığını ortaya koymaktadır.

6. SONUÇ ve ÖNERİLER

6.1. Sonuç

Tezin sonuç ve öneriler bölümünde; farklı ortaöğretim programlarından gelen öğrencilerin Resim-iş Eğitimi lisans programında gördükleri sanat tarihi derslerindeki başarı durumlarının tespit edilmesine yönelik örneklem grubu üzerinde yapılan kişisel bilgi formu ile başarı testinden (ön-son test) elde edilen sonuçlara ve bu sonuçlardan yola çıkılarak geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

Araştırma, “Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-iş Eğitimi Anabilim Dalı” lisans programı 1. sınıfta öğrenim gören Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinden mezun 30 ve diğer ortaöğretim programlarından mezun 30 olmak üzere toplam 60 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Katılımcı öğrencilerin 5/6’sını kız öğrenciler oluştururken geri kalan 1/6’sını erkek öğrenciler oluşturmaktadır (Tablo 1). Bu öğrencilerin lisans programında gördükleri sanat tarihine giriş dersine ilişkin ön ve son test ile fark (Son test-Ön test) puanlarının cinsiyetlerine göre anlamlı bir fark göstermediği tespit edilmiştir.

6.1.1. Öğrencilerin eğitim-öğretim gördükleri ortaöğretim programlarında sanat tarihi dersi alma durumlarına ilişkin sonuç;

Öğrencilerin mezun oldukları ortaöğretim programında sanat tarihi dersi alma durumlarına bakıldığında Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinden mezun olan öğrencilerin tamamının bu dersi aldığı, diğer liselerden mezun olanların ise bu dersi almadığı görülmektedir. Bu durum günümüzde sanat tarihi dersinin, Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri dışında diğer ortaöğretim programlarında seçmeli ders haline getirilmesinden kaynaklanmaktadır.

İlgili literatür bölümünde yapılma amacına değinilen Fevzi Demirağ’ a ait (2007: 109) yüksek lisans tezinde, sanat tarihi eğitimi almış olan eğitimcilere yöneltilen ‘Sanat

tarihi eğitim ve öğretimi için önerileriniz nelerdir? sorusuna %31,2'lik bir oran 'sanat tarihi ortaöğretimde zorunlu ders olmalıdır' cevabı vermiştir. Bunun yanı sıra %18,8 oranında ise 'sanat tarihi ilköğretim 2. kademedede zorunlu ders olmalıdır' cevabını işaretlemiştir. Eğitimcilerin verdikleri bu cevap yukarıda vermiş olduğumuz bulguyu destekler niteliktedir.

Ayrıca Demirağ'ın (2007: 102) yönelttiği 'sanat tarihini neden seçtiniz?' sorusuna sanat tarihi eğitimi almış eğitimcilerin %37,5'inin 'ortaöğretimdeki derslerden dolayı' cevabını vermesi de ortaöğretimde yer alan sanat tarihi derslerinin önemini bir kez daha ortaya koymaktadır.

6.1.2. Ortaöğretimde sanat tarihi eğitimi alan öğrencilerin, sanat tarihi dersine branş öğretmeninin girme durumuna ilişkin sonuç;

Örneklem grubuna bakıldığında, sanat tarihi dersi alan Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri mezunu öğrencilerin tamamı bu derse branş öğretmeninin girmedğini belirtmiştir. Bu öğrencilerin lisans programında gördükleri sanat tarihine giriş dersine ilişkin ön ve son test ile fark (Son test-Ön test) puanlarının mezun olunan ortaöğretim programında sanat tarihi dersine branş öğretmeninin girme durumuna göre anlamlı bir fark göstermediği tespit edilmiştir.

Gür'e (2004: 50) göre, "sanat tarihi derslerinin gelişimi ve etkili olabilmesi, kimler tarafından ve nasıl okutulması gerektiği sorusunun yanıtıyla yakından ilgilidir". Bu konuyla ilgili Milli Eğitim Şuralarına bakıldığında; Cumhuriyet döneminde, tarih dersleri içerisinde yer alan sanat tarihi konularının tarih öğretmenleri tarafından, 1949 yılında 4. şurada alınan kararla sanat tarihi dersinin resim dersi içerisinde verilmeye başlanmasıyla 1960 yıllarına kadar resim öğretmenleri tarafından, 1960'lardan sonra bir dönem sanat tarihi bölümünden sanat tarihçisi olarak yetiştirilmiş öğretmenler tarafından verildiği ancak yaşanan pek çok sıkıntının ardından bir süre sonra dersin tekrar resim öğretmenlerine teslim edildiği görülmektedir. Günümüzde de bu durum değişmemiş sanat tarihi dersi, sanat tarihçisi olmayan okullarda resim öğretmeni tarafından okutulmaya devam edilmektedir.

Demirağ (2007: 96), hazırlamış olduğu yüksek lisans tezinde ortaöğretim programlarında okuyan öğrencilere uyguladığı ankette ‘Sanat tarihi öğretmeninizin ders metodunu seviyor musunuz?’ sorusuna öğrencilerin %29,4’ünün ‘hayır’ cevabı verdiği bunun nedenini de öğretmenin alanında uzman (sanat tarihi öğretmeni) olmamasına bağladıkları görülmektedir. Öğrencilerden alınan bu görüş yukarıdaki bulgumuzu destekler niteliktedir.

6.1.3. Ortaöğretimde alınan sanat tarihi dersinin lisans eğitime tam anlamıyla hazırlama durumuna ilişkin sonuç;

Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinden mezun olan öğrencilerin yaklaşık 1/4’ü aldıkları sanat tarihi dersinin kendilerini lisans eğitime tam anlamıyla hazırladığını belirtirken, yaklaşık 3/4’ü ise hazırlamadığını belirtmiştir. Lisans programında gördükleri sanat tarihine giriş dersine ilişkin ön ve son test ile fark (Son test-Ön test) puanlarının, öğrencilerin almış oldukları sanat tarihi eğitiminin kendilerini lisans eğitime tam anlamıyla hazırlayıp hazırlamadığı konusuna ilişkin verdikleri cevaplara göre anlamlı bir fark göstermediği tespit edilmiştir.

Çoğunluğun aldıkları sanat tarihi dersinin kendilerini lisans eğitime tam anlamıyla hazırlamadığı düşüncesinin, sanat tarihi dersinin branş öğretmeni tarafından verilmemesiyle yakından ilgilidir. Bu bağlamda ilişkilendirilebilecek bir diğer neden ise yakın çevre ilişkisinin olmaması yani müze gezilerinin yapılmaması olduğu düşünülebilir.

6.1.4. Sanat eğitiminde sanat tarihi donanımının gerekliliği durumuna ilişkin sonuç;

Kişisel bilgi formunda yer alan sanat eğitiminde sanat tarihinin donanımı gerekli midir? sorusuna örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin tamamı evet cevabı vermiştir. Bu öğrencilerin lisans programında gördükleri sanat tarihine giriş dersine ilişkin ön ve son test ile fark (Son test-Ön test) puanlarının ‘sanat eğitiminde sanat tarihinin donanımı

gerekli midir?’ sorusuna verdikleri cevaba göre anlamlı bir fark göstermediği tespit edilmiştir.

Demirağ’ın (2007: 107) tezinde ‘İlköğretim kademesinde Sanat Tarihi gerekli midir?’ sorusuna sanat tarihi eğitimi almış olan katılımcı öğretmenlerin % 62,5’i ‘sanat eserlerini koruma kazanımı için’, % 25’i de ‘estetik kavramının yerleşebilmesi için’ evet gereklidir cevabı vererek sanat tarihi eğitimin ilköğretimden başlanması gerektiğinin önemini belirtmişlerdir. Eğitimcilerden alınan bu cevaplar da sanat eğitiminde sanat tarihi donanımının ilkokuldan itibaren olması gerekliliğini göstermektedir.

6.1.5. Tüm öğrencilerin sanat tarihi dersi almadan önce bu alana özel bir ilgilerinin olma durumuna ilişkin sonuçlar;

Öğrencilerin 2/3’ü sanat tarihi dersi almadan önce bu alana özel bir ilgi duyduğunu belirtirken, 1/3’ü ise ilgi duymadığını ifade etmiştir. Bu öğrencilerin sanat tarihi dersi almadan önce bu alana özel bir ilgi olma durumunun mezun olunan ortaöğretim programına göre dağılımına yönelik çapraz tablo incelendiğinde değişkenler arasında önemli bir ilişkinin olmadığı görülmektedir ($\chi^2=.300$; $p>.05$). Gerek Güzel Sanatlar ve Spor Lisesinden mezun olanlardan ve gerekse diğer liselerden mezun olanlardan sanat tarihi dersi alınmadan önce bu alana özel bir ilgisi olduğunu belirtenlerin oranları birbirine yakındır.

Bulgulara bakıldığında, öğrencilerin sanat tarihi dersine ilişkin alan bilgisine ait ön test ve fark (Son test-Ön test) puanlarının bu alana özel bir ilgi olmasıyla ilişkili olduğu belirlenmiştir ($p<.05$). Buna karşılık son test puanlarının sanat tarihi dersi almadan önce bu alana özel bir ilgi olma durumuna göre önemli bir farklılık göstermediği saptanmıştır ($p>.05$).

Ortalamalar incelendiğinde, sanat tarihine daha önceden ilgisi olduğunu ifade eden öğrencilerin alan bilgisine ilişkin ön test puanlarının ($\bar{x}=5.07$), ilgisi olmayanlara ($\bar{x}=3.84$) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, sanat tarihine daha önceden ilgisi olduğunu ifade eden öğrencilerin alan bilgisine ilişkin fark (Son test-Ön test) puanlarının ($\bar{x}=5.87$), ilgisi olmayanlara ($\bar{x}=8.10$) göre daha düşük olduğu

saptanmıştır. Bu sonuç, verilen sanat tarihine giriş dersinin daha önceden sanat tarihine özel bir ilgisi olmayanların alan bilgisine ait başarısı üzerinde daha fazla bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

Öğrencilerin ön test, son test ve fark puanlarının daha önce sanat tarihi alanına özel bir ilgi olma veya olmama durumu içerisinde mezun olunan ortaöğretim programına göre karşılaştırılması sonucunda; daha önce sanat tarihi alanına özel bir ilgi duyanların ön test ve fark alan bilgisi ile ön test ve fark toplam puanlarının mezun olunan ortaöğretim programına göre önemli bir farklılık gösterdiği saptanmıştır ($p<.05$). Ortalama değerler incelendiğinde, daha önce sanat tarihi alanına özel bir ilgi duyan ve Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi'nden mezun olan öğrencilerin ön test alan bilgisi ve ön test toplam puanlarının diğer liselerden mezun olanlardan daha yüksek olduğu, buna karşılık diğer liselerden mezun olan öğrencilerin fark alan bilgisi ve fark toplam puanlarının Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi'nden mezun olanlara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Ailede sanat tarihiyle ilgilenenlerin olması konuya merakın artmasına neden olmaktadır. Öğrencilerin sanat tarihi dersi almadan önce bu alana özel ilgilerinin olması bu durum ile ilişkilendirilebilir. Ancak ailesinde sanat tarihine ilgisi olmayan öğrencilerin bu dersi sevmeleri ya da seçmeleri zorunlu olmadıkça düşük bir ihtimal gibi görünmektedir. Bu konu ile ilgili bilgiler aşağıda verilmiştir.

6.1.6. Öğrencilerin ailelerinde sanat tarihiyle ilgilenenlerin olma durumuna ilişkin sonuçlar;

Dağılım incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin 1/6'sının ailesinde sanat tarihi ile ilgilenenlerin olduğunu, 5/6'sının da böyle bir ilginin ailesinde bulunmadığını belirttikleri görülmektedir.

Bulgulara bakıldığında da, ailede sanat tarihiyle ilgilenenlerin olma durumu ile mezun olunan ortaöğretim programı arasında önemli bir ilişki gözlenmemiştir ($\chi^2=.000$; $p>.05$). Her iki ortaöğretim programından mezun olan öğrencilerin sadece 5'i (1/6'sı) ailede sanat tarihi ile ilgilenenlerin olduğunu belirtmişlerdir.

Analiz sonuçları, öğrencilerin, sanat tarihine giriş dersine ilişkin alan bilgisi ile toplam (genel) sanat tarihine ilişkin ön test puanlarının ailede sanat tarihi ile ilgilenenlerin olma durumuna göre farklılık gösterdiğini ($p<.05$), buna karşılık sanat tarihine giriş dersine ilişkin son test ve fark (Son test-Ön test) puanlarının ailede sanat tarihi ile ilgilenenlerin olma durumuna göre önemli bir farklılık göstermediğini ortaya koymaktadır ($p>.05$).

Grup ortalamalarına göre, ailesinde sanat tarihi ile ilgilenenler olan öğrencilerin, alan bilgisi ile toplam (genel) sanat tarihine ilişkin ön test puanlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Diğer bir ifade ile ailesinde sanat tarihi ile ilgilenenler olduğunu ifade eden öğrencilerin alan bilgisi ile toplam (genel) sanat tarihine ilişkin ön test başarısının daha yüksek olduğu, ancak ders sonunda her iki grup arasında istatistiksel olarak önemli bir başarı farkının olmadığı saptanmıştır.

Öğrencilerin ön test, son test ve fark puanlarının ailede sanat tarihi ile ilgilenenlerin olma veya olmama durumu dikkate alınarak mezun olunan ortaöğretim programına göre karşılaştırılması sonucunda; ailede sanat tarihi ile ilgilenenlerin olduğunu ifade eden Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi mezunlarının ön test alan bilgisi puanlarının diğer liselerden mezun olanlardan daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte, ailede sanat tarihi ile ilgilenenlerin olmadığını ifade eden öğrenciler içerisinde Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi'nden mezunların ön test alan bilgisi ve ön test toplam puanlarının diğer lise mezunlarından daha yüksek olduğu, buna karşılık diğer lise mezunlarının fark alan bilgisi ve fark toplam puanlarının Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi mezunlarına göre daha yüksek olduğu saptanmıştır.

6.1.7. Öğrencilerin yaşadıkları şehirdeki müze ve tarihi yerleri ziyaret etme durumlarına ilişkin sonuçlar;

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaklaşık 4/5'inden fazlası yaşadıkları şehirdeki müze ve tarihi yerleri ziyaret ettiklerini, yaklaşık 1/5'i de ziyaret etmediklerini ifade etmişlerdir. Bu öğrencilerin lisans programında gördükleri sanat tarihine giriş dersine

ilişkin ön ve son test ile fark (Son test-Ön test) puanlarının anlamlı bir fark göstermediği sonucu tespit edilmiştir.

Bulgular, yaşanan şehirdeki müze ve tarihi yerleri ziyaret etme durumu ile mezun olunan ortaöğretim programı arasında önemli bir ilişki olmadığını göstermektedir ($\chi^2=2.783$; $p>.05$). Gerek Güzel Sanatlar ve Spor Lisesinde mezun olanların ve gerekse diğer liselerden mezun olanların büyük bir bölümü yaşadıkları şehirdeki müze ve tarihi yerleri ziyaret ettiklerini ifade etmişlerdir.

6.1.8. Öğrencilerin ön test ve son test sonuçlarının karşılaştırılmasına ilişkin sonuçlar;

Bulgulara göre, araştırmaya katılan öğrencilerin ön test sonuçlarına ait ortalamaları incelendiğinde, sanat tarihi dersine ait kronolojik bilgiye ilişkin 3 sorudaki ortalama doğru sayısının 1.66, kuramsal bilgiye ilişkin 3 sorudaki ortalama doğru sayısının 1.05, alan bilgisine ilişkin 18 sorudaki ortalama doğru sayısının 4.64 ve bu üç boyuttaki toplam ya da genel bilgiye (başarıya) ilişkin 24 sorudaki ortalama doğru sayısının 7.35 olduğu görülmektedir. Tekrarlı Ölçümler İçin T Testi sonuçları incelendiğinde, tüm boyutlar ve genel başarı açısından ön test ve son test puanları (doğruları) arasında önemli bir farklılık olduğu (.001 önemlilik düzeyinde) saptanmıştır ($p<.001$). Öğrencilerin sanat tarihine giriş dersi aldıktan sonraki son test puanları kronoloji bilgisi için 2.29'a, kuramsal bilgi için 1.70'e, alan bilgisi için 11.27'ye ve toplam ya da genel bilgi için 15.26'ya çıkmıştır. Bu sonuçlar, verilen sanat tarihine giriş dersinin (yapılan uygulamanın) öğrencilerin başarı düzeylerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Diğer bir ifadeyle, (Şekil 1'den de görülebileceği gibi) sanat tarihine ilişkin verilen eğitim, öğrencilerin bilgi veya başarılarında önemli düzeyde artışa neden olmuştur.

6.1.9. Öğrencilerin ön test ve son test sonucundaki puanlarının mezun olunan orta öğretim programına göre karşılaştırılmasına ilişkin sonuçlar;

Analiz sonuçları, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-iş Eğitimi lisans programında öğrenim gören öğrencilerin sanat tarihine giriş dersine ilişkin ön test sonuçlarında, alan bilgisi ve toplam (veya genel) sanat tarihi başarı düzeylerinin (ortalama puanlarının) mezun olunan orta öğretim programına göre önemli bir farklılık gösterdiği saptanmıştır ($p<.01$). Bununla birlikte, öğrencilerin son test puanlarının mezun olunan orta öğretim programına göre önemli bir farklılık göstermediğini ortaya koymaktadır ($p>.05$).

Ortalama puanlar incelendiğinde, Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi'nden mezun olanların diğer liselerden mezun olanlara göre alan bilgisi ve genel sanat tarihi ön test başarı düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Elde edilen bu sonuçlar, Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi'nden mezun olan (daha önce sanat tarihi dersi alan) öğrencilerin ön test sonucunda alan bilgilerinin diğer liselerden mezun olanlara göre daha iyi olduğunu, ancak kronoloji ve kuramsal bilgi konusunda önemli bir farklılık gözlenmediğini ortaya koymuştur.

Son test başarı puanları incelendiğinde, istatistiksel olarak önemli düzeyde olmasa da, diğer liselerden mezun olanların Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi'nden mezun olanlara göre ortalama puanlarının çok az da olsa yüksek olduğu görülmektedir. Nitekim, bu durum alan bilgisi ve genel sanat tarihi bilgisine ait son test ve ön test farklılığında (Son test-Ön test) da kendini göstermiştir. Diğer bir anlatımla, öğrencilerin alan bilgisi ve genel sanat tarihi bilgisine ait son test ve ön test fark puanlarının mezun olunan orta öğretim programına göre önemli bir farklılık gösterdiği saptanmıştır ($p<.01$). Alan bilgisi ve genel sanat tarihi bilgisine ilişkin ortalama fark puanları incelendiğinde, diğer liselerden mezun olanların Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi'nden mezun olanlara göre daha fazla başarı gösterdiği görülmektedir. Diğer liselerden mezun olan öğrenciler alan bilgisi puan ortalamasını 3.87'den 11.63 çıkarırken (fark=7.76), Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi'nden mezun olanlar 5.47'den 10.90'a (fark=5.43) çıkarabilmiştir. Sanat tarihine giriş dersi toplam (genel) başarı düzeyinde ise diğer liselerden mezun olan öğrenciler 6.43 olan ortalamalarını 15.80'e taşıırken (fark=9.37),

Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi'nden mezun olanlar 8.37'den 14.69'a (fark=6.32) taşıyabilmiştir.

Bu sonuç, bir yarıyıl boyunca alınan sanat tarihine giriş dersinin, (Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi'nden mezun olanlara nazaran) diğer liselerden mezun olanlar üzerinde alan bilgisi ve genel sanat tarihi bilgisi konularında daha etkili olduğunu ortaya koymuştur. Güzel sanatlar liselerinden mezun olanların başarılarının neden geride kaldığı ayrı bir araştırma konusu oluşturabilecek özelliğindedir.

6.1.10. Öğrencilerin Sanat tarihine yönelik başarıları ile derse devam durumu arasındaki korelasyon katsılarına ilişkin sonuç;

Öğrencilerin sanat tarihine yönelik başarıları ile derse devam durumu arasındaki ilişkiye ait korelasyon katsayılarının anlamlılığı incelendiğinde, öğrencilerin derse devam durumları ile sanat tarihine giriş dersine ilişkin ön test puanları arasında önemli ($p>.05$) bir ilişki olmadığı (ki ön test derse devamdan önce uygulandığı için bu durum beklenen bir sonuçtur), buna karşılık son test ve fark (Son test-Ön test) puanlarının derse devam etme durumu ile önemli bir ilişki içerisinde olduğu görülmektedir. İstatistiksel olarak anlamlı olan korelasyon katsayıları, öğrencilerin son test ve fark (Son test-Ön test) puanları ile derse devam etme durumu arasında zayıf da olsa pozitif yönlü (doğru orantılı) bir ilişki olduğunu göstermektedir. Bu sonuç, derse devam durumunun başarıyı az da olsa etkilediğini ve derse devam durumunun artmasıyla birlikte (az da olsa) son test ve fark (Son test-Ön test) başarısının arttığını ortaya koymaktadır.

6.1.11. Resim-iş Eğitimi lisans programında verilen sanat tarihe giriş dersinin öğrencilerin başarıları üzerinde anlamlı bir katkısı olup olmadığına ilişkin sonuç;

Araştırmanın 6. ve son alt amacı “Resim-iş Eğitimi lisans programında verilen sanat tarihine giriş dersinin öğrencilerin başarıları üzerinde anlamlı bir katkısı var mıdır?” şeklinde olup araştırma sonucunda; lisans eğitiminde verilen sanat tarihine giriş

dersinin, bu dersi alan örneklem grubundaki tüm öğrencilerin başarıları üzerinde anlamlı bir katkısının olduğu belirlenmiştir.

Bununla birlikte öğrencilerin ön test ve son test sonucundaki puanlarının mezun olunan ortaöğretim programına göre karşılaştırılmasına ilişkin veriler ışığında söz konusu olan katkının, Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinden gelen öğrencilere göre diğer liselerden gelen öğrenciler üzerinde daha fazla olduğu saptanmıştır.

6.2. Öneriler

Sonuçların ardından konu ile ilgili şu öneriler verilebilir;

1- 2005-2006 yılında yapılan ve günümüzde de uygulanmaya devam edilen değişiklikle Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri (Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri) hariç bütün alanlarda seçmeli ders haline getirilen “Sanat Tarihi” eğitimi; ülkemizde her alanda hissedilmekte olan kültürlü insan eksikliğinin giderilmesi ve ortaöğretim öğrencilerinin sanat tarihi eğitimi veren (Sanat Tarihi, Güzel Sanatlar Akademisi, Güzel Sanatlar Resim-iş Eğitimi vb.) lisans programlarını bilinçli olarak seçip hazırlanabilmeleri için ‘sanat tarihi’, Türkiye’deki tüm lise ve dengi okullarda, alan gözetmeksizin 9. sınıftan itibaren okutulan zorunlu dersler arasında ortaöğretim müfredat programlarında yerini almalıdır.

Atatürk “Cumhuriyetin temeli kültürdür” derken, kültürün toplumu temellendiren en önemli öge olduğunu ifade etmiştir. Kültür varlıklarımızı korumak, geliştirmek ve toplumu bu konularda bilinçlendirmek Türkiye Cumhuriyetinin temel hedefleri arasındadır. Bu toplumsal bilincin, ancak ortaöğretim programlarından başlanarak sistematik olarak verilecek sanat tarihi eğitimi ile gerçekleştirilebileceği düşünülmektedir. Bu nedenle imkan ve fırsatlar gözetilerek sanat tarihi eğitimi yükseköğretim kurumlarının farklı alanlarını da kapsayacak şekilde düzenlenmelidir.

2- Sanat tarihi derslerinin kimler tarafından verildiği oldukça önemli bir konudur. Günümüzde pek çok ortaöğretim kurumunda sanat tarihi derslerine yer verilmemektedir. Sanat tarihi derslerinin olduğu okullarda ise bu derslere genellikle

Güzel Sanatlar Fakültesi, Resim-İş Eğitiminden mezun görsel sanatlar derslerini vermek üzere alınan, sanat tarihi alanıyla ilgili gerekli bilgi donanımı olmayan öğretmenler girmektedir.

Her ders alanında uzman branş öğretmeni tarafından verilmelidir. Bu sanat tarihi dersi için de geçerlidir. Nasıl ki matematik dersinin tarih öğretmeni tarafından verilmesi düşünülemezse, sanat tarihi dersinin de bu konuda eksik ya da hiç bilgisi olmayan farklı branşlardaki öğretmenler tarafından verilmesi de düşünülmemelidir. Ortaöğretimde, sanat tarihi dersleri, sanat tarihi öğretmenleri tarafından verilmelidir. Bunun için sanat tarihçileri lise programlarına mutlaka öğretmen olarak istihdam edilmelidir.

Sanat tarihi bölümlerinden sanat tarihçisi olarak mezun olanların eğitimci olabilmeleri için ya lisans dersleri arasına eğitim dersleri konulmalı ya da lisans eğitiminden sonra mutlaka pedagojik formasyon almaları koşulu getirilmelidir. Ülkenin maddi ve manevi tüm zenginliklerinin öğrencilere doğru ve güvenilir kişiler tarafından aktarılması için pedagojik formasyonunu alan ve atanmayı bekleyen sanat tarihçilerine gerekli kadrolar açılarak atamaları yapılmalıdır.

Bu durum değiştirilmeyip sanat tarihi derslerinin, resim-iş öğretmenleri tarafından verilmeye devam ettirilmesi halinde ise; resim-iş öğretmeni yetiştiren bölümlerde sanat tarihine daha fazla ağırlık verilmeli ve mezun olacak öğretmenlere sanat tarihi derslerinin nasıl bir eğitim çizgisiyle verilmesi gerektiği öğretilerek tam donanımlı bir şekilde mezun olmaları sağlanmalıdır.

Bu donanımın sağlıklı bir şekilde kazandırılması için de lisans programlarında farklı başlıklar altında verilmekte olan sanat tarihi derslerinin mutlaka alan uzmanı kişiler (sanat tarihçileri) tarafından verilmesi sağlanmalıdır.

3- Ortaöğretimde verilen sanat tarihi eğitiminin, öğrencileri ilgili lisans programlarına tam anlamıyla hazırlaması için sanat tarihi programları alan uzmanı kişiler tarafından, öğrencilerin seviyelerine uygun ve diğer disiplinlerle ilişkili olarak hazırlanmalıdır. Bu ilişki ile Resim dışında Tarih ve Edebiyat dersleri ile de sanat tarihi arasında gerekli uyum sağlanmalıdır.

Aynı zamanda öğrencilerin ilgili lisans programlarına tam anlamıyla hazırlanabilmeleri için gerekli materyaller ve okutulan ders kitaplarına gerekli özen gösterilmelidir. Geçmiş yıllara nazaran bir hayli iyileşme tespit edilen sanat tarihi ders kitaplarının daha da verimli olabilmesi için içlerinde sanat tarihi alan uzmanlarının, psikologların ve pedagoğların bulunduğu bir grup tarafından hazırlanması gereklidir.

4- Kültür mirası bakımından oldukça zengin olan ülkemizde tüm öğrencilerin yakın çevreyle ilişki kurması ve sanat eserlerini yakından görmesi için müze ve tarihi yerleri ziyaret etmesi, sanat eserlerini yerinde görmesi gerekmektedir. Bunun sağlanması için eğitim kurumları, başında donanımlı öğretmenlerin bulunduğu toplu müze gezileri düzenlemelidir. Gezi sırasında eserler tanıtılmalı, öğrencilerden gelen sorular bilinçli ve doğru olarak yanıtlanmalıdır. Böylece sanat tarihi dersi öğrenciler için bilgi yığını olmaktan çıkıp akılda kalıcı, yorum yapabilecekleri ve ilgi duyacakları zevkli bir ders olacaktır.

Ayrıca sanat tarihine oluşacak ilginin temelini okul çağından önce atılmasının sağlanması için müze gezileri, günümüzde fazlaca rağbet gören kreşler ve anaokulları tarafından da gerekli izinler alınarak düzenlenmelidir.

KAYNAKÇA

- Ağaoğlu, E. (1986). *Farklı Ortaöğretim Programlarından Gelen Öğrencilerin Yükseköğretimdeki Başarılarının İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Akkaya, T. (Aralık, 2005). 21. Yüzyılda Sanat Eğitimi. *Sanat ve Plastik Sanatlar Eğitimi Dergisi*. (www.sanatvebilgi.com). 5.Sayı Web: http://mimoza.marmara.edu.tr/~ugur/sayi5/21yysanatgeitimi_sayi5.htm adresinden 12 Ekim 2010'da alınmıştır.
- Aksel, E. (1995, 15-17 Mayıs). *Talep ve Gereksinim: Güzel Sanatlar Fakülteleri*. Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sempozyumunda sunuldu, Eskişehir.
- Alakuş, A. O. ve Mercin, L. (Editörler). (2009). *Sanat Eğitimi ve Görsel Sanatlar Eğitimi*. (1.Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Altun, A. (2004). Sanat Tarihi Eğitiminin İrdelenmesi Sempozyumu Kapanış Konuşması. *Sanat Tarihi Eğitiminin İrdelenmesi (12-13 Mayıs 2004, Sempozyum Bildirileri)*. (1.Baskı). İstanbul: Sanat Tarihi Derneği Yayınları.
- Altuner, H. (2007). *Türkiye’de Ortaöğretim Müfredatındaki Sanat Tarihi Derslerinin Tarihi Derslerinin Süreç İçinde Değerlendirilmesi ve Avrupa Birliği Ülkeleriyle Karşılaştırılması*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Arel, A. (2004). Türkiye’nin Sanat Tarihi: Kuramını Arayan Bir İnceleme Alanı. *Sanat Tarihi Eğitiminin İrdelenmesi (12-13 Mayıs 2004, Sempozyum Bildirileri)*. (1.Baskı). İstanbul: Sanat Tarihi Derneği Yayınları.
- Artut, K. (2007). *Sanat Eğitimi*. (5. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.

- Aslanapa, O. (1995). *Sanat Tarihi Derslerinin İlkokullardan Başlanarak Okutulmasının Önemi ve Gerekliliği*. Sanatsal Mozaik. İstanbul. (Sayı.4). 14-15.
- Atasoy, N. (2004). Sanat Tarihçisi Kimliğinden Hareketle. *Sanat Tarihi Eğitiminin İrdelenmesi (12-13 Mayıs 2004, Sempozyum Bildirileri)*. (1.Baskı). İstanbul: Sanat Tarihi Derneği Yayınları.
- Batur, A. (2002). *Afife Batur ve Diğerleri: Türkiye’de Sanat Tarihi Eğitimi ve Sorunları*, Sanat Dünyamız. İstanbul. (Sayı.84). 69-88.
- Cantay, G. (2004). Sanat Tarihi Nedir? *Sanat Tarihi Eğitiminin İrdelenmesi (12-13 Mayıs 2004, Sempozyum Bildirileri)*. (1.Baskı). İstanbul: Sanat Tarihi Derneği Yayınları.
- Cicioğlu, H. (1982). *Türkiye Cumhuriyetinde İlk ve Ortaöğretim (Tarihsel Gelişim)*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Çobanlı, Z. (1995, 15-17 Mayıs). *Sanat Eğitiminin Gelişimi ve Bu Gelişimi ve Bu Gelişim İçinde Eskişehir Anadolu Üniversitesi G.S.F Örneği*. Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sempozyumunda sunuldu, Eskişehir.
- Demirağ, F. (2007). *Ortaöğretimde Sanat Tarihi Eğitimi-Öğretimi ve Problemleri (1957-2005)*. Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Demiriz, Y. (1995). *Ülkemizde Sanat Tarihi Eğitiminin ve Sanat Tarihçilerin Sorunları*. Sanatsal Mozaik. İstanbul.
- Erbay, M. (2000). *Plastik Sanatlar Eğitimi’nin Gelişimi*. (2.basım). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Matbaası.
- Erdem, A. R. (Haziran, 2004). Türkiye’de Yükseköğretim ve Değişimi. *Bilim, Eğitim ve Düşünce Dergisi*. (2. Sayı). Web: <http://www.universite-toplum.org/text.php3?id=190> adresinden 18 Ekim 2010’da alındı.

Ekiz, D. (2003). *Eğitimde Araştırma Yöntem ve Metodlarına Giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık

Eyice, S. (Nisan, 2003) A. Sanat Tarihi Eğitimi. *Sanat ve Plastik Sanatlar Eğitimi Dergisi*. (1.Sayı). Web: http://mimoza.marmara.edu.tr/~ugur/sayi1/stegitimi_sayi.htm adresinden 29 Ağustos 2009 ‘da tarihinde alınmıştır

(Nisan, 2003) B. Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bilimlerinin Geçerliliği. *Sanat ve Plastik Sanatlar Eğitimi Dergisi*. (1.Sayı). Web: http://mimoza.marmara.edu.tr/~ugur/sayi1/arkeoloji_sayi1.htm adresinden 13 Ekim 2010‘da alınmıştır.

Gökçe, B. (1992). *Toplumsal Bilimlerde Araştırma*. (2.Basım.) Ankara: Savaş Yayınları.

Gülbeyaz, E. (2009). *Plastik Sanatlar Eğitiminde Sanat Tarihinin Ve Eleştirinin Yeri Ve Uygulanışı*. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Gür, Z. (2004). Orta Öğretimde Sanat Tarihi Eğitimi. *Sanat Tarihi Eğitiminin İrdelenmesi (12-13 Mayıs 2004, Sempozyum Bildirileri)*. (1.Baskı). İstanbul: Sanat Tarihi Derneği Yayınları.

İnankur, Z. (2002). *Afife Batur ve Diğerleri: Türkiye’de Sanat Tarihi Eğitimi ve Sorunları*, Sanat Dünyamız. İstanbul. (Sayı.84). 69-88.

(2004). Sanat Tarihi Eğitiminin Sorunları. *Sanat Tarihi Eğitiminin İrdelenmesi (12-13 Mayıs 2004, Sempozyum Bildirileri)*. (1.Baskı). İstanbul: Sanat Tarihi Derneği Yayınları.

Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. (14.Baskı). Ankara: Nobel Yayın-Dağıtım.

- Kehnemuyi, Z. (1995). *Çocuğun Görsel Sanatlar Eğitimi*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları
- Kırıçoğlu, O. T. (2005). *Sanatta Eğitim Görmek, Öğrenmek, Yaratmak*. (3.Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Kırıçoğlu, O. T. Ve Strokrocki, M. (1997) Ortaöğretim Sanat Öğretimi. Ankara: YÖK/Dünya Bankası, MEGP.
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı). (1949). *Tebliğler Dergisi*. Cilt 12, Eylül, 1949, Sayı 557. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı). (1961). *Güzel Sanatlar Komitesi Raporu*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı). (1989). *12. Milli Eğitim Şurası (18-22 Temmuz 1988)*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı). (1991). *4. Milli Eğitim Şurası (23-31 Ağustos 1949)*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- MEB 2 (Milli Eğitim Bakanlığı). (1991). *7. Milli Eğitim Şurası (5-15 Şubat 1962)*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- MEB 3 (Milli Eğitim Bakanlığı). (1991). *9. Milli Eğitim Şurası (24 Haziran-4 Temmuz 1974)*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- MEB 4 (Milli Eğitim Bakanlığı). (1991). *10. Milli Eğitim Şurası (23-26 Haziran 1981)*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- MEB 5 (Milli Eğitim Bakanlığı). (1991). *Sanat Tarihi Dersi Öğretim Programı*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.

MEB 6 (Milli Eğitim Bakanlığı). (1991). *Tebliğler Dergisi. Cilt 54, Eylül, 1991, Sayı 2342. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.*

MEB (Millî Eğitim Bakanlığı). (2009). *Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri Yönetmeliği.* 16/06/2009 tarihli 27260 sayılı T.C. Resmi Gazetesi. <http://www.resmi-gazete.org/tarih/20090616-7.htm>

Mercin, L. (2009). Sanat Nedir? Alakuş, O. ve Mercin, L. (Editörler). *Sanat Eğitimi ve Görsel Sanatlar Eğitimi.* (1.Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.

MEV (Milli Eğitim Vekaleti). (1952). *Lise Müfredat Programı.* Ankara: Milli Eğitim Basımevi

Minor. V. H. (1994). *Art History's History.* America: Printice Hall, Englewood Cliffs, New Jersey.

Mülayim, S. (1983). *Sanat Tarihi Metodu.* İstanbul: Anadolu Sanat Yayınları.

(1989). *Sanat Tarihi Metodu.* İstanbul: Anadolu Sanat Yayınları.

(1994). *Sanat Tarihi Metodu.* İstanbul: Bilim Teknik Yayınevi.

(2004). Yazar Kişiliğimiz. *Sanat Tarihi Eğitiminin İrdelenmesi (12-13 Mayıs 2004, Sempozyum Bildirileri).* (1.Baskı). İstanbul: Sanat Tarihi Derneği Yayınları.

Ödekan, A. (2004). Sanat Tarihi Eğitiminin Sorgulanması. *Sanat Tarihi Eğitiminin İrdelenmesi (12-13 Mayıs 2004, Sempozyum Bildirileri).* (1.Baskı). İstanbul: Sanat Tarihi Derneği Yayınları.

(2005). Sanat Tarihinde Süreklilik / Süreksizlik Sorunu. *Afife Batur'a Armağan: Mimarlık ve Sanat Tarihi Yazıları.* (1.Baskı). İstanbul: Literatür Yayınları.

- Özsezgin, K. (1975). Sanat Tarihi Öğretiminin Yirmi Yılı. *Milliyet Sanat Dergisi*. İstanbul. (Sayı 134). 17.
- Renda, G. (2002). *Afife Batur ve Diğerleri: Türkiye’de Sanat Tarihi Eğitimi ve Sorunları*, Sanat Dünyamız. İstanbul. (Sayı.84). 69-88.
- Seçgin, N. (2004). Sanat Tarihi Eğitiminde Terminoloji Sorunları. *Sanat Tarihi Eğitiminin İrdelenmesi (12-13 Mayıs 2004, Sempozyum Bildirileri)*. (1. Baskı) İstanbul: Sanat Tarihi Derneği Yayınları.
- Shiner, L. (2004). Sanatın İcadı, Bir Kültür Tarihi. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Sümbüloğlu, K. ve S, Vildan. (2002). *Biyoistatistik*. (10.Baskı). Ankara: Hatiboğlu Yayınevi.
- Tanyeli, U. (2002). Türkiye’de Sanat Tarihi Eğitimi ve Sorunları. Afife Batur ve Diğerleri. *Sanat Dünyamız*.(84). 69-88.
- TCMV (Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekilliği). (1957). *Tebliğler Dergisi*. Cilt 20, Ekim, 1957, Sayı 976. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- TCMV (Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekilliği). (1991). 2. *Maarif Şurası (15-21 Şubat 1943)*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Uçan, A. (1995, 15-17 Mayıs). *Türkiye’de Güzel Sanatlar fakültelerinin yeniden yapılanması ve Eğitim Programlarının yeniden düzenlenmesi*. Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sempozyumunda sunuldu, Eskişehir.
- Ural, A. ve Kılıç, İ. (2005). *Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi*. Ankara: Detay Yayınevi.
- Ünver, E. (2002). *Sanat Eğitimi*. (1.Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- (2010). *Sanat ve Eğitimi Üzerine*. Ankara: Koza Basım.

Yenişehirlioğlu, F. (1995). *Güzel Sanatlar, Sanat Tarihi, Görme Biçimleri*. Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sempozyumunda sunuldu, Eskişehir.

Yılmaz, P. D. (2008). Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalında Okutulan Sanat Tarihi Dersinin Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Üniversitesi, İzmir.

EKLER LİSTESİ

Ek 1. Türkiye Lise Haftalık Ders Çizelgeleri

Ek 1.1. 1949 Lise Müfredat Programına Göre Haftalık Lise Ders Dağıtım Çizelgesi

Ek 1.2. 1952-1955 Yılları Arasında Uygulanan 4 Yıllık Lise Müfredat Programına Göre Haftalık Lise Ders Dağıtım Çizelgesi

Ek 1.3. 1956-1957 Lise Müfredat Programına Göre Haftalık Lise Ders Dağıtım Çizelgesi

Ek 1.4. 1957-1970 Lise Müfredat Programına Göre Haftalık Ders Dağılım Çizelgesi

Ek 1.5.1. 1974-1975 Öğretim Yılında Modern Fen ve Matematik Programları Uygulanan Liselerde İzlenecek Yeni Haftalık Ders Dağıtım Çizelgesi.

Ek 1.5.2. 1974-1975 Öğretim Yılında Modern Fen ve Matematik Programları Uygulanmayan Liselerde İzlenecek Yeni Haftalık Ders Dağıtım Çizelgesi.

Ek 1.6. 1991 Lise Haftalık Ders Dağılım Çizelgesi

Ek 1.7. 2004-2005 Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi, Resim Alanı Haftalık Ders Dağıtım Çizelgesi

Ek 1.8. 2009-2010 Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Haftalık Ders Çizelgeleri Kurul Kararı

Ek 1.9. 2009-2010 Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi, Resim Alanı Haftalık Ders Dağıtım Çizelgesi

Ek 1.10. 2009-2010 Gazi Üniversitesi, Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı Lisans Programı Ders Çizelgesi

Ek 2. Türkiye’de Ortaöğretim Sanat Tarihi Müfredat Programı

Ek 2.1. 1949 Tarihli Resim Dersi Müfredat Programı

Ek 2.2. 1952 Tarihli Sanat Tarihi Müfredat Programı

Ek 2.3. 1957 Tarihli Sanat Tarihi Müfredat Programı

Ek 2.3.1. 1957 Tarihli Sanat Tarihi Müfredat Programına 1987 Yılında Atatürkçülükle ilgili Yapılan Eklèmeler

Ek 2.4. 1991 Tarihli Sanat Tarihi Müfredat Programı (10-11 Sınıf)

Ek 3. Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı, Sanat Tarihine Giriş Dersi İçeriği

Ek 4. Başarı Testinin Hazırlanmasında Görüşleri Alınan Uzmanlara Ait Bilgiler

Ek 5. Kişisel Bilgi Formu

Ek 6. Başarı (Ön ve Son Test) Testi

Ek 7. 2009 Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri Yönetmeliği

EKLER

EK 1. TÜRKİYE LİSE HAFTALIK DERS ÇİZELGELERİ

EK 1.1. 1949 LİSE MÜFREDAT PROGRAMINA GÖRE HAFTALIK LİSE DERS DAĞITIM ÇİZELGESİ (MEB, 1949:113).

DERSLER	SINIF I.	SINIF II.	SINIF III.	SINIF IV.	
				FEN	EDEBİYAT
Türk Dili ve Edebiyatı	5	4	4	2	6
Felsefe	-	-	2	3	5
Tarih	2	2	2	-	2
Coğrafya	2	2	1	-	-
Matematik	5	4	4	6	2
Fizik	-	3	3	3	1
Kimya	3	3	2	-	-
Tabiat Bilgisi	3	2	2	-	-
Yabancı Dil	5	5	5	5	5
Resim ve Sanat Tarihi *	1	1	1	2	2
Müzik	1	1	1	1	1
Beden Eğitimi	1	1	1	1	1
Askerlik	1	1	1	1	1
TOPLAM	29	29	29	26	26
Yetiştirme Kursları ve Seminer Çalışmaları	3	3	3	6	6
	32	32	32	32	32

*Son sınıfın Edebiyat ve Fen Kollarında haftada bir saat Sanat Tarihi'ne verilecek ve bu ders resim öğretmeni tarafından okutulacaktır.

EK 1.2. 1952-1955 YILLARI ARASINDA UYGULANAN 4 YILLIK LİSE MÜFREDAT PROGRAMINA GÖRE HAFTALIK LİSE DERS DAĞITIM ÇİZELGESİ (Cicioğlu, 1985:206)

DERSLER	SINIF I.	SINIF II.	SINIF III.	SINIF IV.	
				FEN	EDEBİYAT
Türk Dili ve Edebiyatı	5	4	4	2	6
Felsefe	-	2	2	3	5
Tarih	2	2	2	-	2
Coğrafya	2	2	1	-	-
Matematik	5	4	4	6	2
Fizik	-	3	3	3	1
Kimya	3	3	2	-	-
Tabiat Bilgisi	3	2	2	2	-
Yabancı Dil	5	5	5	5	5
Resim, Sanat Tarihi* ve ya Müzik	2	2	2	1/1	1/1
Beden Eğitimi	1	1	1	1	1
Askerlik	1	1	1	1	1
Toplam	29	29	29	25	25
Yetiştirme Kursları ve Seminer Çalışmaları	3	3	3	7	7
TOPLAM	32	32	32	32	32

* Son Sınıfın Edebiyat ve Fen Kollarında resim öğrencileri, haftada 1 saat Sanat Tarihi dersine verilecek ve bu ders resim öğretmeni tarafından okutulacak.

EK 1.3. 1956 - 1957 LİSE MÜFREDAT PROGRAMLARINA GÖRE HAFTALIK DERS DAĞITIM ÇİZELGESİ (Cicioğlu, 1985: 207)

DERSLER	SINIF I.	SINIF II.	SINIF III.	
			FEN	EDEBİYAT
Türk Dili ve Edebiyatı (1)	5	4	3	6
Psikoloji	-	2	-	-
Felsefe, Mantık ve Sosyoloji	-	-	3	6
Tarih	2	2	2	2
Coğrafya	2	2	1	2
Tabiat Bilgisi	3	2	1	-
Fizik	3	3	3	2
Kimya	3	3	3	2
Yabancı Dil	5	5	5	5
Beden Eğitimi	1	1	1	1
Askerlik	1	1	1	1
Resim, Sanat Tarihi*, Müzik, İkinci Yabancı Dil (seçmeli)	2	2	1/1	1/1
Toplam	29	29	25	25
Yetiştirme Kursları ve Seminer Çalışmaları	3	3	7	7
TOPLAM	32	32	32	32

*Son sınıf “Edebiyat ve Fen” kollarında Resim öğrencileri haftada 1 saat Sanat Tarihi göreceklendir

EK 1.4. 1957-1970 LİSE MÜFREDAT PROGRAMLARINA GÖRE HAFTALIK DERS DAĞILIM ÇİZELGESİ (Cicioğlu, Hasan. 1985: 208)

DERSLER	SINIF I	SINIF II		SINIF III	
		FEN	EDEBİYAT	FEN	EDEBİYAT
Türk Dili ve Edebiyatı	5	4	5	5	6
Psikoloji	-	2	2	-	-
Felsefe,Mantıkve Sosyoloji	-	-	-	3	6
Tarih	2	2	2	2	3
Sanat Tarihi	-	-	2	-	1
Coğrafya	2	2	2	1	2
Matematik	5	6	4	8	3
Tabiat Bilgisi	3	2	2	1	-
Fizik	3	3	2	4	2
Kimya	3	3	2	3	1
Yabancı Dil	5	4	5	4	5
Beden Eğitimi	1	1	1	1	1
Milli Savunma	1	1	1	1	1
Mecburi Seçime Tabi Dersler	2	2	2	1	1
İhtiyari Ders: Din Bilgisi	1	1	1	-	-
TOPLAM	33	33	33	34	32

EK 1.5.1. 1974-1975 ÖĞRETİM YILINDA MODERN FEN VE MATEMATİK PROGRAMLARI UYGULANAN LİSELERDE İZLENECEK HAFTALIK DERS DAĞITIM ÇİZELGESİ (MEB 3, 1991: 367)

DERSLER	SINIFLAR					
	IX. SINIF	X. SINIF ESKİ		XI. SINIF ESKİ		
		FEN SINIFI	EDE. SINIFI	MAT. SINIFI	TABİAT BİL. SINIFI	DİL-EDE. SINIFI
Türk Dili ve Edebiyatı	5	4	5	3	3	6
Yabancı Dil*	4	4	4	4	4	4
Coğrafya	5	2	2	1	1	2
Tarih	-	2	2	2	2	3
Sanat Tarihi	-	-	2	-	-	1
Felsefe Grubu	-	-	-	3	3	6
Psikoloji	-	2	2	-	-	-
Ahlak	1	1	1	-	-	-
Milli Güvenlik	1	1	1	1	1	1
Matematik	5	6	2	8	3**	-
Tabiat Bilgisi	-	-	-	-	6	6
Kimya	-	-	-	6	6	-
Fizik	-	6	-	-	-	-
Fen Bilgisi	4	-	4	-	-	-
Jeoloji	-	-	-	-	2**	-
Beden Eğitimi	1	1	1	1	1	1
Seçmeli	3	-	-	-	-	-
Seminer	1	1	4	1	1**	-
Din Bilgisi	(1)	(1)	(1)	-	-	-
TOPLAM	30 (31)	30 (31)	30 (31)	30	30	30
REHBERLİK ve EĞİTİSEL EK SEÇMELİ DERSLER ÇALIŞMALAR	1-2 3	1-2 3	1-2 3	1-2 3	1-2 3	1-2 3

* Milli Eğitim Bakanlığına bağlı kolejlerde “yabancı dil” dersleri bütün sınıflarda dokuzar saat olarak okutulacaktır.

** 1974-1975 ve 1975-1976 öğretim yıllarında seçmeli olarak öğrenci, ya 3 saat “matematik” ya da 2 saat “jeoloji” ve 1 saat “seminer” alacaktır.

EK 1.5.2. 1974-1975 ÖĞRETİM YILINDA MODERN FEN VE MATEMATİK PROGRAMLARI UYGULANMAYAN LİSELERDE İZLENECEK YENİ HAFTALIK DERS DAĞITIM ÇİZELGESİ (MEB 3, 1991: 373)

DERSLER	SINIFLAR				
	IX. SINIF	X. SINIF		XI. SINIF	
		FEN	EDEBİYAT	FEN	EDEBİYAT
Türk Dili ve Edebiyatı	5	4	5	3	6
Psikoloji	-	2	2	-	-
Felsefe,Mantık, Sosyoloji	-	-	-	3	6
Ahlak	1	1	1	-	-
Tarih	2	2	2	2	3
Sanat Tarihi	-	-	2	-	1
Coğrafya	2	2	2	1	2
Matematik	5	5	4	7	2
Tabiat Bilgisi	3	2	2	1	-
Fizik	3	3	2	4	2
Kimya	3	3	2	3	1
Yabancı Dil	4	4	4	4	5
Beden Eğitimi	1	1	1	1	1
Milli Güvenlik	1	1	1	1	1
Din Bilgisi	(1)	(1)	(1)	-	-
TOPLAM	30 (31)	30 (31)	30 (31)	30	30
SEÇMELİ DERSLER					
REHBERLİK ve	2	2	2	1	1
EĞİTSEL	3	3	3	3	3
ÇALIŞMALAR					

EK 1.6. 1991 LİSE HAFTALIK DERS DAĞILIM ÇİZELGESİ (MEB 6)

[illegible]

EK 1.7. 2004 – 2005 ANADOLU GÜZEL SANATLAR LİSESİ, RESİM ALANI HAFTALIK DERS DAĞITIM ÇİZELGESİ (2004, 2560 SAYILI TEBLİĞLER DERGİSİ)

D.KATEGORİLERİ	HAZ. SINIFI	H.Der S.S.	IX. SINIF	H.Der S.S.	X. SINIF	H.Der S.S.	XI. SINIF	H.Der S.S.
ORTAK GENEL KÜLTÜR DERSLERİ	Türkçe	4	Türk Dili ve Ede.	4	Türk Dili ve Ede.	4	Türk Dili ve Edebiyatı	4
	Yabancı Dil	20	Din Kül.ve Ahl.Bil.	1	Din Kül.ve Ahl.Bil.	1	Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi	1
	II. Yabancı Dil	4	Tarih	2	Tarih	2	T. C. İnkılâp Tar. ve Ata.	2
	Beden Eğitimi	2	Coğrafya	2	Millî Güv.Bil.	1	Felsefe	2
			Matematik	5	Yabancı Dil	4	Yabancı Dil	4
			Biyoloji	2	II.Yabancı Dil		II.Yabancı Dil	
			Fizik	2				
			Kimya	2				
			Sağlık Bil.	2				
			Yab.Dil	4				
			Bed.Eğt.	2				
TOPLAM		30		30		14		15
ALAN DERSLERİ	Resim Çalışma.	3	Resim Çalışma.	3	Resim Çalışma.	4	Resim Çalışma.	4
	Desen çalışma.	3	Desen çalışma.	3	Desen çalışma.	4	Desen çalışma.	4
	Modelaj	2	Bilgisaya	2	Grafik Tasarım	4	Heykel Çal.	4
	Plastik San. Tar.	1	Plastik San.Tar.	1	Dijital Grafik	2	Seramik	2
					Plastik San. Tar.	1	Türk Resim-Heykel sanatı	1

TOPLAM		9		9		15		15
ALAN					Müze Eğitimi	1	Sanat Eserlerini İnceleme	2
					Estetik	1	Drama	1
					Drama	1	Yazı Sanatı	1
					Fotğ.San	1	Estetik	1
					Yazı Sanatı	1	Müze Eğitimi	1
TOPLAM						2		2
					Türk.Fiz. Coğrafya	3	Türk. Beşeri.Coğraf	3
					Güz. Kon. Yaz	2	Güz. Kon.Yaz	2
					Müzik	2	Geometri	2
					Matema.	2	Matematik	2
					Geometri	2	Geometri	2
					Halk Bil.	2	Halk Bil.	2
					Koro	1	Tak.Yab.Dil	2
					Ed. Met.	3	Ed. Met.	3
					Gen.Türk Tarihi	3	Gen.Türk Tarihi	3
					Trafik Bilgisi	1	Trafik Bilgisi	1
					Bed.Eğt	2	Bed.Eğt	2
					Tak.Yab . Dil	2	Koro	1
TOPLAM						8		7
	Rehberli	1	Rehberli	1	Rehberli	1	Rehberli	1
TOPLAM		40		40		40		40

EK 1.8. 2009-2010 MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ORTAÖĞRETİM KURUMLARI HAFTALIK DERS ÇİZELGELERİ KURUL KARARI

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı

Sayı:151	Tarih:11/09/2009	Konu: Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Haftalık Ders Çizelgeleri
ÖNCEKİ KARARIN		
Sayı :	Tarih :	
193	14.07.2005	
340	11.08.2006	
147	22.08.2007	
151	14.09.2007	
26	09.03.2009	

İlgili Genel Müdürlükler ve Daire Başkanlığınca hazırlanarak Kurulumuzda görüşülen; **Genel Lise, Anadolu Lisesi, Fen Lisesi, Sosyal Bilimler Lisesi, Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi, Anadolu Öğretmen Lisesi, Hazırlık Sınıfı Bulunun Anadolu Lisesi, İmam Hatip Lisesi, Anadolu İmam Hatip Lisesi, Yabancı Uyruklu Öğrenciler İçin Açılan İmam Hatip Lisesi, Meslek Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi, Teknik Lise, Anadolu Teknik Lisesi, Sağlık Meslek Lisesi ve Anadolu Sağlık Meslek Lisesi** haftalık ders çizelgelerinin 2009–2010 Öğretim Yılından itibaren uygulanmak üzere ekli örneklerine göre kabulü,

Söz konusu liselere ait uygulanmakta olan haftalık ders çizelgelerinin 2009-2010 Öğretim Yılından itibaren uygulamadan kaldırılması kararlaştırıldı.

Nimet ÇUBUKÇU
Millî Eğitim Bakanı

Merdan TUFAN
Kurul Başkan V.

Dr. Veli KILIÇ
Üye

Ömer ÖZCAN
Üye

Fusun KÖKSAL
Üye

Ahmet SÖNMEZ
Üye

Ahmet Ergun BEDÜK
Üye

Zübeyir YILMAZ
Üye

İbrahim BÜKEL
Üye

Dr. Muammer YILDIZ
Üye

Halil AŞICI
Üye

Dr. Vahap ÖZPOLAT
Üye

Dr. Hacı Mustafa AÇIKÖZ
Üye

**EK 1.9. 2009-2010 GÜZEL SANATLAR VE SPOR LİSESİ, RESİM ALANI
HAFTALIK DERS ÇİZELGESİ**

GÜZEL SANATLAR VE SPOR LİSESİ HAFTALIK DERS ÇİZELGESİ Resim Alanı					
DERS KATEGORİLERİ	DERSLER	9. SINIF	10. SINIF	11. SINIF	12. SINIF
ORTAK DERSLER	DİL VE ANLATIM	2	2	2	2
	TÜRK EDEBİYATI	3	3	3	3
	DİN KÜLTÜRÜ VE AHLÂK BİLGİSİ	1	1	1	1
	TARİH	2	2	-	-
	T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK	-	-	2	-
	COĞRAFYA	2	2	-	-
	MATEMATİK	4	4	-	-
	GEOMETRİ	1	-	-	-
	FİZİK	2	-	-	-
	KİMYA	2	-	-	-
	BİYOLOJİ	2	-	-	-
	SAĞLIK BİLGİSİ	2	-	-	-
	FELSEFE	-	-	2	-
	YABANCI DİL	4	2	2	2
	BEDEN EĞİTİMİ	2	-	-	-
	MİLLÎ GÜVENLİK BİLGİSİ	-	1	-	-
	TRAFİK VE İLK YARDIM	-	-	1	-
	TOPLAM	29	17	13	8
ALAN DERSLERİ	DESEN ÇALIŞMALARI	2	4	4	4
	İKİ BOYUTLU SANAT ATÖLYE	2	4	4	4
	ÜÇ BOYUTLU SANAT ATÖLYE	2	4	4	-
	MÜZE EĞİTİMİ	-	-	-	1
	SANAT TARİHİ	-	-	-	2
	GRAFİK TASARIM	-	-	4	4
	DRAMA	-	1	-	-
	TÜRK RESİM HEYKEL SANATI	-	-	2	-
	ÇAĞDAŞ DÜNYA SANATI	-	-	-	2
	ESTETİK	-	-	2	-
	SANAT ESERLERİNİ İNCELEME	-	-	-	2
	TOPLAM	6	13	20	19
SEÇMELİ DERSLER	Açıklamalarda belirtilen derslerden seçilecektir.				
Seçmeli Ders Saati Sayısı		-	5	2	8
REHBERLİK		1	1	1	1
TOPLAM DERS SAATİ		36	36	36	36

Not:

- 1.Yılsonu başarı ortalaması ile başarılı sayılamayacak dersler; Dil ve Anlatım dersi ile Desen Çalışmaları dersidir.**
- 2. Yabancı Dil dersinde; Almanca, Çince, Fransızca, İngilizce, İspanyolca, İtalyanca, Japonca ve Rusça derslerinden biri seçilip okutulur.**
- 3. Grup derslerine Haftalık Ders Çizelgesine öncelik verilmek kaydıyla 10 saate kadar ilâve ders yapılır.**

**EK 1.10 2009-2010 RESİM-İŞ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI LİSANS PROGRAMI
DERS ÇİZELGESİ**

1.Yarıyıl

	B.Kodu	Op. Kodu	DERSİN ADI	T	U	K
A	RS101A	251011	Temel Tasarım 1	4	4	6
A	RS103A	251021	Desen 1	2	2	3
A	RS105A	251031	Perspektif	1	2	2
GK	RS107GK	251041	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi I	2	0	2
GK	RS109GK	251051	Türkçe-I: Yazılı Anlatım	2	0	2
MB	RS111MB	251061	Eğitim Bilimine Giriş	3	0	3
MB	RS113GK	251071	Yabancı Dil I	3	0	3
			TOPLAM	17	8	21

2. Yarıyıl

	B.Kodu	Op. Kodu	DERSİN ADI	T	U	K
A	RS102A	251011	Sanat Tarihine Giriş	2	0	2
A	RS104A	251021	Temel Tasarım II	4	4	6
A	RS106A	251031	Desen II	2	2	3
GK	RS108GK	251041	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi II	2	0	2
GK	RS110GK	251051	Türkçe-II: Sözlü Anlatım	2	0	2
MB	RS112MB	251061	Eğitim Psikolojisi	3	0	3
GK	RS114GK	251071	Yabancı Dil II	3	0	3
			TOPLAM	18	6	21

3. Yarıyıl

	B.Kodu	Op. Kodu	DERSİN ADI	T	U	K
A	RS201A	253011	Anasanat Atölye I	2	4	4
A	RS203A	253021	Seçmeli Sanat Atölye I*	2	2	3
A	RS205A	253031	Yazı	1	2	2
GK	RS207GK	253041	Bilgisayar I	2	2	3
GK	RS209GK	253051	Batı Sanatı Tarihi	3	0	3
MB	RS211MB	253061	Öğretim İlke ve Yöntemleri	3	0	3
MB	RS213GK	253071	Seçmeli (Mitoloji ve İkonografi)	2	0	2
			TOPLAM	15	10	20

4. Yarıyıl

	B.Kodu	Op. Kodu	DERSİN ADI	T	U	K
A	RS202A	254011	Anasanat Atölye II	2	4	4
A	RS204A	254021	Seçmeli Sanat Atölye II*	2	2	3
A	RS206A	254031	Çocuğun Sanatsal Gelişimi	2	0	2
A	RS208A	254041	Sanat Felsefesi*	2	0	2
GK	RS210GK	254051	Bilgisayar II	2	2	3
MB	RS214MB	254071	Öğretim Tekn. Ve Materyal Tasarımı	2	2	3
			TOPLAM	12	10	17

5. Yarıyıl

	B.Kodu	Op. Kodu	DERSİN ADI	T	U	K
A	RS301A	255011	Anasanat Atölye III	2	4	4
A	RS303A	255021	Seçmeli Sanat Atölye III*	2	2	3
GK	RS305GK	255031	Bilimsel Araştırma Yöntemleri	2	0	2
GK	RS307GK	255041	Türk Sanatı Tarihi	3	0	3
MB	RS309MB	255051	Sınıf Yönetimi	2	0	2
MB	RS311MB	255061	Özel Öğretim Yöntemleri-I	2	2	3
			TOPLAM	13	8	17

6. Yarıyıl

	B.Kodu	Op. Kodu	DERSİN ADI	T	U	K
A	RS302A	256011	Anasanat Atölye IV	2	4	4
A	RS304A	256021	Seçmeli Sanat Atölye IV*	2	2	3
A	RS306A	256031	Özel Öğretim Yöntemleri-II	2	2	3
GK	RS308GK	256041	Sanat Eleştirisi	2	0	2
GK	RS310GK	256051	Çağdaş Sanat	3	0	3
GK	RS312GK	256061	Türk Eğitim Tarihi	2	0	2
MB	RS314MB	256071	Ölçme ve Değerlendirme	3	0	3
			TOPLAM	16	8	20

7. Yarıyıl

	B.Kodu	Op. Kodu	DERSİN ADI	T	U	K
A	RS401A	257011	Anasanat Atölye –V	4	4	6
A	RS403A	257021	Seçmeli Sanat Atölye V	2	2	3
GK	RS405GK	257031	Müze Eğitimi ve Uygulamaları	2	2	3
MB	RS411MB	257041	Özel Eğitim	2	0	2
MB	RS409MB	257051	Okul Deneyimi	1	4	3
MB	RS407MB	257061	Rehberlik	3	-	3
			TOPLAM	14	12	20

8. Yarıyıl

	B.Kodu	Op. Kodu	DERSİN ADI	T	U	K
A	RS402A	228011	Anasanat Atölye VI	4	4	6
A	RS404A	228021	Seçmeli Sanat Atölye VI	2	2	3
GK	RS406GK	228031	Topluma Hizmet Uygulamaları	1	2	2
MB	RS408MB	228041	Öğretmenlik Uygulaması	2	6	5
MB	RS410GK	256051	Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi	2	0	2
			TOPLAM	11	12	18

EK 2. TÜRKİYE'DE ORTAÖĞRETİM SANAT TARİHİ MÜFREDAT PROGRAMI

EK 2.1. 1949 TARİHLİ RESİM DERSİ MÜFREDAT PROGRAMI (MEB, 1949: 117)

Resim dersleri lise programına:

- a. Umumi kültür içinde sanat eğitime gerekli yeri vermek,
- b. Liseden çıkan öğrencilerin resimle ifade kabiliyetlerini artırmak,
- c. Sanatla ilgili mesleklere girecek olan lise mezunlarının hazırlıklı olmalarına yardım etmek,
- d. Öğrencilerin resmi, diğer derslerinde değerli bir ifade vasıtası olarak kullanımlarını sağlamak,
- e. Öğrencileri hayat boyunca boş vakitlerini faydalı bir şekilde kullanma imkanı vermek ve onların estetik duygularını geliştirmek amaçlarıyla konmuştur.

Resim dersi konularının sınıflara bölünmesi işi öğretmenlere bırakılmıştır.

1. Tabiattan Resim:

a. Ortaokul programının (tabiattan resim) kısmının devamıdır. Lise sınıflarında öğrencinin yaşı ve kültür seviyesi göz önünde tutularak nisbet ve form araştırmaları yaptırılır. Bu arada göz ve el eğitimini, hafızanın gelişmesini sağlayacak egzersizlere yer verilir.

b. Tabiattan resim yaptırma yoluyla öğrencilerin sanat eğitimleri kuvvetlendirilir ve son sınıfta görecekleleri Sanat Tarihi Dersine hazırlanmaları sağlanır. Portre, natürmort ve manzara resimleri yaptırılırken geçmişten alınan şaheserlerin örnekleri gösterilir ve öğrenci mukayeseli tahlillere alıştırılır. Bitki ve hayvan resimleri yaptırıldığında Dürer ve Pizanello ilah gibi üstatların eserleri tanıtılır.

c. Tabiattan resim derslerinde mümkün olduğu kadar atölye dışına çıkılarak mimari eserleri, bina içi resimleri, ve bunların teferruatı, çeşitli arazi şekilleri çizdirilir. Öğrencilerin resim hafızasını kuvvetlendirmek için eşyayı gördükten ve inceledikten sonra ezbere çizdirme egzersizleri yaptırılır.

d. Öğrenciyi tabiatla alakadar etmek ve tabiatı tetkike alıştırmak amacıyla onlara bulundukları şehirdeki sanat eserlerini ve müzeleri, o memlekete mahsus halı, kilim vs. gibi folklor eşyalarını incelemek uygun olur.

e. Resim derslerinde malzeme değiştirilerek öğrencilerin, kurşun kalem, mürekkep kalem ve çin mürekkebi, füzün, sulandırılmış mürekkeple ve daha çeşitli vasıtalarla resim yapmaya alıştırılır.

2. Resim Dersinin Diğer Derslerle İlgisi:

- a. Mikroskopla görülen cisimlerin resmi tam bir sadakatle çizilecektir.
- b. Buna hazırlık olarak daha evvel bitkilerden ve küçük hayvanlardan resim yaptırılır. Konular büyütülerek teferruat gösterilir.
- c. Bu gibi konulardan yaptırılan resimleri sulu boya, guaş veya pastel ile renklendirmek de faydalıdır.
- d. Diğer derslerle ilgili resim çalışmalarının konularını bu dersin öğretmenleri ile resim öğretmenleri birlikte tespit edeceklerdir.

3. Çeşitli Perspektif:

- a. Çizgi, renk ve kavalie perspektif gibi tarzlar açıklanacak, kasdi perspektif dekorasyonları hakkında açıklama yapılacaktır. Perspektif dersleri daha ziyade pratik bir şekilde öğretilenektir. Bir binanın dıştan görünüşü, masa, oda içi, pencerelerin görünüşü gibi resimler yaptırılırken perspektif tekniğini ilgilendiren ufuk çizgisi, esas noktası, kaçış noktası ve kaçış çizgisi, buluş noktası vs. gibi terimler açıklanacak ve eserler üzerinde misaller verilecektir.
- b. Perspektif esasları birinci sınıflarda gösterilir. İkinci sınıflarda aynı konular daha geliştirilmiş şekilde daha güç motifler üzerinde çalışılacaktır.
- c. Sanat eserleri üzerinde perspektif konuları incelenmelidir.

4. Güzel Sanatlara Ait Bilgiler:

Resim öğretimi sırasında, resim, heykel, mimari ve dekorasyon sanatları, bunlara ait belli başlı kısımlar ve terimler tatbiki bir suretle açıklanır. (Desen, kontur, gölge-ışık, dömitent, eskiz, taslak, portre, büst, alçak-yüksek kabartama, ofort ve gravürün çeşitleri, form, volüm, valör, basit bir şekilde renk teorisi, fresk, mozayik, vitrayi seramik, afiş, karikatür, illüstrasyon, kroki, lavi, sulu boya, guvaş, yağlı boya, pastel vs.) Ayrıca; tonoz, kubbe, kemer, sütun başlıkları, pantantif ve fronton, restorasyon, röleve gibi terimler fırsat düşükçe resmettirilerek açıklanır. Muasır Türk mimar, heykeltıraş ve ressamlar hakkında izahat verilir ve eserlerinden örnekler gösterilir.

Yurt ve dünya şaheserlerinin renkli ve renksiz fotoğrafları sık sık değıştirilmek şartıyla atölye duvarlarına asılacaktır. Bu resimlerin altına eserlerin zamanı, nerede ve kimin tarafından yapıldığını bildiren kısa izahlar konacaktır.

Öğrenciler okul dışında ve şehirlerde imkan derecesinde, mimari şaheserleriyle karşı karşıya getirilecek ve mimarlık bilgisi hakkında izahlarda bulunulacaktır. Gene mimarlığa bağlı dekoratif sanatlar, kapı, pencere tezyinatı, duvar nakış ve çinileri, tavan tezyinatı, yazılar v.s. açıklanacaktır. Mahalli bütün müzeler mutlaka gezilecek, eserler üzerinde öğretmenler ve ilgililer tarafından açıklamalarda bulunulacaktır. Bu suretle öğrenciye kendi başına müzeye gitme ve öğrenme zevki aşılacaktır.

Resim ve sanat tarihi derslerini layıkıyla öğretmek için her okula bir projeksiyon makinesi ile röprodüksiyonlar tedarik edilmelidir.

**EK 2.2. 1952 TARİHLİ SANAT TARİHİ DERSİ MÜFREDAT PROGRAMI
(MEV, 1952: 89)**

1. Tarihten önceki zamanlarda sanat,
2. Mısır Sanatı,
3. Eski Ön Asya Sanatları,
4. İran Sanatı,
5. Ege havzası Sanatları,
6. Yunan Sanatı,
7. Roma sanatı,
8. Primitif Hristiyan ve Bizans Sanatları, Roman ve Gotik Sanatları,
9. Orta Asya Türk Sanatı,
10. İslam Sanatları,
11. Selçuklu, Osmanlı sanatları,
12. Rönesans,
13. XVII., XVIII. ve XIX. Yüzyıllarda sanat (İtalya, İspanya, Hollanda, Fransa, Almanya ve İngiltere’de)
14. Uzak Doğu Sanatları (Hint, Çin, Japon),
15. Bu günün sanatı (Tanzimat’tan bu güne kadar Türk Sanatı üzerinde etraflıca durulacaktır)

NOT: İmkan bulunduğu takdirde folklorun mevzuu olan kavimlerin sanat eserleri de incelenmektedir.

EK 2.3. 1957 TARİHLİ SANAT TARİHİ MÜFREDAT PROGRAMI (TCMV, 1957)

SANAT TARİHİ

II. SINIF

EDEBİYAT KOLU (Haftada 2 Saat)

1. Tarih öncesi devirlerinde sanat
2. Eski Mısır Sanatı
3. Eski Ön Asya Sanatları (Mezopotamya, Anadolu ve İran)
4. Eski Ege Havzası ve Yunan Sanatları
5. Roma Sanatı
6. Ortaçağ Avrupa Sanatları (Bizans, Roman ve Gotik Sanatları ile Primitif Hristiyan Avrupa Sanatı)
7. Rönesans devrinde ve Rönesans'tan XIX.yüzyıl ortasına kadar Avrupa Sanatları (Rönesans, Barok, Rokoko, Realizm ve Romantizm gibi çeşitli üslup, ekol ve sanat cereyanları)
8. Empresyonizmin başlangıcından günümüze kadar Batı Sanatı (belli başlı sanat cereyanları ve ekolleri)
9. Uzak Doğu Sanatları (Hint, Çin, Japon)

SANAT TARİHİ

III. SINIF

EDEBİYAT VE FEN KOLLARI (Haftada 1 Saat)

Türk ve İslam Sanatı:

1. Orta Asya Türk Sanatı (İslamiyet'ten Önce)
2. İslam Sanatları (Arap, İran ve Hint)
3. İslam Türk Sanatı:
 - a) Muhtelif devir ve memleketlerde, hususiyle Selçuklular devrinde,
 - b) Osmanlı devrinde (Tanzimat'a kadar)
4. Tanzimat'tan bugüne kadar Türk Sanatı.

NOT: Bu derste İslam Sanatı ile İslam Türk Sanatı'nın umum Sanat Tarihi içindeki durumu gösterilecek ve gerekli noktalarda bağlantıların belirtilmesine önem verilecektir. Öğretmen, Fen kolunda, vakit ve imkan nispetinde resim dersinin devamı

olan Sanat Tarihi'nin İslam ve Türk Sanatı dışındaki konularına da yer vermelidir. (TCMV, 1957: 176)

NOT: Sanat Tarihi dersi, Edebiyat sınıflarına esas ders olarak konduğu için Edebiyat sınıfı öğrencilerinden evvelce Resim dersini seçmiş olanlar III. sınıfta seçime tabi derslere ayrılmış zaman içinde Resim dersini; Resim dersini seçmiş olan III. sınıf Fen kolu öğrencileri ise bu dersin devamı olarak Sanat Tarihi programını takip edeceklerdir (TCMV, 1957:158).

EK 2.3.1. 1957 TARİHLİ SANAT TARİHİ MÜFREDAT PROGRAMINA 1987 YILINDA ATATÜRKÇÜLÜKLE İLGİLİ YAPILAN EKLEMELER (TCMV, 1957)

OKUL	DERS	SINIF	KONULAR	İŞLENECEĞİ ÜNİTE VEYA KONULAR	AÇIKLAMALAR
Lise	Sanat Tarihi	II.sınıf	ATATÜRKÇÜ DÜŞÜNCEDE ÖZELLİK TAŞIYAN ÖNEMLİ YAKLAŞIMLAR a. Milli Tarih, Milli Ahlak, Milli Eğitim, Milli Kültür, b. Türk Tarihinin Zenginliği	3. Eski Ön Asya Sanatları (Anadolu)	
			ATATÜRKÜN KİŞİSEL ÖZELLİKLERİ 15. Sanatseverliği	3. İslam Türk Sanatı	
			ATATÜRKÇÜ DÜŞÜNCEDE ÖZELLİK TAŞIYAN ÖNEMLİ YAKLAŞIMLAR 9. a. Milli Tarih, Milli Ahlak, Milli Eğitim, Milli Kültür b. Türk Tarihinin Zenginliği 10. Güzel Sanatlar b. Milletlerin Tanınmasında Güzel Sanatların Rolü	4. Tanzimat'tan Bugüne Kadar Türk Sanatı	"10 b" Okuma Parçası Şeklinde Verilecek
			TEHDİT 2. Anarşi ve Terör c. Anarşi ve Terörle Mücadelede Kişilere Düşen Görev.		Tarihi Eserlerin Korunmasında Kaçakçılığa Yer Verilecek

EK 2.4. 1991 TARİHLİ SANAT TARİHİ MÜFREDAT PROGRAMI (10-11 SINIF) (MEB 5, 1991: 5-6-7)

SANAT TARİHİ DERSİNİN GENEL AMAÇLARI

Amaç 1: Milli kültürümüzün ürünü olan sanat eserlerimizi tanıyabilme.

Amaç 2: Milli duyguların daha bilinçli ve köklü yerleşmesini sağlayabilme.

Amaç 3: Uygarlıkların yetiştirdiği sanatçılar bilgisi.

Amaç 4: Tarih boyunca kurulmuş olan büyük uygarlıklar içinde yer alan sanat eserleri bilgisi.

Amaç 5: Anadolu öncesi ve Anadolu Türk Sanatındaki gelişmeleri, bu gelişim süreci içinde gerçekleştirilen sanat eserlerini tanıyabilme.

Amaç 6: Türk Sanatı'nın Dünya Sanatı içindeki yerini ve önemini kavrayabilme.

Amaç 7: Sanat eserlerinin korunmasının önemini kavrayabilme.

Amaç 8: Sanat eserlerimizi, müzelerimizi, sergilerimizi, inceleme ve araştırma alışkanlığını kazanabilme.

Amaç 9: Tarihi, Arkeolojik ve Turistik zenginliklerimizi tanıyabilme.

Amaç 10: Sanat eserlerini, çağının sosyal, kültürel ve estetik değerleri ile ele alarak, Sanat-Toplum ilişkisini kavrayabilme.

Amaç 11. Yaşanılan çevrede, karşılaşılabileceği bir eseri, kültürel, sanatsal ve estetik yönden değerlendirebilme.

Amaç 12: Kaybolmakta olan kültür değerlerimizi koruma ve onlara sahip çıkma bilincini geliştirebilme.

LİSE II. SINIFIN AMAÇLARI

(10.SINIF)

Amaç 1: Sanat Tarihi'nde geçen temel kavramlar bilgisi.

Amaç 2: Sanat türlerini sınıflandırabilme.

Amaç 3: Sanat Tarihi ile ilişkili diğer bilim dalları bilgisi.

Amaç 4: Sanat eserlerini korumanın önemini açıklayabilme.

Amaç 5: Anadolu Uygarlıkları ile ilgili temel terimler bilgisi.

Amaç 6: Anadolu'da tarih öncesi çağlara ait yerleşim merkezleri bilgisi.

Amaç 7: Anadolu'da tarih öncesi çağda toplumsal gelişimin sanat eserlerine etkisi bilgisi.

Amaç 8: Anadolu'da tarih öncesi çağlara ait yerleşim merkezlerinin temel özelliklerini kavrama gücü.

Amaç 9: Anadolu'da İlkçağda kurulan uygarlıklarla ilgili terimler bilgisi.

Amaç 10: Anadolu'da İlkçağda kurulan uygarlıklar bilgisi.

Amaç 11: Anadolu'da İlkçağda kurulan uygarlıkların özelliklerini kavrama gücü.

Amaç 12: Ön Asya uygarlıklarında geçen terimler bilgisi.

Amaç 13: Ön Asya uygarlıklarında mimari bilgisi.

Amaç 14: Ön Asya uygarlıklarında heykel ve resim sanatı bilgisi.

Amaç 15: Yunan, Roma, Erken Hristiyan ve Bizans sanatları ile ilgili terimler bilgisi.

Amaç16: Anadolu'da; Yunan, Roma, Erken Hristiyan sanatlarına ait yerleşim merkezleri bilgisi.

Amaç 17: Anadolu'da; Yunan, Roma, Erken Hristiyan ve Bizans sanatlarında görülen mimari tipler bilgisi.

Amaç 18: Anadolu'da Yunan sanatındaki nizamlar bilgisi.

Amaç 19: Anadolu dışında gelişen Yunan ve Roma sanatlarına ait eserler bilgisi.

Amaç 20: Anadolu'da gelişen Bizans resim sanatı bilgisi.

Amaç 21: Yunan, Roma, Erken Hristiyan ve Bizans sanatlarına, toplumsal yapının etkisini kavrama gücü.

Amaç 22: Yunan, Roma, Erken Hıristiyan ve Bizans sanat eserleri arasındaki ilişkileri kavrama gücü.

Amaç 23: Ortaçağda Avrupa’da gelişen Roman ve Gotik Sanatlarıyla ilgili terimler bilgisi.

Amaç 24: Ortaçağda Avrupa’da gelişen Roman ve Gotik Sanatı bilgisi.

Amaç 25: Roman ve Gotik Sanatlarının özelliklerini kavrama gücü.

Amaç 26: Rönesans dönemi ile ilgili terimler bilgisi.

Amaç 27: Rönesans dönemi ile ilgili olgular bilgisi.

Amaç 28: Rönesans dönemine ait sanat türleri bilgisi.

Amaç 29: Rönesans dönemi sanat anlayışını kavrama gücü.

Amaç 30: Maniyerizm ve Barok Sanat ile ilgili terimler bilgisi.

Amaç 31: Maniyerist ve Barok Dönem sanatlarıyla ilgili olgular bilgisi.

Amaç 32: Maniyerist ve Barok döneme ait sanat türleri bilgisi.

Amaç 33: Rönesans ve Barok sanatlarının özellikleri arasındaki farklılıkları kavrama gücü.

Amaç 34: 19. yüzyıl ve sonrası sanat akımları ile ilgili terimler bilgisi.

Amaç 35: 19. yüzyıl ve sonrası sanat akımları ile ilgili olgular bilgisi.

Amaç 36: 19. yüzyıl ve sonrası sanat akımları bilgisi.

Amaç 37: 19.yüzyıl ve sonrası sanat akımları arasındaki ilişkiyi kavrama gücü.

İŞLENİŞTE DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR

1. İşleniş sırasında öğretmenin sorduğu sorulara aldığı cevaplar doğruysa, onaylanır (pekiştirilir). Yanlış ya da eksikse yeni örnekler ve ipuçları verilerek doğru cevaplar istenir. Hiç cevap yoksa öğretmen doğru cevabı verir.
2. Bir önceki derste yarım kalmış bir konuya, bir sonraki derste devam edilecekse, önceki ders ya öğrencilere sorularak, ya da öğretmen tarafından tekrarlanarak hatırlatılır.
3. Konu için verilecek örnekler varsa yakın çevreden başlanılarak verilmelidir.

4. Her konu bitiminde, son beş dakika konunun özetlenmesine ayrılır. Bu özetleme öğretmen tarafından yapılabildiği gibi, öğrencilere sorular sorularak da yapılabilir.
5. Konu bitiminde, bir sonraki konu ödev olarak verilir.
6. Konuların işlenişi ile ilgili özel açıklamalar (Araştırma ödevi, konudaki sanatçı ve akımların, eserlerin öncelenmesinde izlenecek şema) değerlendirme bölümünün sonunda verilmiştir.
7. Üniteler için verilen süreler öneri niteliğindedir. Öğretmen, bu süreyi, çalışma takvimini dikkate alarak, şartları doğrultusunda değişik şekilde kullanabilir.

II. SINIF SANAT TARİHİ PROGRAMI (10.SINIF)

ÜNİTE 1

ÜNİTE ADI: SANAT TARİHİ'NE GİRİŞ.

Amaç 1: Sanat Tarihi'nde geçen temel kavramlar bilgisi.

Davranışlar:

Sanat, Kültür, Sanat Tarihi, kavramlarının tanımını yazma/söyleme.

Sanat, Kültür, Sanat Tarihi'nin temel özelliklerini yazma/söyleme.

Amaç 2: Sanat türlerini sınıflandırabilme.

Davranışlar:

1. Güzel Sanatların çeşitlerini yazma/söyleme.
2. Malzeme özelliklerine göre sanat türlerini yazma/söyleme.
3. Teknik özelliklerine göre sanat türlerini yazma/söyleme.

Amaç 3: Sanat Tarihi ile ilişkili diğer bilim dallarının bilgisi.

Davranışlar:

1. Sanat Tarihi ile ilgili olan bilim dallarını yazma/söyleme.
2. Bu bilim dallarının tanımını yazma/söyleme.
3. Sanat eserlerinin korunmasının getireceği sonuçları yazma/söyleme.

Amaç 4: Sanat eserlerini korumanın önemini açıklayabilme.

Davranışlar:

1. Sanat eserlerinin korunmasının önemini yazma/söyleme.
2. Sanat eserlerinin korunmasının gereğini yazma/söyleme.
3. Sanat eserlerinin korunmasının getireceği sonuçları yazma/söyleme.

KONU BAŞLIKLARI:

1. SANAT VE SANAT TÜRLERİ.
2. SANAT TARİHİ NEDİR?
3. KÜLTÜR-SANAT İLİŞKİSİ.
4. SANAT TOPLUM İLİŞKİSİ.

5. SANAT TARİHİ'NİN DİĞER BİLİM DALLARIYLA İLİŞKİSİ.
6. SANAT ESERLERİNİN KORUNMASININ ÖNEMİ.

Süre:160 Dakika (4 Ders saati)

Yöntem: Düz Anlatım-Soru Cevap.

Araç-Gereç: Slayt-Resim-Broşür.

Amaç 1: Sanat Tarihi'nde geçen temel kavramlar bilgisi.

İşleniş:

Süre: 40 Dakika (1 Ders Saati)

1. Sınıfa getirilen çeşitli sanat eserleriyle ilgili kitap, broşür, resim, slayt, el sanatları ürünleri öğrencilere gösterilerek, bunlar hakkında ne düşündükleri sorulur.
2. Bu örneklerle sanat kavramı arasındaki ilişki açıklanır. Sanatın çeşitli tanımlarının olabileceği ifade edildikten sonra, sanatın genel tanımı yapılır.
3. Sanatla, Sanat Tarihi arasındaki ilgi belirtilerek, Sanat Tarihi'nin geçmiş-ten günümüze uzanan uygarlıkların sanatını inceleyen bir bilim dalı olduğu açıklanır.
4. Öğrencilere, Sanat Tarihi konularının kapsamından kısaca söz edilir.
5. Sanatın gelişiminde, toplum-kültür ilişkisinin ne olacağı sorulur.
6. Değişik bölgelerden verilen örneklerle (halı-geleneksel ev mimarisi, kervansaray) toplum-kültür ilişkisinin sanata yansıması açıklanır.
7. Coğrafi bölgenin, iklim ve çevre koşullarının, inanış ve yaşayış biçimlerinin, sanat eserinin biçimlenmesindeki rolü üzerinde durulur.
8. Toplum-kültür ve sanat eseri, temelinin insan olduğu vurgulanarak, sanatın türleri ve diğer bilimlerle ilişkisine geçileceği belirtilir.

DEĞERLENDİRME:

1. Sanat nedir?
2. Sanat Tarihi'ni tanımlayınız?
3. Bir sanat eserinin oluşumundaki etkenler nelerdir?
4. Bulundukları (yaşadıkları) yöreye ait bir eserin, kültürel değeri açısından önemini açıklayınız.

Açıklamalar:

“Tarihi Eserlerin Korunmasının Önemi” ve “Dünyanın Yedi Harikası”nın okuma parçası olarak öğrencilere verilmesi uygundur.

ÜNİTE II**ÜNİTE ADI: TARİH ÖNCESİ ÇAĞLARDA ANADOLU**

Amaç 5: Anadolu Uygarlıklarıyla İlgili Temel Terimler Bilgisi.

Davranışlar:

1. Höyük, megaron, dehliz, idol terimlerinin tanımını söyleme/yazma.
2. Verilen bir terimin özelliklerini yazma/söyleme.
3. Tanımı verilen bir terimin ne olduğunu yazma/söyleme.

Amaç 6: Anadolu’da tarih öncesi çağlara ait yerleşim merkezleri bilgisi.

Davranışlar:

1. Anadolu’da tarih öncesi çağları kronolojik olarak yazma/söyleme.
2. Anadolu’da tarih öncesi çağlardaki yerleşim merkezlerinin adlarını yazma/söyleme.
3. Verilen bir yerleşim merkezindeki belli başlı sanat eserlerini yazma/söyleme.
4. Verilen bir yerleşim merkezindeki belli başlı sanat eserlerini yazma/söyleme.

Amaç 7: Anadolu’da tarih öncesi çağda toplumsal gelişimin sanat eserlerine etkisi bilgisi.

Davranışlar:

1. Anadolu’da tarih öncesi çağda toplumun yaşam biçimindeki değişiklikleri yazma ve söyleme.
2. Toplumun yaşam biçimindeki değişikliklerin, (tekerleğin, ateşin, tarımın, hayvanların evcilleştirilmesinin ve yazının bulunmasının) sanat eserlerine etkisini yazma/söyleme.

Amaç 8: Anadolu’da tarih öncesi çağlara ait yerleşim merkezlerinin temel özelliklerini kavrama gücü.

Davranışlar:

1. Verilen yerleşim merkezleri arasındaki benzerlikleri yazma/söyleme.
2. Verilen iki ya da daha fazla yerleşim merkezi arasındaki farklılıkları yazma/söyleme.
3. Verilen iki değişik çağdaki yerleşim merkezindeki buluntular arasındaki benzerlikleri yazma/söyleme.
4. Verilen iki değişik çağdaki yerleşim merkezlerindeki buluntular arasındaki farklılıkları yazma/söyleme.

KONU BAŞLIKLARI:

1. PALEOLİTİK ÇAĞ
2. MEZOLİTİK ÇAĞ
3. NEOLİTİK ÇAĞ
4. KALKOLİTİK ÇAĞ
5. MADEN ÇAĞI

Süre: 160 Dakika (4 Ders Saati)

Yöntem: Düz Anlatım

Araç-Gereç: Slayt, film, resim, broşür.

Amaç 5: Anadolu Uygarlıklarıyla ilgili temel terimler bilgisi.

Amaç 6: Anadolu'da tarih öncesi çağlara ait yerleşim merkezleri bilgisi.

Amaç 7: Anadolu'da tarih öncesi çağda, toplumsal gelişimin sanat eserlerine etkisi bilgisi.

Amaç 8: Anadolu'da tarih öncesi çağlara ait yerleşim merkezlerinin temel özelliklerini kavrama gücü.

İŞLENİŞ:

Süre: 160 Dakika (4 Ders Saati)

1. Sınıfta, tarih öncesi dönemle ilgili örnekleri (İspanya ve Anadolu'daki mağara resimleri- el baltaları-höyüklerden çıkarılmış buluntuların resimleri-güneş kursu-mühürler-süs eşyaları vb.) getirilir.
2. Resimler, sınıfta tek tek gösterilerek, aşağıdaki sorulara benzer sorular öğrencilere yöneltilir:

- Bu resimler size ne ifade ediyor?
 - Bu resimlerde kullanılan araç-gereçler nerelerde kullanılabilir?
 - Bu araçlar hangi ihtiyaçları karşılamak üzere üretilmiştir?
3. Öğrencilere bu derste örneklerini gördükleri Anadolu Uygarlıklarıyla ilgili temel bilgilerin verileceği söylenir. Böylece çeşitli yöreleri, müzeleri gezerken eski çağların yaşam biçimleri hakkında bilgi sahibi olacakları da belirtilir.
4. Tahtaya belli aralıklarla ya da şema çizilerek tarih öncesi çağlar (Paleolitik Mezolitik, Neolitik, Kalkolitik-Maden) yazılır. Tarih öncesinin beş çağ halinde incelendiği, bu derste de yerleşim merkezlerinin bu çağlara göre inceleneceği söylenir.
5. Paleolitik Çağ'ın genel özellikleri ile bu çağın yerleşim merkezleri (Karain) tahtadaki ilgili yere yazılır.
6. Karain Mağarası'nı daha önce gören var mı? Varsa gördüklerinden edindik leri izlenimler sorulur.
7. Bu yerleşim merkezlerinden (Karain) elde edilen buluntuların neler olduğu açıklanır, varsa örnek resimler gösterilir. (İnsan kemikleri, yontma taştan el baltaları, mızrak uçları vb.)
8. Mezolitik çağın genel özellikleri verilerek bu dönemin geçiş dönemi olduğu, getirdiği fazla bir özellik olmadığı vurgulanır.
9. Öğrencilere “Höyük” sözcüğünü duyup duymadıkları. ya da bir höyük görüp görmedikleri ve tanımını bilip bilmedikleri sorulur.
10. Bu dönemin önemli merkezleri (Çatal höyük-Hacılar) tahtada ilgili yere yazılır.
11. Bu merkezlerden çıkarılan buluntular (pişmiş topraktan çanak-çömlek, tanrıça figürleri, obsidien aynalar) tahtadaki merkezlerin yanına yazılır.
12. Varsa örnek resimler gösterilerek buluntuların temel özellikleri açıklanır.
13. Öğrencilere aşağıda verilen sorulara benzer sorular yöneltilir.
- Çatal höyük ve Hacılar' dan çıkarılan buluntulara göre bu dönemdeki insanlar nasıl yaşıyorlardı?
 - Yaşam biçimleri bakımından Paleolitik dönemle farklılıkları neydi?
 - Bu dönemde ev ve şehir dokusunun ortaya çıkması yaşam biçimini nasıl açıklar?
 - Bu dönemde tarımın gerçekleştirildiğini gösteren buluntular nelerdir?
 - Çatal höyük ve Hacılar da ortaya çıkarılmış olan mimari dokunun

farklılıkları nelerdir?

14. Kalkolitik çağdaki yerleşme merkezleri tahtadaki yerine yazılır. (Alacahöyük-Alişar-Truva-Kültepe) genel özellikleri söylenir.

15. Öğrencilere Truva Efsanesi anlatılarak konuya ilgileri çekilir.

16. Kalkolitik Çağ'ın yerleşim merkezlerinden elde edilen buluntuların neler olduğu açıklanır varsa örnek resimler gösterilir.

17. "Megaron" ve "dehliz"in tanımları öğrencilere yöneltilir.

18. Aşağıdaki sorulara benzer sorular öğrencilere yöneltilir:

- Kalkolitik dönemdeki buluntulara göre en önemli gelişme nedir?
- Maden hangi tür sanat eserlerinin yapımında kullanılmıştır?
- Bu dönemde dinsel inanışlar gösteren buluntular nelerdir?
- Truva niçin şehir devleti olarak kabul edilmelidir?
- Neolitik dönem yapılarıyla Kalkolitik dönem yapıları arasında benzer ve farklı yönler nelerdir?

19. Maden devrindeki yerleşim merkezi (Kültepe) tahtadaki yerine yazılır, genel özellikleri söylenir.

20. Öğrencilere Kül tepe'yi görüp görmedikleri sorulur.

21. Bu yerleşim merkezinden elde edilen buluntuların neler olduğu açıklanır, varsa örnek resimler gösterilir (çivi yazısı tabletleri/zarf-mektup).

22. Aşağıdaki sorular ve benzerleri öğrencilere sorulur:

- Bu dönemin özelliğini yansıtan en önemli buluntular nelerdir?
- Yazının bulunmasıyla toplumsal yaşamda ne gibi değişimler olmuştur.

23. Tarih öncesi dönemler arasındaki ilişkiler ve bu dönemleri hazırlayan temel özelliklerin neler olduğu öğrencilere sorulur.

DEĞERLENDİRME:

1. Anadolu'da hangi tarih öncesi çağlar yaşanmıştır?
 2. Tarih öncesi çağlarda önemli merkezler hangileridir?
 3. İdol, höyük ne demektir?
 4. Anadolu'da belli başlı höyüklerin isimlerini sıralayınız.
 5. Belirtilen höyüklerin özellikleri nelerdir?
 6. Höyüklerden çıkarılan buluntularla toplumsal yapının ilişkisini kurunuz.
- Yakın çevrenizdeki bir höyüğün ya da müzenin özelliklerini araştırıp yazınız.

ÜNİTE III

ÜNİTE ADI: İLK ÇAĞDA ANADOLU

Amaç 9: Anadolu’da ilk çağda kurulan uygarlıklarla ilgili terimler bilgisi.

Davranışlar:

1. Kabartma, sfenks, potern, orthostat, rölyef, friz, figür gibi terimlerin tanımını yazma/söyleme.
2. Verilen bir terimin özelliklerini yazma ve söyleme.

Amaç 10: Anadolu’da ilk çağda kurulan uygarlıklar bilgisi.

Davranışlar:

1. Anadolu’ da ilk çağda kurulan uygarlıkların adlarını, merkezlerini tarihlerini yazma/söyleme.
2. Verilen bir uygarlığın merkezlerinin özelliklerini yazma/söyleme.
3. Verilen bir uygarlığın özelliklerini yansıtan örnekleri yazma/söyleme.
4. Verilen bir sanat eserinin hangi uygarlığa ait olduğunu yazma/söyleme.

Amaç 11: Anadolu’da ilk çağda kurulan uygarlıkların özelliklerini kavrama gücü.

Davranışlar:

1. Verilen uygarlıkların farklı ve benzer özelliklerini yazma/söyleme.
2. Verilen uygarlıklara ait örneklerin farklı ve benzer yönlerini yazma/söyleme.
3. Verilen sanat dönemlerinin birbirine olan etkisini yazma/söyleme.

KONU BAŞLIKLARI:

1. HİTİT SANATI
 - a. Mimari
 - b. Heykel kabartma
2. FRİGYA SANATI
 - a. Mimari
 - b. Heykel
 - e. Küçük Sanat Eserleri
3. LİDYA SANATI

- a. Mimari
- b. Küçük Sanat Eserleri
- 4. URARTU SANATI
- a. Mimari
- b. Küçük Sanat Eserleri

**ATATÜRKÇÜ DÜŞÜNCEDE ÖZELLİK TAŞIYAN ÖNEMLİ YAKLAŞIMLAR:
(30.6.1986/2212 T.D.)**

- a. Milli Tarih, Milli Ahlak, Milli Eğitim, Milli Kültür.
- b. Türk Tarihinin Zenginliği.

Süre: 80 Dakika (2 Ders Saati)

Yöntem: Düz Anlatım-Soru-Cevap.

Araç-Gereç: Harita, slayt, resim, broşür, film.

Amaç 9: Anadolu’da ilk çağlarda kurulan uygarlıklarla ilgili terimler bilgisi.

Amaç 10: Anadolu’da ilk çağlarda kurulan uygarlıklar bilgisi.

İŞLENİŞ:

Süre: 40 Dakika (1 Ders Saati)

Sınıfta Anadolu’da ilk çağlarda kurulan uygarlıkların resim örneklerin getirilmesi (Yazılı kaya kabartmaları İvriz, Kibele heykeli vb.)

Resimler sınıfa tek tek gösterilerek aşağıdaki sorulara benzer sorular öğrencilere yöneltilir.

- Bu resimlerde gördüğünüz eserin türü nedir?
- Bu resimler size ne anlatıyor?

Öğrencilere bu derste ilk çağda Anadolu’da kurulmuş uygarlıklarla ilgili temel kavramlar, merkez ve uygarlıkların adlarını, bu uygarlıkların örneklerinin, özelliklerinin verileceği söylenir.

Tahtaya belli aralıklarla ya da şema çizilerek ilk çağda Anadolu’da kurulan (Hitit-Lidya-Frigya-Urartu) uygarlıkları yazılır.

Hitit Uygarlığı'nın yerleşim merkezleri ve tarihleri tahtadaki ilgili yere yazılır (Boğazköy-Alacahöyük vb.).

Öğrencilere aşağıdaki sorulara benzer sorular yöneltilir:

- Boğazköy ve Alacahöyük' ü gören, duyan var mı?
- Gördüklerinden ne gibi izlenimleri olduğu sorulur.

Cumhuriyet döneminde, Atatürk tarafından başlatılan arkeolojik kazılar, bu kazılardan elde edilen buluntuların korunması ve sergilenmesi amacıyla yapılan çalışmalar anlatılarak, Türkiye' deki müzecilik anlayışı açıklanır.

7. Yerleşim merkezlerinden elde edilen buluntular ve genel özellikleri açıklanır. Varsa örnek resimler gösterilir. (İvriz Kaya Kabartmaları, Yazılı Kaya Açık Hava Tapınağı, bakır heykeller, Boğazköy giriş kapıları, tapınak resimleri).

8. Sfenks, potern, orthostat, rölyef, friz, figür gibi plastik terimlerin tanımlanması istenir. Terimlerle ilgili resimler gösterilerek, bu resimlerde terimlerde belirtilen özelliklerin bulunup söylenmesi istenir.

DEĞERLENDİRME:

1. Sfenks, orthostat, potern vb. terimlerin özelliklerini açıklayınız.
2. Anadolu'da kurulmuş olan uygarlıklar ve merkezlerinin adlarını söyleyiniz.
3. Hitit Uygarlığı'na ait hangi yerleşim merkezlerini sıralayabilirsiniz?
4. Yazılı Kaya Kabartmaları'nın özellikleri nelerdir?
5. İvriz Kaya Kabartması'nın özelliklerini açıklayınız.

AÇIKLAMALAR:

Yukarıdaki işleyiş, Hitit sanatıyla ilgili olup, Lidya, Frigya, Urartu sanatları da bu işleyiş şeklinde yapılır.

ÜNİTE IV

ÜNİTE ADI: ÖN ASYA UYGARLIKLARI

Amaç 12: Ön Asya Uygarlıkları'nda geçen terimler bilgisi.

Davranışlar:

1. Mastaba, piramit, obelisk, fresko, frontal duruş, ziggurat, kült, friz, paye, sütun, kontur, realizm, stel, kaide terimlerinin tanımını yazma/söyleme.
2. Tanımı verilen bir terimin ne olduğunu yazma/söyleme.

Amaç 13: Ön Asya uygarlıklarında mimari bilgisi.

Davranışlar:

1. Ön Asya mimarisinde görülen yapı türlerini yazma/söyleme.
2. Ön Asya mimarisinde kullanılan malzemeyi yazma/söyleme.
3. Ön Asya mimarisindeki türlere ait örnekleri yazma/söyleme.
4. Ön Asya mimarisindeki türlere ait örneklerin özelliklerini yazma/söyleme.

Amaç 14: Ön Asya uygarlıklarında, heykel ve resim sanatı bilgisi.

Davranışlar:

1. Ön Asya uygarlıklarında heykel ve resim sanatındaki malzemeyi yazma/söyleme.
2. Ön Asya uygarlıklarında, heykel sanatında görülen tipleri yazma/söyleme.
3. Ön Asya uygarlıklarında, heykel örneklerini yazma/söyleme.
4. Heykel örneklerinin özelliklerini yazma/söyleme.
5. Mısır resim sanatındaki renk, konu ve kompozisyon özelliklerini yazma/söyleme.
6. Mısır resim sanatındaki örnekleri yazma/söyleme.
7. Mısır resim sanatındaki örneklerin özelliklerini yazma/söyleme.

KONU BAŞLIKLARI:

1. MISIR SANATI
 - a. Giriş
 - b. Mısır Mimarisi (Tapınak-Mezar-Saray)

c. Mısır Heykel ve Resim Sanatı

2. MEZOPOTAMYA SANATI

a. Giriş

b. Sümer mimarisi

c. Sümer heykel ve kabartma Sanatı

Süre: 240 Dakika (6 Ders saati)

Yöntem: Düz anlatım-Soru-cevap

Araç-Gereç: Harita, slayt-resim-broşür.

Amaç 12: Ön Asya uygarlıklarında geçen terimler bilgisi.

Amaç 13: Ön Asya uygarlıklarında mimari bilgisi.

İŞLENİŞ:

Süre: 40 Dakika (1 Ders Saati)

1. Mısır uygarlığı ve Mısırlıların yaşama ile ilgili olayları açıklayan çeşitli yazı ve efsanelerden bölümler okunur ya da anlatılır. Öğrencilere Mısırlıların yaşam ve uygarlıklarıyla ilgili bilgileri sorulur.
2. Mısır bölgesinin coğrafi ve tarihi açıdan değeri belirtilir.
3. Mısır mimarisindeki yapı türlerinin neler olduğu sorulur.
4. Mısır mimarisinin yapı türleri (tapınak-mezar-saray) tahtaya uygun yerlere yazılır.
5. Bu türlerde kullanılan malzemenin özelliklerinden söz edilir.
6. Piramidin tanımı yapılarak, özellikleri şema çizilerek açıklanır. Dönemlere göre piramitlerin önemli örnekleri verilir.
7. Mısır mimarisindeki mastaba, obelisk, sütun, paye, friz, kaide terimlerinin tanımı yapılarak, resim veya slaytlar üzerinde incelenir.
8. Tapınak ve saray yapılarına örnekler verilir. Slayt veya resimler üzerinde bu örneklerin özelliklerinin açıklanması istenir.

DEĞERLENDİRME:

1. Mısır bölgesinin coğrafi ve tarihi açıdan önemi nedir?
2. Mısır mimarisindeki yapı türleri nelerdir?
3. Mısır mimarisinde, yapılarda kullanılan malzemeyi belirtiniz.
4. Piramidi tanımlayarak, şema üzerinde bölümlerini gösteriniz.

5. Mısır tapınaklarına örnekler veriniz.

6. En önemli piramitler hangileridir?

ÜNİTE V

ÜNİTE ADI: ANADOLU'DA YUNAN-ROMA VE BİZANS SANATI

Amaç 15: Yunan, Roma, Erken Hristiyan ve Bizans sanatları ile ilgili terimler bilgisi.

Davranışlar:

1. Bir terimin tanımını yazma/söyleme.
2. Verilen bir terimin özelliklerini yazma/söyleme
3. Tanımı verilen bir terimin ne olduğunu yazma/söyleme.

Amaç 16: Anadolu'da Yunan, Roma Erken Hristiyan, Bizans sanatlarına ait yerleşim merkezleri bilgisi.

Davranışlar:

1. Anadolu'da Yunan, Roma, Erken Hristiyan ve Bizans sanatı ile ilgili merkezlerin adlarını yazma/söyleme.
2. Verilen bir yerleşim merkezinin sanat dönemini yazma/söyleme.

Amaç 17: Anadolu'da; Yunan, Roma, Erken Hristiyan ve Bizans sanatlarında görülen mimari tipler bilgisi.

Davranışlar:

1. Anadolu'da; Yunan, Roma, Erken Hristiyan ve Bizans sanatlarında görülen mimari tiplerini yazma/söyleme.
2. Yapı türlerinin özelliklerini (malzeme ve yapı tipi) yazma/söyleme.
3. Yapı tiplerinin örneklerini yazma/söyleme.

Amaç 18: Anadolu'da Yunan sanatındaki nizamlar bilgisi.

Davranışlar:

1. Yunan mimarisinde görülen nizamların adlarını yazma/söyleme.
2. Yunan mimarisinde görülen nizamların özelliklerini yazma/söyleme.
3. Yunan mimarisinde görülen nizamlara ait örnekleri yazma/söyleme.

Amaç 19: Anadolu dışında gelişen Yunan ve Roma sanatlarına ait terimler bilgisi.

Davranışlar:

1. Anadolu dışında gelişen Yunan ve Roma sanatındaki eserlerin adını yazma/söyleme.
2. Verilen bir mimari eserin (Parthenon-Panteon-Colleseum) üslup özelliklerini yazma/söyleme.
3. Verilen bir heykel örneğinin (Parthenon'un kabartmaları, Myron ve Fdyas'ın eserleri, Lakoom Heykel Grubu) üslup özelliklerini yazma/söyleme.

Amaç 20: Anadolu'da gelişen Bizans resim sanatı bilgisi.

Davranışlar:

1. Bizans resim sanatına ait teknikleri yazma/söyleme
2. Bizans resim sanatındaki konu ve kompozisyon özelliklerini yazma/söyleme.
3. Bizans resim sanatına ait örnekleri yazma/söyleme.

Amaç 21: Yunan, Roma, Erken Hristiyan ve Bizans Sanatlarına toplumsal yapının etkisini kavrama gücü.

Davranışlar:

1. Yaşayış tarzının sanat eserlerinin gelişimine etkisini yazma/söyleme.
2. Dönemlerdeki dini inanışın, sanat eserlerini ne şekilde etkilediğini yazma/ söyleme (Tapınak ve kiliselerde ibadetin yapılaş şekli).

Amaç 22: Yunan, Roma Erken Hristiyan ve Bizans sanat eserleri arasındaki ilişkileri kavrama gücü.

Davranışlar:

1. Yunan mimarisinde, nizamlar arasındaki benzer ve farklı özellikleri yazma /söyleme.
2. Yunan ve Roma tiyatro yapılarındaki benzer ve farklı yönleri yazma /söyleme.
3. Yunan ve Roma Bizans yapılarındaki tür-malzeme ve plan farklılıklarını ve benzerliklerini yazma/söyleme.

KONU BAŞLIKLARI:

1) YUNAN SANATI

- a. Mimari
- b. Heykel-Kabartma Sanatı

2) ROMA SANATI

- a. Mimari
- b. Heykel-Kabartma Sanatı

3) ERKEN HRİSTİYAN VE BİZANS SANATI

- a.Mimari
- b.Heykel-Kabartma Sanatı

Süre: 560 Dakika (14 Ders saati)

Yöntem: Düz anlatım-Soru-cevap.

Araç-Gereç: Harita, slayt, resim, film.

1) YUNAN SANATI

Amaç 15: Yunan, Roma, Erken Hristiyan ve Bizans sanatları ile ilgili terimler bilgisi.

Amaç 16: Anadolu’da Yunan, Roma, Erken Hristiyan, Bizans sanatlarına ait yerleşim merkezleri bilgisi.

Amaç 17: Anadolu’da Yunan, Roma, Erken Hristiyan, Bizans sanatlarında görülen, mimari tipler bilgisi.

Amaç 18: Anadolu’da, Yunan sanatındaki nizamlar bilgisi

Amaç 19: Anadolu dışında gelişen Yunan ve roma sanatlarına ait eserler bilgisi

Amaç 20: Yunan, Roma, Erken Hristiyan ve Bizans sanatlarına, toplumsal yapının etkisini kavrama gücü.

Amaç 21: Yunan, Roma Erken Hristiyan ve Bizans sanat eserleri, arasındaki ilişkileri kavrama gücü.

İŞLENİŞ:

Süre: 240 Dakika (6 Ders Saati)

1. Öğrencilere, ülkemizdeki hangi antik kentleri gördükleri sorulur. “Antik kavramının tanımı yapılır. Antik kentlerle ilgili resim varsa slayt gösterilir.

2. Bu derste, ülkemizdeki Yunan sanatına ait tarihi ve kültürel zenginlikleri

tanıyacakları, öğrendikleriyle çevrelerinde gördükleri eserler arasında bağlantı kurabilecekleri söylenir.

3. Yunan sanatında mimarinin temelini oluşturan “Megaron” tanımının daha önce hangi uygarlıkta görüldüğü sorulur.

4. Anadolu’daki Yunan sanatına ait yerleşim merkezleri (Halikarnassos Efesos-Didima-Behramkale-Aspendos-Miletos gibi...) tahtaya yazılır.

5. Yunan sanatına, önce mimari ile başlanacağı belirtilir. Mimarideki yapı türleri sınıflandırılarak tahtaya yazılır. (Tapınak-Tiyatro-Ev-Saray-Agora vb.)

6. Mimarlıkta en önemli iki terim olan “tapınak” ve “nizam” terimlerinin açıklaması yapılır. Tapınak mimarisinin şekillenmesinde, dini inanışların etkisi belirtilir. (Dini törenlerin tapınak dışında gerçekleşmesi) Yunan mimarisinde tapınak bölümleri olan “sella” ve “naos” terimlerinin tanımları yapılır. Yunan mimarisinde kullanılan malzemeden söz edilir.

7. Tapınak mimarisinde gelişen üç tür nizamla ilgili, varsa resimler gösterilir. Nizam çeşitleri tahtaya yazılır (Dor-İyon-Korint). Her üç nizamın özellikleri, kitaptaki resimlerle açıklanır.

8. Bu açıklamalarda Dor-İyon nizamlarına ait cephe özellikleri ayrıntılı olarak, ayrı ayrı tahtaya çizilir. Dor-İyon-Korint nizamlarında sütun ve sütun başlıklarındaki farklılıklar sorulur.

9. Dor ve İyon nizamlarından sütun başlığıyla farklılık gösteren Korint nizamı açıklanır.

10. Nizamlarda görülen bölümlere ait tanımlar, çizilen şekildeki özelliklerine bağlı kalınarak, tek tek açıklanır (Basamaklı kaide “krepsis”-Sütun-sütun başlığı arşitrav vb.)

11. Açıklanan merkez ve nizamlara göre örnekler tahtaya yazılır. Varsa resimler ve slayt gösterilir. (Efesos, Artemis Tapınağı, Didima, Apollon Tapınağı, Halikarnassos, Mausoleum).

12. Öğrencilere Anadolu’da Yunan sanatına ait eserlerden hangilerini gördükleri sorulur. Görenlerden izlenimlerini açıklamaları istenir.

13. Tiyatrolar ve diğer yapı türleri ile ilgili resim varsa slayt gösterilip, bunların özellikleri sorulur.

14. Tiyatroların ve diğer yapı türlerinin özellikleri açıklanarak örnekleri verilir. Efesos Tiyatrosu, Efesos Celsus Kitaplığı).

15. Öğrencilere, buraya kadar gördükleri Yunan sanatının Anadolu’daki örnekleri olduğu belirtilir. Anadolu dışında gelişen Yunan mimari, heykel ve kabartmalarından da örnekler verilerek Yunan sanatının gelişim çizgisinin verileceği söylenir.

16.Yunan heykel sanatının Arkaik, Klasik ve Helenistik dönem olarak üç aşamada geliştiği belirtilerek, dönemlere ait örnekler aşağıdaki eserlere göre sıralanır.

-Hera ve Delfili Atlet Heykeli-Arkeik Dönem.

-Disk Atan Atlet Heykeli-Klasik Dönem.

-Ethena Heykeli-Klasik Dönem.

-Laokoon Heykel Grubu-Helenistik Dönem.

-İskender Lahiti-Helenistik Dönem.

Konunun özetlenmesi için aşağıdaki sorulara benzer sorular yöneltilir:

- Yunan mimarisinde görülen yapı türleri nelerdir?
- Yunan tapınaklarının nizamlarını sıralayınız.
- Dor/İyon/Korint nizamında cephe düzeninin çizimini yaparak, buradaki bölümlerin işlevini açıklayınız.
- Yunan tiyatrosunun özellikleri nelerdir?
- Yunan heykel sanatının dönemlerini yazarak, her döneme örnek veriniz.

DEĞERLENDİRME:

1. Ülkemizde bulunan Yunan sanatına ait yerleşim merkezleri hangileridir?
2. Dor nizamının özelliklerini belirterek, nizama ait iki tapınak örneği veriniz.
3. İyon nizamının, Dor nizamından ayrılan özelliklerini belirtiniz.
4. İyon ve Korint nizamına ait ikişer örnek veriniz.
5. Nizam ne demektir? Çeşitlerini söyleyiniz.
6. Megaronu tanımlayarak, hangi uygarlıkta görüldüğünü söyleyiniz.
7. Yunan sanatındaki yapı türlerini sınıflandırınız.
8. Tapınak, Sella ve Naos terimlerini açıklayınız.
9. Yunan tiyatrolarının genel özelliklerini açıklayarak iki örnek veriniz.
- 10.Yunan sanatının arkaik dönemine ait heykel örneklerini belirtiniz.
11. Klasik ve Helenistik Dönem heykellerine örnekler veriniz.

2. ROMA SANATI

Amaç 15: Yunan, Roma, Erken Hristiyan ve Bizans sanatları ile ilgili terimler bilgisi.

Amaç 16: Anadolu'da; Yunan, Roma, Erken Hristiyan ve Bizans sanatlarına ait yerleşim merkezleri bilgisi.

Amaç 17: Anadolu’da; Yunan, Roma, Erken Hıristiyan ve Bizans sanatlarında görülen, mimari tipler bilgisi

Amaç 18: Anadolu dışında gelişen Yunan ve Roma sanatlarına ait eserler bilgisi.

Amaç 19: Yunan, Roma, Erken Hıristiyan ve Bizans sanatlarına, toplumsal yapının etkisini kavrama gücü.

Amaç 20: Yunan, Roma, Erken Hıristiyan ve Bizans sanat eserleri arasındaki ilişkileri kavrama gücü.

İŞLENİŞ:

Süre: 160 Dakika (4 Ders Saati)

1. Öğrencilere, “Çevrenizde Roma dönemine ait yapı var mı? Varsa bunlar nelerdir? (Augustus Tapınağı-Nemrut Dağı (Adıyaman)-Antakya Mozaik Müzesi vb.) Romalıların düşünce ve yaşayışları nasıldır? Sanat Tarihine ne tür eserler kazandırmışlardır?” gibi sorular yöneltilir. Verilen cevaplardan sonra o dönemin kısa tarihi toplum anlayışı, Sanat Tarihindeki yeri ve önemi açıklanır. Öğrencilere insan ihtiyaçlarına göre sanat eserlerinin nasıl değişip geliştiği, Roma sanat eserleriyle somut olarak görecekları söylenir.
2. Yapı tipleri ve konuda geçen (tapınak, bazilika, forum, anfıtiyatro, tiyatro, hamam, zafer takları, köprüler, su kemerleri, dikilitaş, kubbe, tonoz, kemer, harç vb.) terimler tanımlanarak tahtaya yazılır.
3. Her bir tip, örneklerle açıklanır. Açıklanan tipler ile ilgili resimler gösterilerek öğrencilere hangi resmin hangi yapı tipi ile ilgili olduğu buldurulur. Konu çeşitli örneklerle zenginleştirilir; (Ankara Augustus tapınağı-Pantheon-Efesos Hadrianus tapınağı-Forum Romanum Aspendos ve Side tiyatrosu-Colosseum-Ankara Roma hamamı-Roma Caracalla Hamamı-Titus Zafer Takı-Julianus Sütunu vb.)
4. Roma ve Yunan tiyatrolarına ait resimler, varsa slayt gösterilerek, Roma tiyatrosuyla Yunan tiyatrosu arasındaki benzer ve farklı yönler öğrencilere sorulur.
5. Tapınaklarla ilgili resimler gösterilerek Roma tapınağı ile Yunan tapınakları arasındaki benzer ve farklı yönler sorulur.
6. Roma heykel sanatı örnekleri tahtaya yazılır, varsa resim ve slaytlar gösterilir, üslup özellikleri açıklanır.(Neron’un portresi-Konstantin portresi vb.) Portrecilik özelliği belirtilir.

7. Yunan heykel sanatı ile Roma heykel sanatının üslup özellikleri açısından benzer ve farklı özellikleri nelerdir? sorusu öğrencilere yöneltilir.
8. İstanbul Theodosyus Obelisk’i örnek gösterilerek, Roma kabartmalarındaki konu ve kompozisyon özellikleri açıklanır.
9. Yunan ve Roma yapı türleri ve özellikleri özetlenir.

DEĞERLENDİRME:

1. Roma döneminde görülen kubbe, tonoz, kemer türlerini tanımlayınız.
2. Roma sanatı yerleşim merkezlerini sıralayınız.
3. Roma sanatında görülen yapı tipleri nelerdir? Örneklerini veriniz.
5. Roma tiyatrosunun özellikleri nelerdir?
4. Anadolu’da bulunan Roma mimarlık örneklerinin isimlerini sıralayınız.
6. Roma sanatında kimlerin heykelleri yapılmıştır?
7. Roma tarihi kabartmalarını bir örnekle açıklayınız.
8. Antakya Mozaik Müzesi hakkında (içerdikleri ve önemi bakımından) bilgi veriniz.
9. Nemrut Dağı’nın Sanat Tarihindeki yerini ve önemini açıklayınız.

AÇIKLAMALAR:

“Nemrut Dağı ve Adıyaman” konulu ödev çalışmasının verilmesi uygun görülmüştür.

Ödev çalışmasında, yörenin kısa tarihi, çevre özelliği, eser bilgisinin araştırılması önerilir.

3) ERKEN HİRİSTİYAN VE BİZANS SANATI

Amaç 15: Yunan, Roma, Erken Hristiyan ve Bizans sanatları ile ilgili terimler bilgisi.

Amaç 16: Anadolu’da; Yunan, Roma, Erken Hristiyan ve Bizans sanatlarına ait yerleşim merkezleri bilgisi.

Amaç 17: Anadolu’da Yunan, Roma, Erken Hristiyan, Bizans sanatlarında görülen mimari tipler bilgisi.

Amaç 18: Anadolu dışında gelişen Yunan ve Roma sanatlarına ait eserler bilgisi.

Amaç 19: Anadolu’da gelişen Bizans resim sanatı bilgisi.

Amaç 20: Yunan, Roma, Erken Hristiyan ve Bizans sanatlarında, toplumsal yapının etkisini kavrama gücü.

Amaç 21: Yunan, Roma, Erken Hristiyan ve Bizans sanat eserleri arasındaki ilişkileri kavrama gücü.

İŞLENİŞ:

Süre: 160 Dakika (4 Ders Saati)

1.Öğrencilere, İstanbul'un da Bizans Devleti'nin başkenti olduğu söylenerek, bu döneme ait yapılardan hangilerini bildikleri, aralarında gördüklerinin olup olmadığı sorulur. Ayasofya Camii, Yere batan Sarayı, Kariye Camii vb. eserlerle ilgili resimler sınıfa getirilip, bu resimlere bağlı kalınarak onları tanıyıp tanımadıkları, eserlerin ne gibi özelliklere sahip oldukları sorulur.

2.Hristiyan dininin gizli olarak yayıldığı ilk devirlerde, Kapadokya Bölgesinde, resmi devlet dini olarak kabul edildikten sonra da İstanbul'da yapılı olan Bizans devri eserlerinin, bugün Türkiye'ye gelen turistlerin yoğun ilgisi çektiği, bu bölgelerin ve eserlerin bütün dünyada tanındığı belirtilir. Kendi ülkemizde bulunan bu eserleri, bizim tanımamızın daha da gerekli olduğu söylenir.

3. Bizans sanatının yerleşim merkezleri (Kapadokya-İstanbul) tahtaya yazılır.

4. Erken Hristiyan sanatının ilk yapı tipinin “Katakomp” olduğu söylenir. Katakomp'un tanımı ve bu yapı tipinin ortaya çıkmasının nedenleri öğrencilere sorulur (Hristiyanlık'ın gizli yayılması).

5. “Sembolik” kelimesinin anlamı sorulur.

6. Konuyla ilgili kitap resimleri varsa slaytlar öğrencilere gösterilir. Erken Hristiyan sanatı niçin sembolik bir sanattır” sorusu sorulur.

7. Verilen cevaplarla öğrencilere Erken Hristiyan sanatının genel özellikleri buldurulur (süsleme-dekorasyon). Balık, çoban, kuzu, çiçek demeti gibi motifler slayt veya resimlerle gösterilir.

8. Kapadokya bölgesi neresidir? Bilen var mı? Gidip gören var mı? gibi sorular öğrencilere yöneltilir.

9. Kapadokya bölgesinin Erken Hristiyan sanatının gelişiminde en önemli bölge olduğu belirtilerek buradaki kiliselerin, bölgenin jeolojik yapısı ile bütünleştiği, kilise içlerinin dini konulu freskolarla süslendiği, tekniğin geliştirilerek İstanbul eserlerinde de freskoların yer aldığı söylenir. Ayrıca, İstanbul eserlerinde freskoların yanı sıra mozaiklerin de yer aldığı belirtilir.

10.Öğrencilere, mozaik ve fresko tekniğinde yapılmış resim örnekleri gösterilir. Konu ve kompozisyon özellikleri açıklanır. (Ayasofya camii-Kariye camii resimleri) (Kapadokya'daki freskolar-Tokalı kilise-Elmalı kilise-Karanlık kilise resimleri veya

slaytları).

11.Tahtaya Bizans sanatındaki yapı türleri yazılır (bazilika, kilise, sarnıç, saray, su kemeri, surlar).

12.Bu yapı türlerinden bazilikanın şeması tahtaya çizilir, bölümleri yazılır, örneklerle açıklanır.

13.Bazilika, nef, apsis, bema, narthex, aritium, revak, niş, ikonostatis, eksedra, filpaye terimleri tahtaya yazılarak açıklanır.

14.Varsa resim veya slaytlarla bu terimlerin özellikleri öğrencilere gösterilir. Öğrencilere resimde gördükleri şekillerin, hangi terime ait olduğu sorulur.

15.Bizans dönemindeki kilise plan tipleri tahtaya yazılır (kubbeli bazilika, Helenistik bazilika, tonozlu bazilika, haç planı, merkezi planlı kilise).

16.Bu kilise plan tiplerinin örnekleri verilir. tahtada ilgili yere yazılır. Varsa resimleri gösterilir (Ayasofya Camii, Aya İrini Kilisesi, Kariye Camii, Bodrum Camii, Fenari İsa Camii, Sümela Manastırı).

17.Bizans sanatında kullanılan yapı malzemesi açıklanır (taş+tuğla=almaşık duvar).

18.Bazilika dışındaki diğer yapı türlerinin örnekleri tahtadaki ilgili yere yazılır. (Valens su kemeri, Tekfur sarayı, Yerebatan sarayı vb.)

DEĞERLENDİRME:

1. Bazilika-nef-revak-eksedra-apsis terimlerini açıklayınız.

2. Bizans döneminin önemli yerleşim merkezlerini sıralayınız.

3. Bizans sanatındaki yapı türleri nelerdir?

4. Bizans sanatına ait sanat eserlerinin türleri nelerdir?

5. Ayasofya'nın mimari ve dekorasyon özelliklerini söyleyiniz.

6.Kapadokya bölgesi neresidir? Bölgenin özelliği, yapılara nasıl yansımıştır?

7.Yunan-Roma ve Bizans sanatlarındaki yapı türlerini, malzeme ve plan açısından aralarındaki benzer ve farklı yönleri açıklayınız.

8.Yunan-Roma ve Bizans sanat eserleri ile toplumsal yapı arasındaki ilişkileri açıklayınız.

AÇIKLAMALAR:

Konu bitiminde, özet yapılır. Değerlendirme sonunda Kapadokya Bölgesi ve kiliseler, İstanbul Ayasofya Camii hakkında yapılacak çalışmalar, aşağıdaki anahtar sorular doğrultusunda işlenir.

AYASOFYA CAMİİ:

1. Yapının tarihçesi.
2. Yapıda kullanılan malzeme.
3. Yapının dış görünüşü (cephe özelliği).
4. Yapının iç görünüşü (plan ve diğer mimari özellikler).
5. Yapının Bizans mimarisindeki yerinin ve öneminin belirtilmesi.

KAPADOKYA BÖLGESİ VE KİLİSELER:

1. Toplumsal yapının bölgedeki yerleşimle ilgili ilişkisi.
2. Toplumsal yaşayış tarzının jeolojik yapıyla ilgili ilişkisi.
3. Bölgenin coğrafi özelliği.
4. Bölgenin tarihçesi.
5. Bölgedeki yapı tiplerinin bölgenin jeolojik yapısıyla olan ilişkisi.
6. Bölgenin turizm açısından yeri ve önemi.
7. Yapıların iç sistemleri (freskolar).

ÜNİTE VI**ÜNİTE ADI L: ORTAÇAĞ AVRUPA SANATINA GENEL BAKIŞ**

Amaç 23: Orta Çağ'da Avrupa'da gelişen Roma ve Gotik sanatları ile ilgili terimler bilgisi.

Davranışlar:

- 1.Katedral, rozet, vitray, kriptö, koro, kemer, tonoz, portal terimlerinin tanımını yazma/ söyleme.
- 2.Verilen bir terimin özelliklerini yazma/söyleme.

Amaç 24: Orta Çağ' da Avrupa'da gelişen Roman ve Gotik sanatlar bilgisi.

Davranışlar:

1. Roman ve Gotik sanatlarının yüzyılını ve malzemesini yazma/söyleme.

2. Roman ve Gotik sanatlarının yapı türlerini yazma/söyleme.
3. Roman ve Gotik sanatlarının yapı türlerindeki plan ve cephe özelliklerini yazma/söyleme.
4. Roman ve Gotik sanatlarının örneklerinin (Pisa katedrali, Notre Dame kilisesi...) yazma/söyleme.

Amaç 25: Roman ve Gotik sanatlarının özelliklerini kavrama gücü.

Davranışlar:

1. Roman ve Gotik dönem kilise plan farklılıklarını yazma/söyleme.
2. Roman ve Gotik sanatlarının yapı türlerini yazma/söyleme
3. Orta Çağdaki dini inanışların Roman ve Gotik eserler üzerindeki etkisini yazma/söyleme.

KONU BAŞLIKLARI:

1. Roman Sanatı
2. Gotik Sanatı

Süre: 80 Dakika (2 Ders saati)

Yöntem : Düz Anlatım-Soru/Cevap

Araç-Gereç: Slayt-resim-film

Amaç 23: Orta Çağda Avrupa’da gelişen Roman ve Gotik sanatları ile ilgili terimler bilgisi.

Amaç 24: Orta Çağda Avrupa’da gelişen Roman ve Gotik sanatlar bilgisi.

Amaç 25: Roman ve Gotik sanatlarının özelliklerini kavrama gücü.

İşleniş: Süre: 80 Dakika (2 Ders Saati)

- 1.Ortaçağ Avrupa’sında Roman ve Gotik sanatlarının dini inanışlar doğrultusunda eserler verdiğini, bunların Rönesans dönemi ile olan farklılıklarını anlayabilmek için bu ara dönemin öğrenilmesi gerektiği öğrencilere söylenir.
2. Kilise katedrallerinin ortaya çıkmasında dini inanışların etkisinin olduğu anlatılır. Kilise yapılarına eklenen yüksek çan kulelerinin Tanrı’ya ulaşma fikrinden doğduğu ve kilise içindeki mistik görüntünün de yine dinsel faktörle yakından ilişkili olduğu belirtilir.
3. Roman ve Gotik sanatının yüzyılı ve malzemesi.

4. Yapı türleri yazılıp örnekler (Pisa-Notre Dame Katedrali) verilir.
5. Örnekler içinde, varsa resimleri gösterilerek yapılarda ortaya çıkan yeni terimlerin tanımları yapılır (katedral, rozet, portal, vitray, kemer, tonoz, koro, kript a vb.).
6. Örneklerin tekrar resimleri gösterilerek, plan ve cephe düzeniyle ilgili karşılaştırmalar (farklı ve benzer yönleriyle) yapılır.

DEĞERLENDİRME:

1. Roman ve Gotik katedrallerinin cephe özelliklerinin farklı yanlarını sıralayınız.
2. Roman ve Gotik sanatının gelişmesinde toplumsal yapının yerini ve önemini belirtiniz.
3. Roman ve Gotik sanatındaki malzeme, plan ve dekorasyon özelliklerini belirtiniz.

ÜNİTE VII

ÜNİTE ADI: RÖNESANS SANATI

Amaç 26: Rönesans dönemi ile ilgili terimler bilgisi.

Davranışlar:

1. Verilen bir terimin (Rönesans) tanımını yazma/söyleme.
2. Verilen bir tanımın ait olduğu terimi yazma/söyleme

Amaç 27: Rönesans dönemi ile ilgili olgular bilgisi.

Davranışlar:

1. Rönesans döneminin belli başlı temsilcilerini yazma/söyleme.
2. Rönesans döneminin sanatçılarının eserlerini yazma/söyleme.
3. Verilen bir eserin yerini, tarihini (yy), dönemini yazma/söyleme.

Amaç 28: Rönesans dönemine ait sanat türleri bilgisi.

Davranışlar:

1. Rönesans dönemine ait sanat yazma/söyleme.
2. Verilen bir eserin malzeme ve konusu yazma/söyleme.

Verilen bir eserin üslup özelliklerini yazma/söyleme. **Amaç 29:** Rönesans dönemi sanat anlayışını kavrama gücü.

DAVRANIŞLAR:

1. Dönemin toplum ve düşünce yapısının Rönesans sanatına etkisini yazma/söyleme.
2. Verilen bir yeni eserde Rönesans sanatının özelliklerini yazma/söyleme.
3. Rönesans'ı hazırlayan nedenleri yazma söyleme.
4. Verilen bir temsilcinin, sanatın gelişmesine etkisini yazma/söyleme.

KONU BAŞLIKLARI:

1. Rönesans'a Giriş.
 - a. Rönesans Nedir?
 - b. Rönesans'ı Hazırlayan Nedenler.
2. Rönesans Mimarisi.
 - a. Genel Özellikler: (Malzeme, Yapı Türleri, Cephe Düzeni)
 - b. Mimarlar: (Brunelleschi, Alberti, Bramenter)
3. Rönesans
 - a. Genel Özellikler: (Konu, Form)
 - b. Sanatçılar: (Ghiberti, Donatello, Michelangelo)
4. Rönesans Resim Sanatı
 - a. Genel Özellikler: (Perspektif, Mekan, Konu, Kompozisyon, Renk)
 - b. Ressamlar: (Giotto, Leonardo da Vinci, Tiziano, Pieter Bruegel, Albrecht Dürer)

Süre: 560 Dakika (14 Ders Saati)

Yöntem: Düz Anlatım, Soru/Cevap

Araç-Gereç: Film, slayt, resimler.

Amaç 26: Rönesans dönemi ile ilgili terimler bilgisi.

Amaç 27: Rönesans dönemi ile ilgili olgular bilgisi

Amaç 28: Rönesans dönemine ait sanat türleri bilgisi.

İŞLENİŞ:

Süre: 80 Dakika (2 Ders Saati)

1. Rönesans'ın tanımı ve Rönesans'ı hazırlayan nedenler öğrencilere sorulur.
2. Hümanist düşüncenin Rönesans'ın gelişmesindeki önemi açıklanır. İnsana verilen

önem ve sanatçıların önemli aileler tarafından korunduğu belirtilir.

3. Rönesans sanatının türleri tahtaya yazılır. Belirtilen bu türlere göre Rönesans döneminin önemli temsilcileri öğrencilere sorulur.

4. Verilen cevaplara göre belirtilen sanatçılar tahtaya, türlerin yanlarına yazılır.

5. Derse Rönesans mimarisiyle devam edileceği söylenir.

6. Mimariden bir örneğin resmi, varsa slayt gösterilerek Rönesans mimarisinin temel özellikleri belirtilir.

7. Bu özelliklerin açıklanmasından sonra, yeni bir resim veya slayt üzerinde belirtilen özelliklerin, aşağıdaki sorulara göre bulmaları istenir.

- Gördüğünüz bu eserde, hangi unsurlar antik mimarinin özelliklerini yansıtmaktadır?

- Bu eserlerde, denge ve matematiksel düzen nerede görülüyor?

- Dönemin toplum ve düşünce yapısı bu eserde görülüyor mu? Nasıl?

8. Öğrencilere; Rönesans mimarları ve eserleriyle ilgili resim veya slayt gösterilir.

DEĞERLENDİRME:

1. Rönesans'ı hazırlayan nedenleri sıralayınız.

2. Rönesans döneminde sanat ve sanatçılara verilen önemi açıklayınız.

3. Rönesans'ın sanat türlerini söyleviniz.

4. Rönesans'ın en önemli temsilcilerini belirtiniz.

5. Rönesans mimarisindeki denge ve matematiksel düzeni, örnekler vererek açıklayınız.

6. Rönesans mimarisinin temel özellikleri nelerdir?

7. Rönesans döneminin toplum ve düşünce yapısı, sanatı nasıl etkilemiştir. Açıklayınız.

AÇIKLAMALAR:

1. Rönesans resim ve heykel sanatının, yukarıdaki işleyiş doğrultusunda yapılması önerilir.

2. Rönesans sanatının işlenişinde, sanatçı ve sanatçılara ait eserlerin incelenmesinde, aşağıdaki planın uygulanması önerilir.

SANATÇILARA İLGİLİ İŞLENİŞ PLANI:

1. Sanatçının adı

2. Yaşadığı dönem ve ülke

3. Çağdaşları ve etkilediği sanatçılar

4. Sanat anlayışı

5. Eserleri
6. Eserlerin özellikleri (Malzeme, Teknik, Konu, Kompozisyon)
7. Sanata ve çağına getirdiği yenilikler
8. Değerlendirme

ÜNİTE VIII

ÜNİTE ADI: MANİYERİZM VE BAROK SANATI

AMAÇ 30: Maniyerizm ve Barok sanatla ilgili terimler bilgisi

DAVRANIŞLAR:

1. Maniyerizm ve Barok sözcüklerini tanımını yazma/söyleme.
2. Tanımı verile bir terimin ne olduğunu yazma/söyleme.

AMAÇ 31: Maniyerist ve Barok dönemin sanatçılarıyla ilgili olgular bilgisi.

DAVRANIŞLAR:

1. Maniyerist ve Barok dönemin önemli sanatçılarını ve eserlerini yazma/söyleme.
2. Verilen bir eserin yerini, tarihini ve dönemini yazma/söyleme.

AMAÇ 32: Maniyerizm ve Barok döneme ait sanat türleri bilgisi.

DAVRANIŞLAR:

1. Maniyerist ve Barok döneme ait sanat türlerini yazma/söyleme.
2. Verilen bir sanat türünün mimari ve süsleme (dekorasyon) özelliklerini yazma/söyleme.
3. Verilen bir sanat türünün form, renk, kompozisyon özelliklerini yazma/söyleme.

AMAÇ 33: Rönesans ve Barok sanatlarının özellikleri arasındaki farklılıkları kavrama gücü.

DAVRANIŞLAR:

1. Rönesans ve Barok sanatlarının mimari ve süsleme farklılıklarını yazma/söyleme.
2. Rönesans ve Barok sanatlarında form, renk, kompozisyon özelliklerini farklılıklarını yazma/söyleme.

3. Verilen yeni bir Barok örnekten, Rönesans eserleriyle Barok eserleri arasındaki farklılıklarını yazma/söyleme.
4. Rönesans ve Barok sanatlarının farklı özelliklerine göre örnek yazma/söyleme.

KONU BAŞLIKLARI:

1. MANİYERİZM

- a. Maniyerizm'in Genel Özellikleri
- b. Sanatçılar (El Greco)

2. BAROK SANATI

A. RESİM SANATI

- a. Genel özellikleri
- b. Sanatçılar (Rubens, Rembrandt)

B. HEYKEL SANATI

- a. Genel özellikleri
- b. Sanatçılar (Lorenzo Bernini)

C. MİMARİ

- a. Genel özellikleri
- b. Sanatçılar (Borromini)

SÜRE 320' (8 Ders Saati)

YÖNTEM: Düz anlatı, soru-cevap.

ARAÇ-GEREÇ: Resimler, slayt, film

AMAÇ 30: Maniyerizm ve Barok sanatla ilgili terimler bilgisi

AMAÇ 31: Maniyerizm ve Barok dönem sanatlarıyla ilgili olgular bilgisi

AMAÇ 32: Maniyerizm ve Barok döneme ait sanat türleri bilgisi

AMAÇ 33: Rönesans ve Barok döneme ait sanat türleri bilgisi.

İŞLENİŞ:

SÜRE: 320' (8 Ders Saati)

Maniyerizm ve Barok sanatın yukarıdaki amaçlar doğrultusunda, aşağıda çıkarılan şemaya göre işlenmesi uygun görülmüştür.

A. SANATÇILARLA İLGİLİ İŞLENİŞ

1. Sanatçının adı
2. Yaşadığı dönem ve ülke
3. Çağdaşları ve etkilediği sanatçılar
4. Sanat anlayışı
5. Eserleri
6. Eserlerin özellikleri (Malzeme, Teknik, konu, kompozisyon)
7. Sanata ve çağına getirdiği özellikler (resim sanatındaki yeri ve önemi)
8. Sonuç (değerlendirme)

B. AKIMLARLA İLGİLİ İŞLENİŞ

1. Akımın adı
2. Akımın öncü sanatçıları
3. Akımın özellikleri
 - a. Akımın ortaya çıktığı ülke
 - b. Akımın ortaya çıktığı yüzyıl
 - c. Akımın üslup özellikleri
 - d. Akımın toplumda oluşturduğu yankılar
4. Akıma bağlı sanatçıların eserleri ve özellikler

ÜNİTE IX

ÜNİTE ADI: 19.YÜZYIL VE SONRASI SANAT AKIMLARI

AMAÇ 34: 19.yüzyıl ve sonrası sanat akımları ile ilgili terimler bilgisi

DAVRANIŞLAR:

1. Konuyla ilgili terimin tanımını yazma/söyleme.
2. Tanımı verilen bir terimin ne olduğunu yazma/söyleme.

AMAÇ 35: 19.yüzyıl ve sonrası sanat akımları bilgisi.

DAVRANIŞLAR:

1. 19.yüzyıl ve sonrası akımları, adlarını yazma/söyleme.
2. 19.yüzyıl ve sonrası akımlarının ortaya çıkış nedenlerini yazma/söyleme.
3. Bu akımların genel özelliklerini yazma/söyleme.

AMAÇ 36: 19.yüzyıl ve sonrası akımları arasındaki ilişkiyi kavrama gücü.

DAVRANIŞLAR:

1. Bu akımların farklı ve benzer özelliklerini yazma/söyleme.
2. Verilen yeni iki eserle, akımlar arasındaki ilişkiyi yazma/söyleme.

KONU BAŞLIKLARI:

1. NEOKLASİK
2. ROMANTİZM
3. REALİZM
4. EMPRESYONİZM
5. FOVİZM
6. KÜBİZM
7. FÜTÜRİZM
8. EKSPRESYONİZM
9. SOYUT RESİM
10. METAFİZİK
11. DADAİZM
12. SÜRREALİZM

13. POP ART

SÜRE: 400 Dakika (10 Ders Saati)

YÖNTEM: Düz Anlatım, Soru-Cevap

ARAÇ-GEREÇ: Resim,broşür, film, slayt.

AMAÇ 34: 19.yüzyıl ve sonrası sanat akımları ile ilgili terimler bilgisi.

AMAÇ 35: 19.yüzyıl ve sonrası sanat akımları ile ilgili olgular bilgisi.

AMAÇ 36: 19.yüzyıl ve sonrası sanat akımları ile ilgili terimler bilgisi.

AMAÇ 37: 19.yüzyıl ve sonrası sanat akımları arasındaki ilişkiyi kavrama gücü.

İŞLENİŞ

SÜRE: 400’ (Ders Saati)

“19. Yüzyıl ve Sonrası Sanat Akımları” ünitesinin yukarıdaki amaçlar doğrultusunda, aşağıda çıkarılan şemaya göre işlenmesi uygun görülmüştür.

A) SANATÇILARLA İLGİLİ İŞLENİŞ:

1. Sanatçının adı
2. Yaşadığı dönem ve ülke
3. Çağdaşları ve etkilediği sanatçılar
4. Sanat anlayışı
5. Eserleri
6. Eserlerin özellikleri (Malzeme,Teknik, Konu, Kompozisyon)
7. Sanata ve çağına getirdiği özellikler (Resim sanatındaki yeri ve önemi)
8. Sonuç (değerlendirme)

B) AKIMLARLA İLGİLİ İŞLENİŞ

- 1.Akımın adı
- 2.Akımın öncü sanatçıları
- 3.Akımın özellikleri (Akımın ortaya çıktığı Ülke, akımın ortaya çıktığı yüzyıl, akımın üslup özellikleri, akımın toplumda oluşturduğu yankılar, diğer akımlara olan etkisi)
- 4.Akıma bağlı sanatçıların eserleri ve özellikleri.

III. SINIF AMAÇLARI (11.SINIF)

Amaç 1: Orta Asya Türk İslam Ve Selçuklu Öncesi Türk İslam Sanatları İle ilgili Terimler Bilgisi

Amaç 2: Orta Asya Türk Devletlerini Temel Özellikleri Bilgisi

Amaç 3: Orta Asya Türk Sanatındaki Türler Bilgisi

Amaç 4: İslam Sanatı Bilgisi

Amaç 5: İslam Sanatındaki Yapı Türleri ve Süsleme Özellikleri Bilgisi

Amaç 6: Selçuklu Öncesi Türk İslam Devletleri Bilgisi

Amaç 7: Selçuklu Öncesi Türk İslam Mimari Bilgisi

Amaç 8: Büyük Selçuklu Devletinin Kuruluş Ve Gelişimi Bilgisi

Amaç 9: Büyük Selçuklu Mimari Bilgisi

Amaç 10: Büyük Selçuklu Sanatının, Türk Ve İslam Sanatındaki Yerini ve Önemi Kavrama Gücü

Amaç 11: Anadolu Selçuklu Sanatında Geçen Terimler Bilgisi

Amaç 12: Anadolu Selçuklu Sanatına Toplu Bakış Bilgisi

Amaç 13: Anadolu Selçuklu Yapılarını Sınıflandırabilme

Amaç 14: Anadolu Selçuklu Sivil ve Dini Mimarisinin Temel Özellikleri Bilgisi

Amaç 15: Anadolu Selçuklu Mimari Ve Süsleme Sanatını Kavrama Gücü

Amaç 16: Beylikler Sanatının Genel Özellikleri Bilgisi

Amaç 17: Beylikler Sanatıyla İlgili Olgular Bilgisi

Amaç 18: Beylikler Sanatını Kavrama Gücü

Amaç 19: Osmanlı Sanatıyla ilgili Terimler Bilgisi

Amaç 20: Osmanlı Sanatının Gelişim Evreleri Bilgisi

Amaç 21: Osmanlı Mimarisini Sınıflandırabilme

Amaç 22: Erken Osmanlı Sanatı Bilgisi

Amaç 23: Klasik Osmanlı Mimari Bilgisi

Amaç 24: Klasik Osmanlı Sanatı İçinde Mimar Sinan'ın Yeri Ve Önemi Kavrama Gücü

Amaç 25: Geç Dönem Osmanlı Sanatı Bilgisi

Amaç 26: Osmanlı Mezar Anıtlarına (Türbe) Toplu Bakış Bilgisi

Amaç 27: Osmanlı Medreseleri Bilgisi

Amaç 28: Osmanlı Sivil Mimari Bilgisi

Amaç 29: Türk El Sanatları İle İlgili Terimler Bilgisi

Amaç 30: Türk El Sanatları Bilgisi

Amaç 31: Türk El Sanatı İçinde El Sanatlarının Yerini Ve Önemini Kavrama Gücü

Amaç 32: Xx.Yüzyılın Başından Günümüze Kadar Gelişerek Gelen Türk Mimari Bilgisi

Amaç 33: Cumhuriyet Dönemi Heykel (Yontu) Sanatı Bilgisi

Amaç 34: Başlangıcından Günümüze Türk Resim Anlayışını Açıklayabilme

Amaç 35: Türk Minyatür Sanatı İle Xix. Yüzyıl Sonrasında Gelişen Türk Resmi Arasındaki Değişimi Kavrayabilme

III. SINIF SANAT TARİHİ MÜFREDAT PROGRAMI (11.SINIF)

ÜNİTE I

ÜNİTE ADI: TÜRKLER ANADOLU'YA GELMEDEN ÖNCE TÜRK SANATININ GEÇİRDİĞİ EVRELERE GENEL BAKIŞ

AMAÇ 1: Orta Asya Türk-İslam ve Selçuklu öncesi Türk-İslam sanatları ile ilgili terimler bilgisi.

DAVRANIŞLAR:

- a. Bir terimin tanımını yazma/söyleme.
- b.Tanımı verilen bir terimin ne olduğunu yazma/söyleme.

AMAÇ 2: Orta Asya Türk devletlerinin temel özellikleri bilgisi.

DAVRANIŞLAR:

1. Orta Asya Türk devletlerinin adlarını yazma/söyleme.
2. Orta Asya Türk devletlerinin merkezlerini ve yüzyılını yazma/söyleme.
3. Orta Asya Türk devletlerinin dini inanışlarını ve toplum yapılarını yazma/söyleme.

AMAÇ 3: Orta Asya Türk sanatındaki türler bilgisi.

DAVRANIŞLAR:

1. Orta Asya Türk sanatındaki sanat türlerinin adlarını yazma/söyleme.
2. Sanat türlerine ait örnekleri yazma/söyleme.

AMAÇ 4: İslam Sanatı bilgisi.

DAVRANIŞLAR:

1. İslam sanatının ortaya çıktığı bölge, merkez ve yüzyılı yazma/söyleme.
2. Müslümanlığın (dinsel faktörün) İslam sanatının gelişimdeki rolünü yazma/söyleme.

AMAÇ 5: İslam Sanatındaki yapı türleri ve süsleme özellikleri bilgisi.

DAVRANIŞLAR:

1. İslam Sanatı yapı türlerini yazma/söyleme.
2. İslam Sanatı yapı türlerindeki plan gelişimini yazma/söyleme.

3. İslam Sanatı yapı türlerine ait örnekleri yazma /söyleme.
4. İslam Sanatı örneklerinin özelliklerini yazma/söyleme.
5. İslam Sanatındaki süslemelerin teknik ve kompozisyon özelliklerini yazma/söyleme.

-ATATÜRK'ÜN KİŞİSEL ÖZELLİKLERİ VE ÇEŞİTLİ YÖNLERİ

-ATATÜRKÇÜ DÜŞÜNCEDE ÖZELLİK TAŞIYAN ÖNEMLİ YAKLAŞIMLAR

AMAÇ 6: Selçuklu öncesi Türk-İslam devletleri bilgisi.

DAVRANIŞLAR:

1. Selçuklu öncesi Türk-İslam devletlerinin (Karahanlı-Gazneli) adlarını yazma/söyleme.
2. Selçuklu öncesi Türk-İslam devletlerinin merkezlerini ve yüzyılını yazma/söyleme.

AMAÇ 7: Selçuklu öncesi Türk-İslam mimari bilgisi.

DAVRANIŞLAR:

1. Selçuklu öncesi Türk-İslam sanatındaki dini mimarinin örneklerini yazma/söyleme.
2. Dini mimari örneklerinin Türk-İslam sanatına kazandırdığı yenilikleri yazma/söyleme.
3. Selçuklu öncesi Türk-İslam sanatındaki sivil mimarideki yapı türlerini yazma/söyleme.
4. Yapı türlerinin örneklerini yazma/söyleme.
5. Yapı türlerinin özelliklerini yazma/söyleme.

KONU BAŞLIKLARI

A) ORTA ASYA TÜRK DEVLETLERİNİN SANATI

1. Hun Sanatı
2. Göktürk Sanatı
3. Uygur Sanatı

B) İSLAM MİMARİSİNİN GELİŞİMİ

1. Hz. Muhammed ve Dört Halife (Erken Dönem İslam Sanatı)
2. Emevi Sanatı (dini mimari, sivil mimari)
3. Abbasi Sanatı (dini mimari, sivil mimari)
4. Fatimi ve Memlük Sanatı

C) SELÇUKLU ÖNCESİ TÜRK-İSLAM MİMARİSİNİN GELİŞİMİ

1. Karahanlı Sanatı
2. Gazneli Sanatı

SÜRE: 400' (10 Ders Saati)

YÖNTEM: Düz Anlatım, Soru-Cevap

ARAÇ GEREÇ: Harita, konuyla ilgili film ve slaytlar.

AMAÇ 1: Orta Asya Türk-İslam ve Selçuklu Öncesi Türk-İslam sanatları ile ilgili terimler bilgisi.

AMAÇ 2: Orta Asya Türk Devletlerinin temel özellikleri bilgisi

AMAÇ 3: Orta Asya Türk Sanatındaki türler bilgisi.

İŞLENİŞ:

SÜRE: 80' (2 Ders Saati)

1. “Orta Asya nerededir? Bu bölgede yerleşmiş olan hangi devletleri tanıyorsunuz?” soruları sorulur.
2. Bu derste, Türk ve İslam sanatının temelini oluşturan Orta Asya Türk sanatının önemi ve özelliklerinin üzerinde durulacağı söylenir.
3. Tahtaya, Orta Asya Türk devletlerinin adları yazılır. Bu devletlerin merkezleri yüzyılları uygun yerlere yazılır.
4. Orta Asya Türk sanatındaki sanat türleri açıklanır ve tahtaya alt alta yazılır.
5. Öğrencilere, “Dini inanışların ve toplum yapısının bu türlerin gelişimini nasıl etkilemiştir?” sorusu yöneltilir.
6. Bu açıklamalardan sonra, belirtilen bu devletlerin sanat eserlerinin ve özelliklerinin ayrı ayrı açıklanacağı öğrencilere söylenir.
7. Hun Sanatında geçen; kurgan, aplike, stilizasyon ve perspektif terimleri açıklanır. Kurganlardan çıkan eserler (halı, maden) hakkında açıklama yapılır.
8. Bu dönem maden sanatındaki malzeme, üslup ve teknikler belirtilerek, günümüzde sergilendiği müzeler hakkında bilgi verilir. Çadır sanatının, ilerideki Türk Mimari ve süsleme sanatına etkileri açıklanır.
9. Göktürk sanatının gelişiminde görülen yazıtların (kitabelerin) Türk Edebiyatındaki ve Türk tarihindeki önemi üzerinde durularak Sanat Tarihindeki özellikleri açıklanır.

“Balbal” terimi açıklanarak Göktürk heykel sanatının konu ve malzeme özellikleri söylenir.

10. Yapılan açıklamalarla ilgili varsa resim, slayt gösterilerek Uygur sanatına geçilir.

11. Yerleşik hayata geçiş yapan Uygurlar döneminin mimarisinde ortaya çıkan yapı tiplerinin ve mimari öğelerin (kubbe, tromp, Türk Üçgeni, niş) tanımları ve özellikleri resim ve slaytlarla açıklanır. Bu yapı tipleri ve öğelerin, ilerideki Türk sanatında da kullanılacağı belirtilir.

12. Uygur resim sanatını tekniklerinin minyatür ve fresko olduğu belirtilerek “fresko” teriminin tanımı yapılır.

13. Bu teknikteki örneklerin renk, kompozisyon ve konu özellikleri açıklanır. Konu ile ilgili resim ve varsa slayt gösterilir.

DEĞERLENDİRME:

1. Orta Asya Türk devletlerinin isim ve merkezlerini sıralayınız.
2. Orta Asya Türk devletlerindeki maden sanatında görülen üslup ve teknikleri açıklayarak örnekler veriniz.
3. Göktürk kitabelerinin Türk kültüründeki yeri ve önemini belirtiniz.
4. Balbal terimini tanımlayarak, Türk sanatındaki yerini söyleyiniz.
5. Uygur mezar yapılarında görülen örtü sistemini belirterek, bu mezarların bulunduğu yeri söyleyiniz.
6. Uygur resimlerindeki teknikleri açıklatınız.
7. Fresko ve minyatürlerdeki konu, kompozisyon ve renk anlayışın belirtiniz.

AÇIKLAMALAR:

1. Ünite içinde yer alan İslam ve Selçuklu öncesi Türk İslam sanatı konularının bu ünite örnek alınarak işlenmesi uygun görülmüştür.
2. Bu işleniş sırasında İslam sanatından verilecek örneklerin:
 - Basra- Küfe Camileri
 - Şam Emeviye Camii
 - Kayrevan Seyd-i Ukba Camii
 - Kubbet el Sahra Camii
 - Mescid-ül Aksa
 - Kuseyr Amra Sarayı
 - Mışatta Sarayı

- Kordoba Camii
- Elhamra Sarayı
- Samarra Ulu Camii
- Ukheydir Sarayı
- Balkuvara Sarayı
- Kubbet üs Süleybiye
- El Ezher Camii
- Sultan Hasan Medresesi
- Hazer Camii
- Leşker-i Bazar
- III. Mesut Zafer Kulesi vb. olması önerilir.

3. Ünite içinde açıklaması uygun olan “Taç Mahal” yapısının ödev çalışması olarak öğrenciler verilmesi uygundur.

ÜNİTE II

ÜNİTE ADI: BÜYÜK SELÇUKLU SANATI

AMAÇ 8: Büyük Selçuklu Devleti’nin kuruluş ve gelişimi bilgisi.

DAVRANIŞLAR:

1. Büyük Selçuklu Devleti’nin kuruluş ve yıkılış tarihini yazma/söyleme.
2. Büyük Selçuklu sultanlarının adlarını yazma/söyleme.
3. Büyük Selçuklu sultanlarının devletin kuruluşundaki ve gelişimindeki rolünü yazma/söyleme.
4. Büyük Selçuklu Devleti’nin yayıldığı bölgeleri ve merkezleri yazma/söyleme.

AMAÇ 9: Büyük Selçuklu mimari bilgisi

DAVRANIŞLAR:

1. Büyük Selçuklu mimarisini etkileyen sanatları ve bu etkileşimlerin sonuçlarını yazma/söyleme.
2. Büyük Selçuklu mimarisinin getirdiği yapı türlerini yazma/söyleme.
3. Büyük Selçuklu mimarisindeki yapı türlerine ait örnekleri yazma/söyleme.
4. Büyük Selçuklu yapı örneklerinin plan ve süsleme özelliklerini yazma/söyleme.

AMAÇ 10: Büyük Selçuklu sanatının, Türk İslam sanatındaki yerini ve önemini kavrama gücü.

DAVRANIŞLAR:

1. Adı verilen bir devletin, Büyük Selçuklu sanatına olan etkilerini yazma/söyleme.
2. Verilen bir eserde, Büyük Selçuklu mimarisinin özelliklerini yazma/söyleme.
3. Verilen bir eserde, Selçuklu süsleme sanatının özelliklerini yazma/söyleme.
4. Büyük Selçuklu sanatının getirdiği yenilikleri yazma/söyleme.

KONU BAŞLIKLARI:

MİMARİ

- a. Dini mimari (cami, medrese, türbe)
- b. Sivil mimari (ribatlar)

SÜRE: 160 Dakika (4 Ders Saati)

YÖNTEM: Düz Anlatım, Soru-Cevap

ARAÇ-GEREÇ: Konu ile ilgili slayt ve filmler.

AMAÇ 8: Büyük Selçuklu Devleti'nin kuruluş ve gelişimi bilgisi.

AMAÇ 9: Büyük Selçuklu mimari bilgisi

İŞLENİŞ:

SÜRE: 160' (4 Ders Saati)

1. İslam Sanatı içinde Türk sanatının ortaya çıkışının Büyük Selçuklular zamanında olduğu, Karahan ve Gazne sanatlarında görülen yeniliklerin gelişiminin de yine Büyük Selçuklularla gerçekleştirildiği belirtilir. Bu nedenle bu derste İran'daki Türk eserlerinin tanıtımının amaçlandığı öğrencilere söylenir.
2. Öğrencilere Tarih dersinden bu dönem hakkında neler bildikleri sorulur.
3. Tahtaya Büyük Selçuklu döneminin yüzyılları, sultanları, merkezleri yazılır.
4. Daha önceki derste işlenen Karahan ve Gazne dönemi ile ilgili öğrendikleri öğrenciler sorulur.
5. Büyük Selçuklu döneminde hangi yapı türlerinin olabileceği ve kullanılan malzemenin ne olduğu sorulur.

6. Konu ile ilgili slayt ve resimlerle Büyük Selçuklu yapı türleri olan camiler, minareleri medreseler, mezar anıtları ve ribatlar tanıtılır.
7. Bu yapı türlerinden özellikle dört eyvanlı cami-medrese şeması çizilerek öğrencilerden bu plan şemasının açıklaması istenir.
8. Bu plan tipinin önemi ve özelliğinin ne olabileceği sorulur.
9. açıklaması yapılan bu plan tipini izleyen diğer örneklerden de söz edilir.
10. Büyük Selçuklu sanatının bir diğer yapı türü olan mezar anıtları (kümbet, Türbe) tahtaya şematik olarak çizilir. Bölümleri gösterilerek açıklanır. Başlıca örnekler verilir.
11. Öğrencilere bu mezar anıtlarının mimari şekil ve süslemelerinin Orta asya çadır sanatı ile olan ilişkileri sorulur.
12. Büyük Selçuklu sanatı sivil mimari yapı türü olan “Ribatlar” resim ve slaytlarla tanıtılır. Başlıca örnekleri söylenir.

DEĞERLENDİRME:

1. Büyük Selçuklular’ın hangi yüzyıllarda nerede yaşadıklarını söyleyiniz. 2.Büyük Selçuklu mimarisinde kullanılan malzemeyi ve yapı türlerini belirtiniz. 3.Büyük Selçuklu yapılarında kullanılan dört eyvan şemasının önemini ve özelliğini belirterek bu plan şemasında yapılmış olan eserlere örnekler veriniz.
4. Bu döneme ait kümbet şeması çizerek, bölümlerini gösteriniz.
5. Büyük Selçuklu Türbelerine örnek vererek, özelliklerini sıralayınız.
6. Ribat nedir? İşlevini açıklayınız.

ÜNİTE III

ÜNİTE ADI: ANADOLU SELÇUKLU SANATI

AMAÇ 11: Anadolu Selçuklu sanatında geçen terimler bilgisi.

DAVRANIŞLAR:

1. Konuda geçen bir terimi yazma/ söyleme.
2. Tanımı verilen bir terimin ne olduğunu yazma/söyleme.

AMAÇ 12: Anadolu Selçuklu Sanatına toplu bakış bilgisi.

DAVRANIŞLAR:

1. Anadolu Selçuklu döneminde kurulan beylikler adlarını, merkezlerini yazma/söyleme.
2. Anadolu Selçuklu döneminin tarihsel gelişimini ve yüzyılını yazma/söyleme.

AMAÇ 13: Anadolu Selçuklu yapılarını sınıflandırabilme.

DAVRANIŞLAR:

1. Anadolu Selçuklu dini ve sivil mimarisindeki yapı türlerini yazma/söyleme.
2. Anadolu Selçuklu dini mimarisindeki yapı türlerinin plan tiplerini yazma/söyleme.

AMAÇ 14: Anadolu Selçuklu sivil ve dini mimarisinin temel özellikleri bilgisi.

DAVRANIŞLAR:

1. Dini mimari (cami, medrese, türbe) örneklerini yazma/söyleme.
2. Bu örneklerin malzeme, plan, süsleme özelliklerini yazma/söyleme.
3. Sivil mimari (kervansaray, saray, köşk) örneklerini yazma/söyleme.
4. Sivil mimari örneklerinin özelliklerini yazma/söyleme.
5. Eserlerde görülen süslemelerin, yapıların hangi bölümlerinde yer aldığını yazma/söyleme.

AMAÇ 15: Anadolu Selçuklu mimari ve süsleme sanatını kavrama gücü.

DAVRANIŞLAR:

1. Verilen bir mimari örneğin özelliklerini yazma/söyleme.
2. Plan tip belirtilen bir mimari eserin örneğini yazma/söyleme.
3. Verilen bir mimari eserdeki süsleme sanatı özelliklerini yazma/söyleme.

KONU BAŞLIKLARI:

MİMARİ:

- a. Dini Mimari (cami, medrese, mezar anıtları)
- b. Sivil Mimari (kervansaraylar, saray ve köşkler)

SÜRE: 80' (2 Ders Saati)

- 1.Öğrencilere 1071 tarihinin Anadolu Türk tarihi ve kültüründeki yeri ve önemi sorulur.

2. Anadolu Selçuklu sanatının gelişiminde önemli bir rolü üstlenen Büyük Selçuklu sanatının kökeninde Orta Asya Türk ve İslam sanatlarının etkisinin önemli olduğu, bu gelişimin Anadolu’da farklı bir senteze ulaştığı, Anadolu’daki uygarlıklarla olan etkileşim sonucunda da özgün bir Anadolu-Türk sanatının ortaya çıktığı söylenir. Bu nedenle amacımızın bu eserleri tanıtmak olduğu söylenir. Anadolu’da yaşamış olan uygarlıkların ortaya çıkartılıp eserlerin incelenmesi için yapılan arkeolojik çalışmaların Atatürk tarafından başlatıldığı açıklanarak, Atatürk’ün Türk Kültürü ve Tarihi hakkında görüş ve düşünceleri, özdeyişlerinden örnekler verilerek anlatılır.

3. Anadolu’da kurulan ilk Türk beyliklerinin adları, yerleşim merkezleri bölgelere göre tahtaya yazılarak dönemin kısaca tarihinden ve yüzyılın özelliklerinden söz edilir.

4. Anadolu Selçuklu Sanatı’nda görülen mimari yapı türleri gruplanır.

5. bu dönemde kullanılan malzeme özellikleri belirtilir.

6. Bundan sonraki derslerde yapı türlerini tek tek ele alınarak plan ve süsleme özelliklerinden söz edilerek işleneceği söylenir.

DEĞERLENDİRME:

1. Anadolu’da özgün bir Türk sanatının ortaya çıkışını tarih ve olaylarıyla açıklayınız.
2. Anadolu’da kurulan ilk Türk Beylikleri hangileridir? Söyleyiniz.
3. Bu beyliklerin merkezleri nelerdir? Açıklayınız.
4. Anadolu Selçuklu sanatında görülen mimari yapı türleri hangileridir? Sıralayınız.
5. Anadolu Selçuklu sanatında kullanılan malzeme ve bu malzemelerin özellikleri nelerdir? Açıklayınız

AÇIKLAMALAR:

1. Anadolu Selçuklu eserleri, aşağıda belirtilen şemada olduğu gibi incelenebilir. ÖRNEK: DİVRİĞİ ULU CAMİİ

1. Eserin yeri.
2. Tarihçesi (kitabedeki bilgiler)
3. Malzeme
4. Plan tipi
5. Süsleme
6. Türk sanatındaki yeri ve önemi

ÜNİTE IV

ÜNİTE ADI: BEYLİKLER SANATI

AMAÇ 16: Beylikler sanatının genel özellikleri bilgisi.

DAVRANIŞLAR:

1. Beylikler döneminin adını, yerleşim bölgesini ve yüzyılını yazma/söyleme.
2. Beylikler döneminin, Selçuklu ve Osmanlı sanatı içinde ara geçiş dönemi olduğunu yazma/söyleme.
3. Beylikler sanatının mimari ve süsleme alanında getirdiği yenilikleri yazma/söyleme.
4. Beylikler döneminde gelişen plan tiplerini çizme/söyleme.

AMAÇ 17: Beylikler sanatıyla ilgili olgular bilgisi.

DAVRANIŞLAR:

1. Beylikler dönemine ait eserlerin adlarını yazma/söyleme.
2. Verilen bir eserin yerini ve tarihini beyliğini yazma/söyleme.
3. Verilen bir eserde, beylikler döneminin getirdiği yenilikleri yazma/söyleme

AMAÇ 18: Beylikler sanatını kavrama gücü.

DAVRANIŞLAR:

1. Verilen bir eserde döneme ait yeniliği yazma/söyleme.
2. Verilen yeni özelliğin örneğini yazma/söyleme.

KONU BAŞLIKLARI:

1. BEYLİKLERİN ORTAYA ÇIKIŞI
2. BEYLİKLERİN MİMARİ VE SÜSLEMeye GETİRDİĞİ YENİLİKLER.

SÜRE: 80' (2 Ders Saati)

YÖNTEM: Düz anlatım, soru-cevap.

ARAÇ-GEREÇ: Konuyla ilgili film ve slaytlar.

AMAÇ 16: Beylikler sanatının genel özellikleri bilgisi.

AMAÇ 17: Beylikler sanatıyla ilgili olgular bilgisi.

AMAÇ 18: Beylikler sanatını kavrama gücü.

İŞLENİŞ:**SÜRE:** 80' (2 Ders Saati)

1. “Selçuklu Devleti’nin zayıflamasıyla ortaya çıkan beylikler hangileridir? Bu Beylikler Dönemi’nin Anadolu Türk tarihinde ve kültüründeki önemi nedir?” sorusu öğrencilere yöneltilir.
2. Amacımızın, “Anadolu’da farklı coğrafi bölgelerde değişen ve gelişen, Osmanlı Sanatı’na temel oluşturan Beylikler Sanatı’nı belirgin özellikleriyle tanıtmak” olduğu söylenir.
3. Bu dönemin Osmanlı Sanatı’nı hazırlayıcı bir geçiş dönemi olduğu vurgulanarak, önemli beyliklerin adları bölge ve tarihler tahtaya yazılır.
4. Bu dönemde ortaya çıkan yenilikler maddeler halinde açıklanır.
5. Yeniliklerin görüldüğü örnekler, resim ve ya slaytlarla anlatılır.
6. Belli başlı eserlerin planları tahtaya çizilir.
7. bu döneme ait bir eserin resmi ve ya slaytı gösterilerek, özelliklerinin ne olduğu sorulur.

DEĞERLENDİRME:

1. Anadolu’da kurulan beylikleri sıralayınız.
2. Beylikler Dönemi’nin Türk Sanatı’ndaki yerini ve önemini belirtiniz.
3. Beyliklerin Türk sanatı’na getirdiği yenilikleri sıralayınız.
4. Belirtilen yenilikleri örneklerle açıklayınız.
5. Anadolu Selçuklu üslubu ile Beylik üslubunun farklı yönlerini sıralayınız.

ÜNİTE V**ÜNİTE ADI: OSMANLI SANATI****AMAÇ 19:** Osmanlı Sanatı ile ilgili terimler bilgisi.**DAVRANIŞLAR:**

1. Bir terimin tanımını yazma/söyleme.
2. Tanımı verilen bir terimin ne olduğunu yazma/söyleme.

AMAÇ 20: Osmanlı Sanatı'nın gelişim evreleri bilgisi.

DAVRANIŞLAR:

1. Osmanlı Sanatı'nın gelişim evrelerini yazma/söyleme.
2. Bu evrelerin merkezlerini ve yüz yılarını yazma/söyleme.
3. Bu merkezlerin önemini yazma/söyleme.

AMAÇ 21: Osmanlı Mimarisini sınıflandırabilme.

DAVRANIŞLAR:

1. Osmanlı mimarisini dini ve sivil mimari olarak gruplandırarak yazma/söyleme.
2. Bu gruplar içerisindeki yapı tiplerini yazma/söyleme.

AMAÇ 22: Erken Osmanlı sanatı bilgisi.

DAVRANIŞLAR:

1. Erken Osmanlı dini mimarisindeki plan tiplerini yazma/söyleme.
2. Cami plan tiplerine örnek yazma/söyleme.
3. Verilen bir örneğin mimari ve süsleme özelliklerini yazma/söyleme.
4. Verilen bir örneğin mimari ve teknik özelliklerini yazma/söyleme. (1186)

AMAÇ 23: Klasik Osmanlı mimari bilgisi.

DAVRANIŞLAR:

1. Klasik Osmanlı dini mimarisindeki mekan gelişimine göre plan tiplerini yazma/söyleme.
2. Plan tiplerine ait örnekleri ve mimarını yazma/söyleme.
3. Verilen örneklerin mimari ve süsleme özelliklerini yazma/söyleme.

AMAÇ 24: Klasik Osmanlı sanatı içinde Mimar Sinan'ın yerini ve önemini kavrama gücü.

DAVRANIŞLAR:

1. Mimar Sinan'ın Türk mimarisine getirdiği yenilikleri yazma/söyleme.
2. Verilen bir eserde Mimar Sinan'ın getirdiği yenilikleri yazma/söyleme.

AMAÇ 25: Geç Dönem Osmanlı Sanatı bilgisi.

DAVRANIŞLAR:

1. Geç dönem Osmanlı sanatına yansıyan yeni üslupları yazma/söyleme.

2. Belirtilen üslupların yüzyılını ve özelliğini yazma/söyleme.
3. Geç dönem ve üsluplarla ilgili örnekleri yazma/söyleme.
4. Örneklerin mimari ve süsleme özelliklerini yazma/söyleme.
5. Eserlerin mimarını yazma/söyleme.

AMAÇ 26: Osmanlı mezar anıtlarına (türbe) toplu bakış bilgisi.

DAVRANIŞLAR:

1. Osmanlı türbelerindeki mimari özelliği yazma/söyleme.
2. Türbelerin süsleme özelliklerini yazma/söyleme
3. Osmanlı türbelerine ait örnekleri yazma/söyleme.
4. Örneklerin yerini, tarihini, mimarını ve özelliklerini yazma/söyleme.
5. Mimar Sinan'ın Osmanlı türbelerine getirdikleri yenilikleri yazma/söyleme.

AMAÇ 27: Osmanlı medreseleri bilgisi.

DAVRANIŞLAR:

1. Külliyele ilgili olarak gelişen medreselerin örneklerini yazma/söyleme.
2. Örnekleri, yer, tarih ve mimari özellikleriyle yazma/söyleme.

AMAÇ 28: Osmanlı sivil mimari bilgisi.

DAVRANIŞLAR:

1. Sivil mimari türlerini yazma/söyleme.
2. Türlerin mimari ve süsleme özelliklerini yazma/söyleme.
3. Sivil mimari örneklerini yazma/söyleme.
4. Örneklerin özelliklerini yazma/söyleme.

KONU BAŞLIKLARI:

A) DİNİ MİMARİ (Cami, Medrese, Türbe)

1. Erken (ilk) Dönem Osmanlı Sanatı
2. Klasik Dönem Osmanlı Sanatı -Sinan Öncesi
 - Mimar Sinan ve Eserleri
 - Mimar Sinan Sonrası
3. Geç Dönem Osmanlı Sanatı

B) SİVİL MİMARİ (Saray, Köşk, Kervansaray, Han, Bedesten, Çeşme, Sebil)

SÜRE: 720' (18 Ders Saati)

YÖNTEM: Düz anlatım, soru-cevap.

ARAÇ-GEREÇ: Konu ile ilgili film veya slaytlar.

A) ERKEN OSMANLI SANATI

AMAÇ 19: Osmanlı Sanatı ile ilgili terimler bilgisi.

AMAÇ 20: Osmanlı Sanatı'nın gelişim evreleri bilgisi.

AMAÇ 21: Osmanlı Mimarisini sınıflandırabilme.

AMAÇ 22: Erken Osmanlı sanatı bilgisi.

İŞLENİŞ:

SÜRE: 240' (6 Ders Saati)

1. Bu derste Osmanlı sanatındaki gelişimin merkez ve yüzyıllara göre açıklanacağı söylenir.
2. Öğrencilere, Osmanlıların kuruluşundaki en önemli merkezlerin adları sorulur ve bu merkezlerdeki eserlerden örnekler vermeleri istenir.
3. Osmanlı sanatını dönemleri, merkez ve tarihleriyle tahtaya yazılır.
4. Bu merkezlerle ilgili, resim, varsa slayt gösterilerek, merkezlerin Osmanlı sanatındaki yerinin ve öneminin ne olduğu sorulur (İznik, Bursa, Edirne gibi).
5. Merkez ve yüzyılların açıklanmasından sonra, dersimizin bu bölümünde Erken Osmanlı eserlerindeki plan ve süsleme özelliklerinin açıklanacağı belirtilir.
6. resmi ve planı gösterilen erken Osmanlı eseriyle (İznik Yeşil Cami gibi) bu dönemin plan tipinin özelliklerinin açıklanması istenir.
7. Verilen örnekler çoğaltılarak dönemim plan tipleri açıklanır.
8. Plan tipine uygun örnekler, şema çizilerek anlatılır.
9. Bursa Ulu Cami ve Edirne Eski Cami çok kubbeli plan, Bursa Yeşil Cami Ters T veya zaviye planda yapıldıkları belirtilir.
10. Konuda geçen zaviye, exedra, almasıık, külliye terimlerinin tanımı yapılır. Bunlarla ilgili resimler gösterilerek tanımlanan terimleri bulmaları istenir.
11. İznik ve Bursa yapılarındaki plan tiplerinin, Edirne Üç Şerefeli Cami ile farklılaştığı, bu farklılığın merkezi plan şemasının başlangıcı olması ve klasik Osmanlı mimarisine geçişi gösterdiği söylenir.
12. Klasik döneme geçiş eserleriyle dönemin mimari anlayışının açıklanacağı belirtilir.

13. Bir önceki konunun (erken Osmanlı mimarisi) hatırlatılmasından sonra, üç önemli geçiş eserinin (Edirne Üç Şerefeli Camii, Eski Fatih Camii; Beyazıt Külliyesi) planları tahtaya çizilir.

14. Çizilen plan üzerinde eserlerin özellikleri açıklanır.

15. Yapıların dış görünüşlerinin resimleri ve ya slaytları gösterilerek malzeme ve süslemeleri açıklanır.

16. Edirne Üç Şerefeli Cami’de görüldüğü gibi, merkezi planlı şemanın belli bir sisteme göre geliştiği belirtilir. Sistemdeki dörtgen (kare), altıgen, sekizgen ayaklar üzerine oturan merkezi planlı kubbeli mekan anlayışının olduğu söylenir.

17. Bu sistem ve mekan anlayışına uygun örnekler verilir.

18. Klasik döneme geçiş eserleriyle de belirttiğimiz merkezi plan ve ayaklar sisteminin, Mimar Sinan’la doruğa ulaştığı söylenir.

DEĞERLENDİRME:

1. Osmanlı sanatındaki önemli merkezleri ve bu merkezlerin önemini belirtiniz.

SÜRE: 50’ (2Ders Saati)

2. Osmanlı sanatının dönemlerini sıralayınız.
3. Erken Osmanlı döneminin cami planlarını gruplayınız.
4. Erken Osmanlı cami planlarına ait örnekler hangileridir? Söyleyiniz.
5. Zaviye, exedra, külliye terimlerini tanımlayınız.

B) KLASİK OSMANLI MİMARİSİ VE MİMAR SİNAN

AMAÇ 23: Klasik Osmanlı mimari bilgisi.

AMAÇ 24: Klasik Osmanlı sanatı içinde Mimar Sinan’ın yerini ve önemini kavrama gücü.

İŞLENİŞ:

SÜRE: 320’ (8Ders Saati)

1. Klasik Osmanlı mimarisinin özelliklerinin, Mimar Sinan’ın eserleriyle açıklanacağı belirtildikten sonra, öğrencilere Mimar Sinan’ın hayatı ile ilgili sorular sorulur.

2. Sinan'ın esrelerinden örnekler verilir. Aralarından klasik dönemin gelişimini gösteren serler seçilerek bunların planları tahtaya çizilir (İstanbul Şehzade Camii, İstanbul Süleymaniye Camii, Edirne Üç Şerefeli Camii).
3. Eserlerin özellikleri açıklamalar bölümündeki şemaya göre açıklanır.
4. Bu üç örneğin resimleri varsa slaytları gösterilerek mimar Sinan'ın Türk mimarisine getirdiği yenilikleri söylemeleri istenir.
5. Mimar Sinan'ı izleyen dönemde (17.yy), yapılarda plan ve süsleme açısından bir yenilik gelmediği, Sinan'ın yeni klasik dönemin özelliklerinin devam ettiği belirtilerek, bu döneme ait örnekler (İstanbul Sultan Ahmet Camii, İstanbul Yeni Camii gibi) verilir.

DEĞERLENDİRME:

1. Edirne Üç Şerefeli Camii'nin Türk mimarisindeki yeri ve önemini açıklayınız.
2. Edirne Üç Şerefeli Camii'nin plan tipi nedir? Özelliklerini açıklayınız.
3. Edirne Üç Şerefeli Camii'nin süsleme özelliklerini sıralayınız.
4. Merkezi kubbe anlayışı ve ayak sisteminin görüldüğü eserleri sıralayarak bulundukları yerleri yüzyıllarıyla belirtiniz.
5. Sinan'ın hayatını kısaca açıklayınız.
6. Mimar Sinan'ın üç önemli eserini tarih sırasına göre açıklayınız.
7. Şehzade Camii nerede, ne zaman kim tarafından yapılmıştır? Caminin genel özelliklerini sıralayınız.
8. Mimar Sinan sonrası Türk mimarisini gelişim çizgisi ne olmuştur.
9. 17.yüzyıl Osmanlı mimarisine ait örnekleri sıralayınız.

C) GEÇ OSMANLI SANATI

AMAÇ 25: Geç dönem Osmanlı Sanat'ı bilgisi

İŞLENİŞ:

SÜRE: 160' (4 Ders saati)

1. Klasik Osmanlı mimarisiyle ilgili açıklamaların bir özeti yapıldıktan sonra bu dersimizde geç dönem Osmanlı Sanatı'nın özelliklerinin açıklanacağı söylenir.
2. Osmanlı Devleti'nin çöküş dönemiyle paralel olarak gelişen Osmanlı mimarisinde, batıdan gelen üsluplarla bir değişimi olduğu açıklanır.

3. Üsluplar ve özellikleri örnekleriyle belirtilir. Lale Devri, Barok Üslup, Ampir Üslup, Eklektik Dönem, Neoklasik Üslup ve öncüleriyle ilgili örneklerin resimleri (slaytları) gösterilerek özelliklerinin açıklanması istenir.

DEĞERLENDİRME:

1. Geç dönem Osmanlı mimarisine ait üslupları sıralayınız.
2. Geç dönem üsluplarının görüldüğü örnekler hangileridir ? Söyleyiniz.
3. Neoklasik dönemin öncü sanatçıları belirterek, sanatçıların eserlerinden örnek veriniz.

AÇIKLAMALAR:

1. Geç Dönem Osmanlı mimarisinde, Neoklasik dönemin öncüleri olan, Kemalettin Bey ve Vedat Tek'in hayatı ve eserleriyle ilgili araştırma ödevinin verilmesi uygun olur.
2. Osmanlı mimarisindeki eserlerin aşağıdaki şemaya göre incelenmesi uygundur;
Eserin adı, bulunduğu yer: Eserin tarihçesi: Mimarı:
Eserin mimari özellikleri: Malzeme ve teknik özellikleri: Süsleme özellikleri:

ÜNİTE VI

ÜNİTE ADI: TÜRK EL SANATLARI

AMAÇ 29: Türk el sanatları ile ilgili terimler bilgisi.

DAVRANIŞLAR:

1. Bir terimin tanımını yazma/söyleme.
2. Tanımı verilen bir terimin ne olduğunu yazma/söyleme.

AMAÇ 30: Türk el sanatları bilgisi (halı, çini, minyatür, hat)

DAVRANIŞLAR:

1. Türk el sanatlarının türlerini yazma/söyleme.
2. Türk el sanatlarındaki türlerin teknik ve malzeme özelliklerini yazma/söyleme.
3. El sanatlarının renk, konu ve kompozisyon özelliklerini yazma/söyleme.
4. Tarihi süreç içerisinde gelişen örnekleri yazma/söyleme.
5. Örneklerin özelliklerini yazma/söyleme.

6. Minyatür sanatçıların adlarını yazma/söyleme.

AMAÇ 31: Türk sanatı içinde el sanatlarının yerini ve önemini kavrama gücü.

DAVRANIŞLAR:

1. El sanatlarının ortaya çıkış nedenlerini yazma/söyleme.
2. El sanatları ile, toplumsal değişimin el sanatlarına etkisini yazma/söyleme.

KONU BAŞLIKLARI:

1. ÇİNİ SANATI

A) Türk Çini Sanatına Genel Bakış (Tanım ve Teknik)

B) Tarihsel Gelişimi İçinde Türk Çini Sanatı.

a) Selçuklu Çini Sanatı

b) Osmanlı Çini Sanatı

2. HALI SANATI

A) Türk Halı Sanatına Genel Bakış

B) Tarihsel Gelişim İçinde Türk Halı Sanatı

a) Selçuklu Halı Sanatı

b) Osmanlı Halı Sanatı

3. HAT SANATI

4. MİNYATÜR SANATI

A) Türk Minyatür Sanatına Genel Bakış

B) Tarihsel Gelişim İçinde Türk Minyatür Sanatı

a) Selçuklu Minyatürleri

b) Osmanlı Minyatürleri

SÜRE: 360' (9 Ders Saati)

YÖNTEM: Düz anlatım, Soru-cevap

ARAÇ-GEREÇ: Konu ile ilgili film ve slaytlar

TÜRK ÇİNİ SANATI

AMAÇ 29: Türk el sanatları ile ilgili terimler bilgisi.

AMAÇ 30: Türk el sanatları bilgisi (halı, çini, minyatür, hat)

AMAÇ 31: Türk sanatı içinde el sanatlarının yerini ve önemini kavrama gücü.

İŞLENİŞ:

SÜRE: 120' (3Ders Saati)

- 1.“Türk el sanatlarından hangilerini tanıyorsunuz? El sanatlarını nasıl ve neden ortaya çıktığını biliyor musunuz?” soruları öğrencilere sorulur.
2. Dersimizin amacının, “Türk Çini sanatının, başlangıcından günümüze kadar gelişiminin örneklerle açıklanması” olduğu söylenir.
- 3.”Çini nedir? Ülkemizdeki en önemli çini merkezlerini biliyor musunuz?” soruları öğrencilere yöneltilir.
4. Çini teriminin tanımından sonra konu içinde geçen diğer terimlerin tanımı yapılarak şema çizilir (sırlı tuğla, sıratlı, sırüstü, renkli sır, minai).
5. 13. y.y Selçuklu öncesi çini sanatı hakkında kısa bilgi verilerek, Anadolu Selçuklu çinilerinin özelliklerine geçilir.
6. Anadolu Selçuklu çini teknikleri (mozaik çini) açıklanır.
7. Çinilerdeki biçim, renk, konu, kompozisyon özellikleri söylenir.
8. kullanıldığı yerler belirtilerek, bu döneme ait örnekler, resimler, varsa slaytlarla verilir (Kubadabad Sarayı, Konya Karatay, İnce Minareli Mederese vb.).
9. Tarihsel gelişim içinde Türk çini sanatının, Beylikler Dönemi’nde durakladığı, bu döneme ait belirgin özelliğin görülmediği söylenir.
10. Osmanlı çini sanatının kullanıldığı yere göre gruplanması yapılır (duvar çinisi, keramik sanatı).
11. Keramik teriminin tanımı yapılarak, keramik sanatında da çeşitli tekniklerin özelliklerinden söz edilir.
12. Osmanlı duvar çini örneklerinden resimler, slaytlar gösterilerek, renk ve Kompozisyon özellikleri sorulur.
13. Duvar çinilerindeki teknik özellikler açıklandıktan sonra, yüzyılın gelişimine göre örnekler verilir (Bursa Yeşil Türbe, Rüstem Paşa Camii, Sultan Ahmet Camii gibi).
14. Günümüz el sanatlarında, çini sanatını yeri ve önemi nedir? Sorusu öğrencilere yöneltilir.

DEĞERLENDİRME:

1. Türk el sanatlarını sıralayınız.

2. Çin'in tanımını yaparak, tekniklerini sıralayınız.
3. Anadolu Selçuklu çini sanatı örneklerini belirterek, bu dönemin çinilerindeki renk ve kompozisyon özelliklerini açıklayınız.
4. Osmanlı duvar çinilerindeki, renk ve kompozisyon özelliklerini yüzyıllara göre gelişimini açıklayınız.
5. Osmanlı duvar çinilerini görüldüğü örnekleri belirtiniz.
6. Keramik nedir? Tekniklerini sıralayınız.

AÇIKLAMALAR:

1. Türk El Sanatları ile ilgili işlenişler yukarıdaki örneğe göre incelenebilir.

ÜNİTE VII

ÜNİTE ADI: CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRK SANATI

AMAÇ 32: XX. yüzyılın başından günümüze kadar gelişerek gelen Türk mimarisi bilgisi.

DAVRANIŞLAR:

1. 1930'lara kadar Türk mimarisinde görülen üslupları yazma/söyleme.
2. Bu üslup özelliklerini örneklerle yazma/söyleme.
3. Örneklerin sanatçıları yazma/söyleme.
4. 1930'lardan günümüze, Türk mimarisinin gelişimini örneklerle yazma/söyleme.

AMAÇ 33: Cumhuriyet dönemi heykel (yontu) sanatı bilgisi.

DAVRANIŞLAR:

1. Heykel sanatçıları adlarını yazma/söyleme.
2. Türk heykel sanatındaki malzeme, teknik, konu ve kompozisyon özelliklerini yazma/söyleme.

AMAÇ 34: Başlangıcından günümüze Türk resim anlayışını açıklayabilme.

DAVRANIŞLAR:

1. Ressam yetiştiren okulların adlarını yazma/söyleme.
2. Avrupa ve ülkemizde eğitim gören ressamlarımızın adlarını yazma/söyleme.

3. Ressamların bağlı bulundukları akım ya da grupları yazma/söyleme.
4. Sanatçıların eserlerindeki malzeme, teknik, konu ve kompozisyon özelliklerini, anlayışlarını yazma/söyleme.

AMAÇ 35: Türk minyatür sanatı ile XIX.yy sonrasında gelişen Türk resmi arasındaki değişimi kavrayabilme.

DAVRANIŞLAR:

1. Minyatürden sonra Türk resminde oluşan değişimleri (teknik-konu-kompozisyon ve renk) yazma/söyleme.
2. Verilen örneklerde etkileşim ve değişimleri yazma/söyleme.

KONU BAŞLIKLARI :

1. CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRK MİMARİSİ
2. CUMHURİYET DÖNEMİ HEYKEL SANATI
3. CUMHURİYET DÖNEMİ RESİM SANATI

SÜRE: 400' (10 Ders Saati)

YÖNTEM: Grup Çalışması

ARAÇ-GEREÇ: Konu ile ilgili resimler.

AMAÇ 32: XX. yüzyılın başından günümüze kadar gelişerek gelen Türk Mimarisi bilgisi.

AMAÇ 33: Cumhuriyet dönemi Heykel (Yontu) sanatı bilgisi.

AMAÇ 34: Başlangıcından günümüze Türk Resim anlayışını açıklayabilme.

AMAÇ 35: Türk Minyatür Sanatı ile XIX. yy. sonrasında gelişen Türk Resmi arasındaki değişimi kavrayabilme.

İŞLENİŞ:

SÜRE: 400 Dakika (10 Ders Saati)

Bu konunun işlenişi grup çalışması şeklinde, aşağıdaki plana göre yapılacaktır.

1. Grupların oluşturulması. (en fazla 5-6 kişi)
2. Konuların dağılımı.
3. Konulara uygun kaynakların belirlenmesi.

4. Konuların anlatımında dikkate alınacak noktalar

Cumhuriyet dönemi:

- a. Türk mimari - Resim - heykel sanatlarının genel özellikleri.
- b. Döneme ait sanatçılar, sanatçıların eserleri.
- c. Eserlerin genel özellikleri.
- d. Değerlendirme.

AÇIKLAMALAR

1. Bu ünite içinde "Milletlerin Tanınmasında Güzel Sanatların Rolü"nü açıklayan okuma parçasına yer verilmesi uygundur.

EK 4. BAŞARI TESTİNİN HAZIRLANMASINDA GÖRÜŞLERİ ALINAN UZMANLARA AİT BİLGİLER

UZMAN BİLGİLERİ

Başarı değerlendirme testi (ön-son test), Sanat Tarihi alanından üç (3), Eğitim Bilimleri alanından ise bir (1) olmak üzere toplam dört (4) uzman görüşü alınarak hazırlanmıştır.

Söz konusu uzman kişilere ait bilgilere aşağıda yer verilmiştir.

Prof. Dr. Alev ÇAKMAKOĞLU KURU

Gazi Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi Öğretim Üyesi

Doç. Dr. Z. Kenan BİLİCİ

Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi,

Sanat Tarihi Bölümü Öğretim Üyesi

Yrd. Doç. Dr. Sema BİLİCİ

Gazi Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi Öğretim Üyesi

Yrd. Doç. Dr. Sevil BÜYÜKALAN FİLİZ

Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi,

Eğitim Bilimleri Bölümü Öğretim Üyesi

EK 5. KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Adı ve Soyadı:
 ___/___/2010

KİŞİSEL BİLGİLER

1. Cinsiyetiniz.
☐ Kız ☐ Erkek
2. Mezun olduğunuz ortaöğretim programını belirtiniz.
3. Eğitim-öğretim gördüğünüz ortaöğretimde (Lise) Sanat Tarihi dersi aldınız mı?
☐ Evet ☐ Hayır
 (Eğer bu soruya cevabınız evetse 5. ve 6. Soruları cevaplayınız)
4. Sanat Tarihi derslerinize branş öğretmenleri mi yoksa farklı branşlardaki öğretmenler mi girdi?
☐ Evet ☐ Hayır
5. Aldığınız Sanat Tarihi derslerinizin sizi Lisans eğitime tam anlamıyla hazırladığını düşünüyor musunuz?
☐ Evet ☐ Hayır
6. Sizce sanat eğitiminde sanat tarihi donanımı gerekli midir?
☐ Evet ☐ Hayır
7. Sanat Tarihi dersini almadan önce bu alana özel bir ilginiz var mıydı?
☐ Evet ☐ Hayır
8. Ailenizde Sanat Tarihi ile ilgilenenler var mı?
☐ Evet ☐ Hayır
9. Yaşadığınız şehirdeki müze ve tarihi yerleri ziyaret ettiniz mi?
☐ Evet ☐ Hayır

EK 6. BAŞARI (ÖN ve SON TEST) TESTİ**Adı ve Soyadı :****Süre : 25 dk****ÖN-SON TEST**

1. Sanatın başlangıcı olarak kabul edilen ilk resim ve heykel örnekleri hangi döneme aittir?

- a) Neolitik
- b) Paleolitik
- c) Mezolitik
- d) Kalkolitik

2. Anadolu’da bilinen en erken tarihli yerleşme aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Truva
- b) Hacılar
- c) Alacahöyük
- d) Catalhöyük

3. Aşağıdakilerden hangisi sanatın ortaya çıkışıyla ilgili teorilerden biri **değildir**?

- a) Taklit Teorisi
- b) İş Teorisi
- c) Büyü ve din teorisi
- d) Estetik teorisi

4. Tarih öncesi çağlarda gök tanrı ve ana tanrıça inancını sembolize eden kutsal hayvan çifti aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Boğa- Geyik
- b) Aslan-Leopar
- c) Aslan-Keçi
- d) Boğa-Aslan

5. “Sanat” kavramını, “sanatçının duygu ve düşüncelerinin estetik bir biçimde dışa vurumu” olarak tanımlayan sanat kuramı aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Yansıtmacı
- b) Anlatımcı
- c) Biçimci
- d) Duygusal Etki

6. Hitit devletinin başkenti aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Gordion
- b) Hattuşas
- c) Alacahöyük
- d) Sardis

7. Uygarlık tabakalarının binlerce yılda üst üste gelmesiyle oluşan doğal tepelere ne ad verilir?

- a) Tümülüs
- b) Höyük
- c) Kurgan
- d) Akrapol

8. Anadolu’da tarih öncesi çağlarda üretilen tanrı ve tanrıça sembollerine ne ad verilir?

- a) Fibula
- b) Sistrum
- c) Alabastron
- d) İdol

9. Hitit krallarına _____ adı verilir.

10. Hititlerde soylulardan oluşan meclise _____ denir.

11. Yunan şehirlerinde, tapınak ve diğer kutsal mekanların bulunduğu yukarı şehre _____ denir.

12. Frig ve Lidya uygarlıklarında soylular için inşa edilen yığma mezar yapılarına ne ad verilir?

- a) Tümülüs
- b) Kurgan
- c) İntramural
- d) Polis

13. Roma şehirlerinde her türlü siyasi, ticari ve sanatsal aktivitenin gerçekleştirildiği halka açık meydanlara ne ad verilir?

- a) Agora
- b) Megaron
- c) Situla
- d) Forum

14. Batı Anadolu'da Sardisten başlayarak, İran içlerine kadar uzanan 2500 km uzunluğundaki "Kral Yolu" hangi dönemde inşa edilmiştir?

- a) Pers
- b) Hitit
- c) Urartu
- d) Frig

15. Hititlerin başkentinde, yer altına savunma amaçlı yapılmış kaçış tünellerine_____denir.

16. Urartu tapınaklarında, Tanrı heykelinin yer aldığı kutsal bölüme _____denir.

17. Anadolu'daki Yunan Şehirlerine ne ad verilir?

- a) Agora
- b) Arşitraf
- c) Polis
- d) Höyük

18. Roma döneminde, insan ve hayvan dövüşlerinin yaptırıldığı yapılara _____denir.

19. Aşağıdakilerden hangisi klasik dönem Yunan heykeltıraşlarından biri **değildir**?

- a) Myron
- b) Sophokles
- c) Phidias
- d) Polykletias

20. Anadolu'daki Yunan tapınaklarında en çok _____ Sitili sütunlar kullanılmıştır.

21. Dünyanın en eski karayolu ve kanalizasyon sistemi _____ uygarlığında görülür.

22. Sanatın ihtiyaçtan ortaya çıktığı görüşünü savunan sanat teorisi aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Büyü ve din
- b) İş
- c) Taklit
- d) Oyun

23. Tarih çağlarının başlamasına neden olan önemli buluş nedir?

- a) Yazı
- b) Maden
- c) Tekerlek
- d) Mimari

24. Bir Sanat Gelişmesinin “Klasik Dönemi” aşağıdakilerden hangisini ifade eder?

- a) Olgunluk
- b) Ön gelişme
- c) Geçmiş
- d) Gelecek

EK 7. 2009 GÜZEL SANATLAR ve SPOR LİSELERİ YÖNETMELİĞİ

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI GÜZEL SANATLAR VE SPOR LİSELERİ YÖNETMELİĞİ

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

GÜZEL SANATLAR VE SPOR LİSELERİ YÖNETMELİĞİ

Resmî Gazete :16.6.2009/27260, Düzeltme : 23.6.2009/27267
Tebliğler Dergisi : TEMMUZ 2009/2622

Ek ve Değişiklikler:

1) 2.9.2010/27690 RG EYLÜL 2010/2636 TD

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı, güzel sanatlar ve spor liseleriyle ilgili iş ve işlemlere ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Kapsam

MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik, güzel sanatlar ve spor liseleriyle ilgili öğrenci seçimi, kayıt-kabul, nakil, eğitim ve öğretim, yönetimle ilgili iş ve işlemleri kapsar.

Dayanak

MADDE 3 – (1) Bu Yönetmelik, 14/6/1973 tarihli ve 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununun 29 ve 33 üncü maddeleri ile 30/4/1992 tarihli ve 3797 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanunun 2 nci maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4 – (1) Bu Yönetmelikte geçen;

a) Bakanlık: Millî Eğitim Bakanlığını,

b) (Ek bent : 2.9.2010/27690 RG) E-okul: Bakanlığa bağlı okul/kurumlarda eğitim, öğretim ve yönetimle ilgili iş ve işlemlerin mevzuatına uygun olarak elektronik ortamda yürütüldüğü ve bilgilerin muhafaza edildiği sistemi,

c) Veli: Öğrencinin anne, baba veya yasal olarak sorumluluğunu üstlenen kişiyi

ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Kuruluş ve Okulun Amacı

Kuruluş

MADDE 5 – (1) Güzel sanatlar ve spor liseleri, Anadolu lisesi statüsünde olup güzel sanatlar ve spor eğitimi alanında yatılı, gündüzlü ve karma olarak ilköğretim üzerine 4 yıl eğitim ve öğretim yapılan okullardır. Bu okullar, öncelikle güzel sanatlar ve sporla ilgili yükseköğretim kurumlarının bulunduğu yerlerde açılır.

Okulun amacı

MADDE 6 – (1) Öğrencilerin Türk Millî Eğitiminin genel ve özel amaçları yanı sıra güzel sanatlar ve spor alanlarında;

a) İlgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda güzel sanatlar ve spor eğitimi ile ilgili temel bilgi ve beceriler kazanmalarına yönelik eğitim-öğretim görmelerini ve alanlarında başarılı bireyler olarak yetişmelerini,

b) Güzel sanatlar ve sporla ilgili yükseköğretim programlarına hazırlanmalarını,

c) Türk sanat, kültür ve sporuna katkıda bulunan ve başarıyla temsil eden bireyler olarak yetişmelerini,

ç) İş birliği içinde çalışma ve dayanışma alışkanlığı kazanarak takım ruhu ile hareket etmelerini,

d) Alanlarıyla ilgili araştırma yaparak yorum ve uygulama yetkinliğine ulaşabilmelerini,

e) Millî ve milletlerarası sanatsal ve sportif faaliyetleri takip ederek bilgi ve kültürlerini geliştirmelerini,

f) Spor disiplini ve centilmenliği ile sanatçı duyarlılığını benimseyen bireyler olarak yetişmelerini sağlamaktır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Kontenjan, Başvuru, Öğrenci Seçimi, Kayıt-Kabul ve Nakiller

Kontenjan

MADDE 7 – (1) Bir öğretim yılında güzel sanatlarla ilgili alanların her birine alınacak öğrenci sayısı otuzu; spor alanına alınacak öğrenci sayısı ise doksanı geçemez.

(2) Okul yönetimince belirlenen ve il veya ilçe millî eğitim müdürünce uygun görülen, alanlara göre dokuzuncu sınıflara yeni alınacak öğrenci kontenjanı, her ders yılı mayıs ayının son haftası içinde Bakanlığın ilgili öğretim birimine bildirilir ve ilgili birimce ilan edilir.

(3) Sınıf mevcutları otuzu geçemez. Ancak sınıf tekrarı yapan öğrenci bulunması hâlinde bu sayının üzerine çıkılabilir.

Başvuru

MADDE 8 – (1) İlköğretim okulunu o yıl bitirenler yetenek sınavına girmek için tercih ettikleri bir güzel sanatlar ve spor lisesi müdürlüğüne müracaat ederler.

(2) Başvurular, ders kesimiyle başlar ve temmuz ayının üçüncü haftasının son iş gününe kadar devam eder.

(3) Okul müdürlükleri, sınav giriş belgesini (EK- 1) düzenler ve her program için temmuz ayının son haftası içerisinde öğrenci listesini ayrı ayrı ilan eder.

(4) Ülkemizde öğrenim görme şartlarını taşıyan yabancı uyruklu öğrenciler hakkında da diğer öğrenciler gibi işlem yapılır.

Öğrenci seçimi ve kayıt-kabul

MADDE 9 – (1) Öğrenci seçimi, ağustos ayının ilk haftası içerisinde okullarda oluşturulan komisyon tarafından iki aşamalı yetenek sınavı ile yapılır. Sınavlar, resmî tatil günlerine denk gelmesi hâlinde takip eden hafta içerisinde yapılır. Gerekğinde sınavlara cumartesi ve pazar günleri de devam edilir.

(2) Komisyon, okul müdürünün başkanlığında her alan için ayrı ayrı beş alan öğretmeninden oluşturulur. Komisyon üyesinin üçü ilgili okul öğretmenleri, ikisi ise il veya ilçe millî eğitim müdürlüğünce belirlenen diğer okulların öğretmenleri arasından seçilir. Gerekğinde il veya ilçe millî eğitim müdürlüğünce öğretmen görevlendirmesi yapılabilir.

(3) Komisyon, sınavlara ilişkin esaslar ile puanlama ölçütlerini belirler. Değerlendirme, 100 (yüz) tam puan üzerinden yapılır.

(4) Değerlendirme sonunda birinci ve ikinci aşama sınav puanlarının aritmetik ortalaması alınır ve her alan için 50 (elli) puan barajını aşan adaylardan en yüksek puanı alanlardan başlanarak sıralama yapılır. Belirlenen kontenjan kadar asıl ve yedek liste ilan edilir.

(5) Kesin kayıtlar, asıl listeden başlanarak ağustos ayının ikinci haftası içerisinde yapılır. Açık kontenjan bulunması durumunda; yedek listeden puan sırasına göre açık kontenjan kadar kesin kayıt yaptırmaya hak kazananlar tespit edilerek ağustos ayının üçüncü haftasının ilk iş günü mesai saati bitiminde okul müdürlüklerince ilan edilir ve yedek listeden kesin kayıt hakkı kazanan öğrencilerin kayıtları takip eden dört iş günü içerisinde yapılır. Buna rağmen açık kontenjanı bulunan okullar, yedek listeden öğrenci kayıtlarına ağustos ayının son haftasının mesai bitimine kadar devam ederler.

(6) Açık kontenjanı bulunan ancak yedek listesi olmayan veya yedek listede yeterli sayıda öğrenci bulunmayan okullar, eylül ayının ilk haftası içerisinde aynı usulle sınav yaparak öğrenci alır.

(7) Öğretim yılında nakiller dışında öğrenci kayıt ve kabulü yapılmaz.

Nakiller

MADDE 10 – (Değişik : 2.9.2010/27690 RG) (1) Bu okullar arasında öğrenci nakilleri; naklen gidilmek istenilen okulda öğrenim gördüğü alan ve sınıflarda açık kontenjan bulunması hâlinde ilgili okul müdürlüğünce e-okul sisteminden yapılır. Başvuruların açık kontenjandan fazla olması hâlinde 9 uncu sınıflar için ilköğretim diploma puanı, diğer sınıflar için alt sınıf veya sınıflara ait yıl sonu başarı puanlarının aritmetik ortalaması esas alınarak puan üstünlüğüne göre yapılır.

(2) Sınıflar bazında alanlara göre oluşacak açık kontenjanlar, e-okul sisteminden belirtilir.

(3) Nakil başvurusu, öğrencinin öğrenim gördüğü okul müdürlüğüne velisi tarafından

yapılır. Öğrencinin başvurusu okul müdürlüğünce e-okul sisteminden naklen gidilmek istenilen okul müdürlüğüne iletilir.

(4) E-okul sisteminden alınan nakil başvuruları, e-okul kapsamında olmayan okullardan gelen nakil başvuruları ile birlikte bu maddenin birinci fıkrasında belirtilen hükümler doğrultusunda haftanın son iş günü ilgili okul müdürlüğünce değerlendirilir. Nakil için başvuruda bulunan öğrenci sayısının açık kontenjandan fazla olması ve puanların eşitliği hâlinde, yaşı küçük olan öğrencinin nakli kabul edilir. Değerlendirme ile ilgili tutanak e-okul sisteminden alınarak okul müdürü ve ilgili müdür yardımcısı tarafından imzalanıp dosyalanır. Sonuç, aynı gün okulda ilan edilir, ayrıca öğrencinin öğrenim gördüğü okul müdürlüğüne e-okul sisteminden bildirilir.

(5) Naklin uygun görülmesi hâlinde veli bilgilendirilir ve öğrenci en geç 5 iş günü içinde yeni okuluna başlar. Bu süre içinde öğrencinin eski okulundan ayrılmadan nakil talebinden vazgeçmesi hâlinde, bu durum öğrenci velisi tarafından yazılı olarak okul müdürlüğüne bildirilir ve nakil işlemi e-okul sisteminden iptal edilir. 9 uncu sınıfa yeni kayıt olan öğrencilerden, kayıt döneminde ayrılanlar isterlerse asıl kayıtların yapıldığı sürede geri dönebilirler.

(6) Öğrenciye ait veriler, yeni okuluna başladığı gün e-okul sisteminden alınır.

(7) Bu okullara, resmî ve özel güzel sanatlar ve spor liseleri ile üniversitelerin bünyesinde bulunan konservatuarlara bağlı ortaöğretim okul veya kurumlarından, bu madde hükümlerine göre öğrenci nakli yapılır.

(8) Diğer resmî ve özel ortaöğretim kurumlarından güzel sanatlar ve spor liselerine öğrenci nakli yapılmaz. Bu okullardan resmî ve özel diğer ortaöğretim kurumlarına geçiş ise ilgili mevzuat hükümleri ile okulların özel yönetmeliklerinde yer alan nakil şartlarına göre yapılır.

(9) Bu okullarda öğrenim görmekte iken şehit veya gazi çocuğu durumuna düşen öğrencilerin nakilleri, istemeleri ve durumlarını belgelendirmeleri hâlinde bir defaya mahsus olmak üzere boş kontenjan ve puan şartı aranmaksızın istedikleri farklı bir yerleşim yerindeki okullardan birine yapılır. Ancak bu kapsamda nakilleri yapılan öğrencilerin yerleştirme puanı, nakil gidilen okulun nakillere esas taban puanı ve kontenjanında dikkate alınmaz.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Öğretim Programları, Alanlar, Alan Uygulamaları ve Etkinlikler,

İş Birliği ve Başarının Değerlendirilmesi

Öğretim programları

MADDE 11 – (1) Bu okullarda;

- a) Bakanlıkça uygun görülen ders çizelgeleri ve öğretim programları uygulanır. Programlar düzenlenirken alanın özelliğine göre yabancı dil dersleri ile sanat ve spor derslerine ağırlık verilir.
- b) Eğitim ve öğretim Türkçe yapılır. Alan derslerindeki sanat ve sporla ilgili terimlerin yabancı dildeki karşılıkları da öğretilir.

Alanlar

MADDE 12 – (1) Bu okullarda resim, müzik ve spor alanları ile branşlaşmaya yönelik alt branşlar açılır. Bakanlığın uygun görmesi durumunda güzel sanatlara yönelik program uygulayan

başka alanlar da açılabilir. Ancak, bütün alanların aynı okul bünyesinde açılma zorunluluğu yoktur. Açılacak alanlar, okulun fiziki alt yapısı ve çevre şartları dikkate alınarak Bakanlıkça belirlenir.

Alan uygulamaları ve etkinlikler

MADDE 13 – (1) Alan uygulamaları ve etkinlikler, öğrencilerin ilgi, istek ve yeteneklerine göre bireysel veya toplu olarak öğretmen gözetiminde yapılan serbest çalışmalardır. Bu çalışmalarda okul yönetimince; öğrencilerin okulun spor salonu, spor sahası ve diğer spor alanları ile resim atölyesi, müzik odası, laboratuvar, kitaplık ve konferans salonu gibi imkânlarından yararlanmaları için gerekli önlemler alınır.

(2) Okullarda güzel sanatlar ve spor eğitimi ile ilgili hangi alan uygulamalarına ve etkinliklere yer verileceğine okul, çevre ve uygulanan programların özelliğine göre zümre öğretmenler kurulunun önerisi doğrultusunda okul yönetimince karar verilir.

(3) Öğrenciler güzel sanatlar ve spor eğitimi ile ilgili etkinliklere, uygulama çalışmalarına, öğretmenlerinin gözetim ve sorumluluğunda katılır ve bu sürelerde izinli sayılırlar.

İş birliği

MADDE 14 – (1) Güzel sanatlar ve spor liselerinde eğitim-öğretimin geliştirilmesi yönünde çevrede bulunan yükseköğretim kurumları, gençlik ve spor il veya ilçe müdürlüğü, il kültür ve turizm müdürlüğü, belediyeler, sivil toplum kuruluşları, spor kulüpleri ile diğer resmî ve özel kurum veya kuruluşlarla iş birliği yapılarak her türlü araç-gereç, öğretim elemanı ve diğer imkânlardan yararlanılması için çaba gösterilir.

Başarının değerlendirilmesi

MADDE 15 – (1) Öğrenci başarısının değerlendirilmesi, 8/12/2004 tarihli ve 25664 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Kurumları Sınıf Geçme ve Sınav Yönetmeliği hükümlerine göre yapılır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Elektronik ortamdan yararlanma

MADDE 16 – (1) Bu Yönetmelik kapsamında yürütülen iş ve işlemlerde gerektiğinde elektronik ortamdan da yararlanılabilir.

Yönetmelikte hüküm bulunmayan hâller

MADDE 17 – (1) Bu Yönetmelikte hüküm bulunmayan hâllerde ortaöğretim okul veya kurumlarında uygulanan diğer mevzuat hükümleri uygulanır.

Mevcut öğrencilerin durumu

GEÇİCİ MADDE 1 – (1) Öğrenimine Anadolu güzel sanatlar lisesi ile spor lisesi öğrencisi olarak başlayan ve hâlen bu okulların bünyelerinde öğrenime devam eden öğrencilerin her türlü iş ve işlemleri, öğrenim hakları sona erinceye kadar bu Yönetmelikle yürürlükten kaldırılan 1/2/2005 tarihli ve 25714 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Spor Liseleri Yönetmeliği ile **20/8/1999 tarihli ve 23792 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Milli**

Eğitim Bakanlığı Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri Yönetmeliği⁽¹⁾ hükümlerine göre yürütülür.

Yürürlükten kaldırılan Yönetmelikler

MADDE 18 – (1) 1/2/2005 tarihli ve 25714 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Spor Liseleri Yönetmeliği ile **20/8/1999 tarihli ve 23792 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri Yönetmeliği⁽¹⁾** yürürlükten kaldırılmıştır.

Yürürlük

MADDE 19 – (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 20 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Millî Eğitim Bakanı yürütür.

⁽¹⁾ Bu maddede yer alan "6/11/2008 tarihli ve 27046 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Güzel Sanatlar Eğitim Yönetmeliği" ibareleri, 23/6/2009 tarihli ve 27267 sayılı Resmî Gazete’de metne işlendiği şekilde düzeltilmiştir.